

Распеће

српског

језика

српскога

језика

„Страх животу каља образ често...“

Број 3, Никшић 2005.

Погубљење Ловћена: светилишће претворено у сирајлишће.

*„Поругани олтар јазичеством,
на милост ће окренут небеса“.*

Часопис приредили: Владенка Ковачевић, Иванка Антовић и Милојко Пушица.

Не кријемо се иза стечених позиција и интереса, иза привидног мира и лажне сигурности, иза пустих образложења и оправдања, иза...

Причу препуштамо вама, надајући се да ће код вас изазвати неку од природних реакција – смејех, сузе, вјерицу или невјерицу, било шта, осим збуњености која паралише.

УМЈЕСТО УВОДА

ПАЛИКУЋА

Буди буктиња, буди муња,
саспи за врат бокал уља
и гурни жишкy под кошуљу,
осветли бар своју мрчаву
кад не можеш васељену.

Бољи је тај вишақ слепила
и запаљена властита кућа
него клеветуша без језика
и свећа задушна
себи и свом веку.

Кажу, трошиш узалуд
сув барут и бели папир,
коју год ватру подметнеш
неће да плане
и разведри.

Зато су и речи тако тамне
и мутна слика пред очима.

Одавно је у прекиду
пошта с небесима,
знамења више не тумаче
они што болују од безумља.

Кад је сан опсена,
кад је вера празноверје,
када је нада незнађе
а време невреме
и лучева главња гори
- гори а не светли.

Добро је ипак
кад се нађе каква луда
да у мраку запева
и растера страх,

Тојко Ђого

САДРЖАЈ

Умјесто увода – „Паликућа“ - Гојко Ђого	3
Писмо Меше Селимовића - САНУ, 1976.	5
ТРИБИНЕ – Угроженост темељних вриједности Црне Горе	
Веселин Матовић – <i>Његош пјесник и они пјесници</i>	6
Иванка Антовић – <i>Искреност подразумејева љубав, а они не воле</i>	8
Владенка Ковачевић – „Затвор“ за слободну мисао.....	10
Весна Тодоровић – <i>Угроженост духовних вриједности црногорског друштва</i>	11
Вуко Велаш – <i>Бокешка прича</i>	13
Радинко Крулановић – <i>Културом против насиља</i>	17
Миомир-Бели Ковачевић – <i>Човјек је створење језика</i>	19
СА ПРОТЕСТНИХ ШЕТЊИ	
Прим. др Коста Миловић	20
Радмила Митрић-Матовић.....	21
Љубица Јововић	22
Бошко Раичевић	24
Станка Никчевић	24
Радосав Ђурковић	25
Миле Цицмил	26
Ђуро Кривокапић	27
<i>Ријеч студената</i>	29
КЊИЖЕВНЕ ВЕЧЕРИ	34
АКТУЕЛНО	
<i>Писма</i>	
1. Посланицима Скупштине Црне Горе.....	36
2. Премијеру Милу Ђукановићу.....	38
3. Посланичком клубу ДПС-а	40
<i>Саопштење за јавност</i>	42
<i>Промоције - Часопис „Распеће језика српскога“ бр.1 и бр.2</i>	
Мр Драго Перовић - <i>Исконско слово оних којима је Слово искон и почетак</i>	44
Доц. др Јелица Стојановић – <i>Сабирање око слова</i>	45
Мр Љиља Вујадиновић – <i>Треба бранити, али треба истовремено и градити</i>	46
Проф. др Јован Чађеновић – <i>Часопис „Распеће језика српскога“ као хроника разарања Црне Горе</i>	48
<i>Никшићу с љубављу</i>	49
ОТПОР УЧЕНИКА- Млади, а храбри	50
ДРУГИ ПИШУ	
„Нова зора“	
Проф. др Милош Ковачевић – <i>Милова стаљинистичка језичка политика</i>	52
Рајко Петров Ного – <i>О посрбицама</i>	53
„Дан“ – <i>Жена ми је боља но што мислите</i>	54
„СКЛ“ – <i>Protiv мајсина млијека и језика</i>	55
Блажо Паповић – <i>О столицу</i>	58
Сатирични приказ – <i>Писац, научник, политичар</i>	58
НЕКА ВРИЈЕМЕ ОЦИЈЕНИ	61
Иво Андрић – <i>Знакови поред пута</i>	64

Писмо Меше Селимовића,

упућено 3. новембра 1976. године
Одељењу језика и књижевности
Српске академије наука и уметности.

Још у вријеме када се почело јављати питање којој од југословенских литература припадају поједини писци српскохрватског језика, ја сам у више наврата покушавао да се одупрем сваком упрошћеном разврставању књижевних стваралаца према националном, републичком или чак покрајинском основу. Чинило ми се да су писци и њихова дјела незаштићено изложени ванкњижевним инсистирањима – свеједно да ли нас неко принудно издваја из једне, или накнадно премјешта у другу, територијалну књижевност. У једној прилици био сам принуђен и да лично, написмено, потврдим исправност поступка историчара књижевности који ме је уврстио у своју књигу о послјератној српској књижевности.

Било је то излишно, јер је 1972. године, у библиотеци «Српска књижевност у сто књига» изашао и мој роман *Дервиш и смрт*. У уређивачком одбору, који је вршио избор писаца за ту заједничку едицију најстаријих и најугледнијих издавача код нас, Матице српске и Српске књижевне задруге – налазиле су се и најпозваније личности да одређују не само естетску вриједност, већ и књижевну припадност једног писца. Био сам веома срећан што сам се, на тај начин, нашао на правом мјесту.

Како у нашим књижевним приликама нагло долази до нових момената и олакшаних одлука, а ја не мислим мијењати ни своја увјерења, ни стечено мјесто у књижевности којој припадам – може се догодити да ја, или моја породица, и даље будемо излагани непријатности нечијих упорности и неразумијевања. Да бих заштитио свој лични и књижевни интегритет, ја се обраћам Српској академији наука и уметности, чији сам редовни члан, с молбом да се у њој нађе и сачува ова моја писмена изјава.

Потичем из муслиманске породице, из Босне, а по националној припадности сам Србин. Припадам српској литератури, док књижевно стваралаштво у Босни и Херцеговини, коме такође припадам, сматрам само завичајним књижевним центром, а не посебном књижевношћу српско-хрватског језика. Једнако поштујем своје поријекло и своје опредељење, јер сам везан за све оно што је одредило моју личност и мој рад. Сваки покушај да се то раздваја, у било какве сврхе, сматрао бих злоупотребом свог основног права, загарантованог Уставом. Припадам, дакле, нацији и књижевности Вука, Матавуља, Стевана Сремца, Борисава Станковића, Петра Кочића, Ива Андрића, а своје најдубље сродство са њима немам потребе да доказујем. Знали су то, уосталом, они чланови Уређивачког одбора едиције «Српска књижевност у сто књига», који су такође чланови Српске академије наука и уметности, и са мношћом су заједно у Одељењу језика и књижевности: Младен Лесковац, Душан Матић, Вијислав Ђурић, Бошко Петровић.

Није, зато, случајно што ово писмо упућујем Српској академији наука и уметности, са изричитим захтјевом да се оно сматра пуноважним аутобиографским податком...

Овај документ се налази у Историјској збирци Архива САНУ у Београду, под редним бројем 14441.

ВЕСЕЛИН МАТОВИЋ, професор
Никшић

*Осврт на Каталог знања из матерњег језика и књижевности
за први разред средњих стручних школа*

ЊЕГОШ ПЈЕСНИК И ОНИ ПЈЕСНИЦИ

Шта се стварно скрива иза преименовања наставног предмета **српски језик и књижевност** у нашим школама, какве су праве намјере и крајњи циљеви аутора тога пројекта, можда нам најјасније освјетљава управо **Каталог знања** (програм) из матерњег језика за средње стручне школе, који је већ у примјени од ове школске године.

Наиме, оно што ћемо прво запазити (и при овлашном прелиставању), иако се ради о прилично опширном тексту у којем се, формално на нов начин, прописују наставни садржаји везани за **обавезно учење службеног**, тј. **српског језика**, у црногорским средњим школама, у њему, за дивно чудо, скоро да нема ниједног атрибута **српски**! Заправо, има само у једној реченици: „Наставу српског језика и књижевности у средњим стручним школама изводе професори српског језика“. Сад је тешко рећи да ли се ова реченица, у потпуној супротности са насловом текста и његовим садржајем, нашла овдје намјерно, као поруга, нама, **професорима српског језика**, којима је јасно речено да више у својим учионицама **не можемо казати да предајемо српски језик**, или је, грешком рачунара, остала као срамни траг фалсификатора, који су ранији, по свему судећи туђи текст, под називом **Програм за српски језик и књижевност**, након преименовања овог наставног предмета, с мало труда и нимало стида, преиначили у **Каталог знања** из матерњег језика. Затим су, наслијепо, без читања, али цензорски ревносно, и у цијелом тексту замијенили сваки атрибут **српски** атрибутом **матерњи**. Тиме се једино могу објаснити бесмислене формулације „знања“ која се траже од ученика, на примјер: „Мјесто матерњег језика у породици језика“ или „Којој породици језика припада матерњи језик“. (У ранијем тексту: Којој породици језика припада **српски језик**“, односно, „Мјесто **српског језика** у породици језика“). Но, можда, за њихову удворичку памет, и овако нешто може у школске програме. Кад могу свакакве несувислости, почевши од назива предмета, онда може још и ово. Као што може и наставна јединица: „Вишејезичност и **више имена једног језика**“. Кома смета што такво нешто не познају нити лингвистичка наука, нити језичка пракса. Важно је да је то дио нечијег страначког програма и нечија политичка воља, а што се наставници приморавају (наставни програм је законска обавеза за наставника), да ученицима - супротно науци и њеним принципима, Уставу и законима – намећу тај програм и ту вољу, никоме ништа. Па чак ако и сам министар тврди да је та његова „вишеименост“ језика политичко, а не стручно и лингвистичко питање. Напросто, тако треба да буде у новој, реформисаној школи, у којој „неће бити политике и злоупотребе дјецe у политичке сврхе“.

Не треба се онда чудити што је та удворичка памет прегла да и **Светога Саву** уклони из црногорских школа и овог **Каталога**. **Светога Саву**, утемељивача наше духовности, школства, писмености, **писца првог оригиналног дјела** у нашој књижевности, кога ни комунисти никада нијесу заобишли у школским програмима, јер су знали да је то напросто бесмислено. Али, што нијесу могли комунисти, могу **комунистички мутанти** – министар Бацковић и његови налогодавци – па су, на мјесто оригиналног и несумљивог **Светога Саве**, устоличили

неоригиналног и у свему сумњивог попа Дукљанина и његов „Љетопис“, дјело сачувано само у латинском преводу, без иједног доказа да је икада постајао његов словенски оригинал. Компилаторско штиво, које се, сачувано само у преводу на туђи језик, тешко може уопште сматрати дијелом наше културне баштине, а камоли почетком српске или (ако је некем лакше) црногорске књижевности. На страну то што овај спис нема готово никакве умјетничке ни историјске вриједности („написан на рђавој латинштини, мисаоно и стилски крајње сиромашан...“ – Јован Деретић, *Историја српске књижевности*, Београд 1966, *Čitava poglavlja (...)* имају тек по који податак, који науци може бити од користи.“, dr Jaroslav Šidak, *Predgovor*, МН, Zagreb 1950.), осим можда за дукљанске етногенетичаре, који се убише доказујући да Црногорци уопште нијесу, не само Срби, него ни Словени, па у овом штиву налазе тобожње доказе да су, ако не баш Готи, а оно посигурно Црвени Хрвати, тј. 100 % Дукљани.

Вјероватно је то, поред помена (у називу) попа Дукљанина главни разлог његовог уношења у овај школски програм. Спис је у науци познат и као **Барски родослов**, али је питање да ли би он под тим именом завриједио пажњу аутора **Каталога** (који га највјероватније нијесу никада до краја ни прочитали), рађеног за потребе и са благословом Дукљанске академије и групе фалсификатора имена српског језика окупљене у Савјету за опште образовање. За њихову поданичку памет, која не почива ни на чему изворном и оригиналном, ово и може бити и право штиво и почетак те њихове **монетнегристике**, али тамо гдје све треба да почива на науци и на ономе што су утемељене вриједности, а то је школа, свакако није, нити је било, нити може бити.

Али не само **Светога Саву**, него је, та удворичка памет, и готово цјелокупну нашу народну поезију скрајнула из домашаја ученика. Нема у овом **Каталогу** ни косовског епа, ни хајдучког, ни устаничког, нема ни Милоша Обилића, ни Баја Пивљанина, ни Никца од Ровина. Нема поезије која је некада задивила највеће умове Европе и који су је равнали чак и са Хомеровим еповима. Нема поезије из које је израстао **Његош** и сва наша новија књижевност. А јасно је и зашто је нема: јер, ако уклоните епску народну поезију из школских програма, тиме на најбољи (најперфиднији) начин „припремите“ ученике да не разумију ни **Његоша**, да се њиховог бића не дотакне **Његошев дух**, **Његошева етика**, **Његошева емоција**, а то је, по свему судећи, и главни циљ Бацковићеве реформисане школе, моделарнице, у којој ће његови послушни моделари произвести тог „новог Црногорца“, биће без осјећаја за било какво историјско, духовно и културно наслеђе; тзв. „homodukljanikusa“, чији ће сензибилитет, естетска и културна профилација почивати на презиру (и подсмјеху) према највишим животним вриједностима: истинољубљу, правдољубљу, родољубљу, богољубљу, човјекољубљу, пријарељству, љубави, добротинству, жртвености, па и самом животу, и који ће, сујетан и атеизиран до деструкције, у вулгарном хедонизму, дроги и разврату, налазити једини разлог, сврху и циљ свога живљења и дјеловања. Свакако, ту опрацију треба извести полако и корјенито: прво учинити да нове генерације не разумију **Његоша**, да **Његоша** доживе „неутрално“ као страног писца и анахроног мислиоца, а послије га је лако прогласити „геноцидним“ (као и сву нашу народну поезију) и протјерати, не само из школских програма и „каталога знања“, него тиме, и из бића сопственог народа. Јер се очигледно показује да је управо **Његош** највећа сметња оваквом „културно-духовном“ пројекту (па и актуелном државном пројекту), зато га треба, као и **Светога Саву**, као и народну поезију, по сваку цијену уклонити из Црне Горе. (Неки изанђали професори књижевности, старе давуције, већ су на њ` дигли давије по скупштинама!). Црна Гора без Његоша – то је та „нова Црна Гора“ о којој бунца министар Бацковић, али то је Црна Гора без коријена, Црна Гора без себе, Црна Гора равнодушна, Црна Гора свашточинства и свашточина, у којој ће министар Бацковић и његови налогодавци бити, не само господари, него и мјера свих ствари.

Наравно, умјесто **Светога Саве**, народне епике и **Његоша**, није тешко у школске програме угурати (као што је у овом **Каталогу** већ учињено) локалне књижевне импровизаторе и плагијаторе, политичке подобнике и лажисахане, назови пјеснике, чије дјело нити је валоризовала књижевна критика, нити књижевна историја, а још мање прихватила читалачка публика, чак ни у општинским оквирима. Но, они ће ускоро (у славу суверености и

аутокефалности), постати узор и мјерила духовна, књижевна и морална, и свима ће онда лакнути, посебно ђацима и професорима, јер ће им са овим називи писцима, бити све доступно и све разумљиво. Они их неће мучити националним драмама и људским трагедијама, неће им кварити сан питањима на која се вјековима траже одговори; они ће за њих све домислити и доживјети; њих уосталом неће морати ни читати – њих је довољно знати. Какво мишљење, какав доживљај, какво читање!? У новој, Бацковићевој школи, судећи према овом **Каталогу**, то неће бити потребно. То ће бити школа у којој ће се тражити знање и само знање, а знање је у „каталозима“ – лијепо сложено и разврстано, тачно прописано и прецизно дозирањем. У њој ће, с правом, бити изједначени **Његош** и новокомпоновани, новоцрногорски пјесници, јер кад се од Његоша одузму (од ових других то није могуће) мисао, емоција и језик, остану они, и онда: **Његош** пјесник и они пјесници – „каталошки“ јасно и оправдано. Шта ту има још и да се мисли?

А да би све изгледало еуропски и демократски, узме се, још незарђали национални кључ – добро познат из осамдестих година прошлог столећа, нажалост, добро знамо шта се тим кључем касније откључало, па се још мало додвори мањинским народима (наравно, изазивајући подсмјех и презир у њиховим очима), и ето вам „каталог знања“ за новог човјека у Црној Гори, а ја министар Бацковић.

У Никшићу, 5. марта 2005. године

Мр ИВАНКА АНТОВИЋ, професор
Никшић

Интелектуализам и квази-интелектуализам

ИСКРЕНОСТ ПОДРАЗУМИЈЕВА ЉУБАВ, А ОНИ НЕ ВОЛЕ

Идентитет једног народа одражава се у његовој свијести, у памћењу и напредовању, у поштовању традиције и селективном прихватању онога што доноси ново вријеме, или *new age* како воле да га назову ови који би из њега да узму све – и добро и лоше, а да прошлост забораве као да је никада и није било. Не говорим о фолклорној препознатљивости народа међу другим народима, већ о жигу који репрезентује најбоље особине народа – који се није погордио тако поносан што је изњедрио велике умове и ствараоце историје – појединачне и свеколике, али их се није ни одрекао прихватајући погодност и угодност времена модерног и примамљивог. Идентитет народа се огледа у историјском интезитету мисли његовог чеда – сваког у Бога појединца, који интелектуалном снагом и креацијом, те стваралачком инвентивношћу остави траг. Огледа се у културном наслеђу, у науци и умјетности, у језику. Огледа се у професионалном и савјесном раду, у односу према праву и законима, истини и правди, према универзалним стандардима и вриједностима. Не огледа се у ћутању, јер у оваквим временима то није ћутање мудраца, него ћутање оних који не смију да кажу или немају шта да кажу.

Заблуда је да је за епитет интелектуалац довољно добити диплому неког факултета, магистрирати или докторирати. Савремена социолошка мисао за интелектуалце узима оне који износе став, који о проблемима слободно мисле и говоре, чија размишљања нијесу испројектовали неки други – који себе сматрају креаторима свих свијести. И којима у Црној Гори успијева да, као такви, имају подршку и Академије наука и умјетности и Универзитета, иако би те институције – по својој природи, требало да буду носиоци најбољих и најнапреднијих, авангардних идеја, иако би их, поред струке и науке, морала красити

самосвијест и надасве интелектуално размишљање. Они би, опет по својој природи, морали да се, умјесто критизерски и квази-интелектуално – по нарудби, према властима и према значајним друштвеним појавама и процесима односе критички, предлажући промјене и нудећи рјешења. Насупрот томе, ако се изузму појединци, у Црној Гори је створена каста квази-интелектуалаца (најприје експонената власти, а онда и њених директних учесника), са увијек довољно простора у медијима и са довољно привилегија које су их уљуљкале у заблуде и учиниле да и сами повјерују да су одабрани и најбољи. Да мимо њих нема памети у Црној Гори, да, сем њих, нико други нема права да проговори, још мање да их упозори и укаже на истину. Вјерујући да много пута поновљена лаж постаје истина, као и сами црногорски властодржци, они рачунају да ће такви бити и историјски налази, те да ће њихова мисао бити оставштина за будућност, успјела модификација наслеђа, темељи без подлоге, надреални – једнако као и наша стварност. Јер, ако су темељи Црне Горе оно што нам већ много година сервира актуелна власт, онда нијесмо ни имали прошлост, нити имамо наслеђе, садашњост нам је заблуда, а о будућности ће да мисле они – умјесто нас. А они мисле тако да за будућност не оставише ништа. Реконструишу прошлост не обазирјујући се на споменике и наслеђе, презирући претке и потирујући потомке, као што већ реконструишу садашњост не консултујући ни учеснике ни здрав разум. Ако су темељи камење које они свечано обликују сваког дана, а онда га суновраћују на наше главе и кичме, онда смо ми заиста земља ћутања, зависних и неслободних људи, непринципијелних гласноговорника чији су закључци проистекли из промишљања нечијих друго глава, или врзних кола осмишљених са циљем да отупе, да би они своје скаредне замисли спровели у дјела. Заклањају се иза права, иза конвенција, тврдећи да су искрени у замислима и намјерама. Искреност, господо, подразумијева љубав, а они не воле! Њихово дјеловање само собом говори да они не знају (или не могу) да воле.

У односу према парама су искрени, то вјерујем. И ту је главни предуслов, љубав, у потпуности задовољен. Према овој љубави се обликују њихова национална, политичка, вјерска и свака друга припадност. И циљеви за које се залажу. Стога су изненађени што смо и даље ту, што их оваквим активностима подсјећамо да смо живи и да нас нијесу уплашили и гурнули у запећак да таворимо, што се нијесмо уморили и што нам није досадило, што нас није зауставила њихова невјера или наше ненадање. И ми смо, по њима, већи и опаснији проблем за Црну Гору од нарко-дилера, свугдје присутних. Опаснији смо од оних који су опустошили привреду и опљачкали милионе евра. И од оних који о светињама говоре као о ретроградним остацима прошлости. Опаснији вјероватно стога што у нама нема кукавичлука и квази-интелектуализма, што нећемо да будемо слијепи код очију и не-слободна бића поред здравог разума, што не ћутимо и не заклањамо се иза ћутања, што свој богати и лијепи језик користимо како треба – поштујући језичке норме. Опаснији стога што имамо кичму и не пузимо у *усправној Црној Гори*, брстећи трње, јер су нас они оставили без посла и плате, ни најмање не забринуте за наш биолошки - физиолошки опстанак. И што се залажемо за стварне демократске принципе и за промјене, на боље промјене и напредак, што желимо државу у којој би људи живјели слободно и часно, поштено радећи за плату од које би могли да живе. Опасни смо и зато што нам се чини да би власт, свака власт, била боља и одговорнија уколико би имала свијест о смјењивости и пролазности, о моћи народа да грешке, насиље и аутократију казни демократски, неком другом указујући повјерење. Опаснији највише стога што не пристајемо да будемо извршиоци њихових намјера, клонови и масе без обличја и идентитета, на које би они да ставе сопствене жигове – за трајно обиљежавање.

И при том се усуђују да нама спочитавају незнање и заблуду, да нас прогласе лошим ђацима. А ми смо били одликаши и имали смо високе оцјене на факултетима и тога се не стидимо, иако је у овој земљи предност бити лош ђак, или, још боље, понављач. Добри ђаци, једнако као и сви часни и поштени људи, гурнути су у биједу, јер се тако најлакше спроводе у дјела бесмислене одлуке, прописују небулозна правила, а људима најлакше манипулише. Најлакше их је тада подијелити, потурити им кукавичија јаја, учинити их безначајним и зависним.

Ми не бисмо земљу у којој је било који човјек, а камоли интелектуалац, безначајан и зависан, условљен платом; у којој су људи ограничени и затворени у уске кругове политичких интереса и система размишљања. Ми бисмо земљу у којој ће се поштовати право и истина, демократска начела, у којој ће интелектуалци иступати интелектуално, по позиву принципа и универзалних вриједности, а не дневно-политичких наредби.

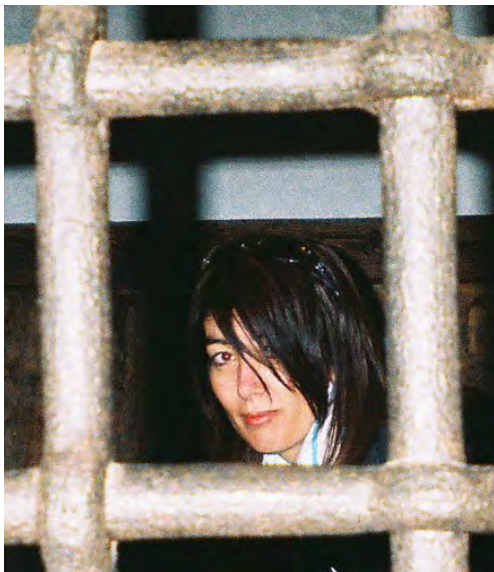
Због свих *летова изнад кукавичијег гнијезда*, уз Божију помоћ, нека надвлада разум и нека у Црној Гори коначно оживи слободна и интелектуална мисао!

У Никшићу, 5. марта 2005. године

ВЛАДЕНКА КОВАЧЕВИЋ, професор
Никшић

Медији

„ЗАТВОР“ ЗА СЛОБОДНУ МИСАО

Кажу да се савремени ратови добијају или губе преко јавних гласила, тј. медија. Новинари имају у рукама моћна средства којима се може снажно утицати на јавно мњење. Демократске земље дио тог утицаја и те моћи користе да усвоје једно просто и најважније правило – да су новинари непристрасни посматрачи који враћају достојанство себи и свом позиву. Прича о овоме је одавно почела али је у Црној Гори недовршена, нијесам сигурна ни да ли је одмакла од почетка. Оно што најчешће чујемо на нашим медијима јесте како се не може и не смије људима на било који начин ускратити било какво људско и демократско право, али та и сва друга права руше се њиховом медијском пропагандом. Говоре и о реформама. Да ли су реформисани медији, или поданичкији него

икад? То је право институционализовано и психолошко насиље, државна телевизија је претворена у страначки билтен гдје се ствари не приказују онаквим какве јесу, већ онако како им се каже да их прикажу. Захваљујући «залагању» уредника, властодршци упућују своја сазнања и поруке «у циљу оздрављења нашег политичког живота, разумног и правилног рјешавања наших националних, политичких и друштвених проблема». Некада је постојао морални ауторитет новинара, на жалост данас тај ауторитет је постао оно чиме се тргује између медија и власти јер се све поклапа са говором вође. Професионалне новинаре замијенили су оним који врше услуге које се од њих очекују. То је начин помоћу којег се неко може брзо, лако и јефтино легитимисати у јавном животу. Они који су остали вјерни себи и својој критичкој позицији, који су одољели искушењима да себе изгубе и укаљају своју интелектуалну честитост, немају мјеста ни простора у њиховим медијима. Они су медијски све запостављенији, најприје од стране државних медија који се финансирају из државног буџета, тј. из џепова грађана. Очигледан је цинизам и презир према свему што није у вези са оним што пропагирају. Труде се да осредње устолоче као врхунско. Сервирањем таквих информација купују глас за потребни консензус, да је све у реду, да је све правично и објективно, учвршћујући фронт одбране сопствене политике. Својом уређивачком политиком постављају својеврстан образац који најчешће почива на пријетњама онима који нијесу њихови истомишљеници, који су по њима најчешће ретроградни, фундаменталисти, анахрони, а све је то производ њиховог бремена мржње.

Језик медија је претворен у језик баналности и окамењених фраза. У личном опхођењу човјек има право да говори како зна и умије и како хоће, али у јавном наступању мора се

придржавати језичке норме. Језик је иначе пун правила и прописа – шта је правопис него законик, али пошто за њих не важи ни један закон онда говоре онако како хоће. Основно правило је да језик у медијима мора бити стандардни, очишћен од локализама и жаргона. Но, на жалост, у пракси, медији не маре за књижевно-језичке облике, нестандартни облици се узимају као правилни, а све то не би ли се и на тај начин додворили онима који су на власти. Пошто немамо шта да чујемо, најчешће бројимо грешке које направе. Највећи дио медијског простора заузима тзв. политичко-административни језик. Он, рецимо: обрадиву земљу претвара у «комплекс обрадивих површина», путеве у «путне правце». Тај језик ништа «не ради» већ «изводи радове», не претвара него «преструктурира». У њему се ама баш све санира, за оправке нема мјеста, одвија се и завија, а људи су често само субјективне снаге, ту су још и «финализације завршних радова». Ово је само дјелић онога што до нас свакодневно допире из медија и што, на жалост, хтјели или не, усвајамо.

У Никшићу, 5. марта 2005. године

ВЕСНА ТОДОРОВИЋ, професор
Никшић

Религија и друштво

УГРОЖЕНОСТ ДУХОВНИХ ВРИЈЕДНОСТИ ЦРНОГОРСКОГ ДРУШТВА

«Човјек је минута бића, а вјечност ништожности», записао је једном Владика Раде. Том минутом бића човјек прекине онај досадни ток времена, супротстави се страшном богу Хроносу који гута своју дјецу. Отвори питања неба и земље и прозове! Изгуби себе обичног, свакодневног - уђе у поље метафизике, служи. А онда «вјековите облачне гомиле, зарђале својим мртвим ћутањем, кроз велику муку покушава пробудити најтоплијом «молитвом пред ведром и бисерном зором.» Залуду. Не чују... Помоћи ниоткуд. Постоје ли људи уопште, или су то само маске које се крећу? «Не могу, изговори ме!», па опет «Не могу изговори ме!» «Свадба је готова, а званице не бјеху достојне!.. Има ли ишта страшније и поразније од људске немоћи! Дубља спознаја зри кроз патњу...

Црна Гора, Монтенегро; мајка и маћеха, земља и затвор, врхунац и провалија, бисерна шкољка и мишја рупа, лијепа могућност и пут за нигдје... Небо високо, а земља тврда, прерушавање, позајмљене идеје, преваре, лаж, проституција, бијело робље, дрога «Лијева, лијева, лијева - ко то смије десном да корача?» Ноћи пуне звијезда, спиритуалне, пуне господства. Дубоко дисање историје, традиција, култура, чојство... И нигдје као овдје Бог и ђаво не станују тако близу.

Свештеник је прелазео улицу. На возача, мантија је дјеловала као црвени плашт на бика. Свештеник је покушао да одскочи, мантија је залепршала, камилавка пала, гуме су зашкрипале. Свештеник се рукама одбио од хаубе, покушавајући да задржи равнотежу. Возач се сатански церекао. Полицајац који се нашао на лицу мјеста, окренуо је главу на другу страну, вјероватно је и њему било смијешно!

Актери су били отац Петар и извјесни Бобо, самозвани шеф некакве паравојне Ослободилачке војске Цетиња. Прије него што је додао гас, избезумљен ваљда што оца Петра није озбиљније озлиједио Бобо је довикнуо:» Све ћемо вас проћерати за Србију!» Радња се дешава у црногорској престоници, гдје је некад црква стварала државу, а сада држава ствара

нову цркву. Ова стара је српска, а ова нова требала би да буде црногорска, тачније дукљанска-монтенегринска. Viva vero Montenegro!

Још је давне 1969. године монсињор Паловинети, специјални изасланик римског папе, у једном званичном писму истакао:» Свима је јасно како данашњи народ Црне Горе нема ничег заједничког са некадашњим народом, орјентисаним великосрпском идеологијом, који, ето, могло би се рећи, изумире. Нови народ, са новим навикама и новим животом је народ будућности и нових прегнућа, па је Свети Отац Папа вољан да овај народ свесрдно помогне и врати у праву Христову вјеру...»

И тако смо дошли у ситуацију да имамо промијењени народ, промијењене научнике и пјеснике, који су упрли погледе против себе самих. И на челу свих вођа идеологизованог образовања и дискутабилног знања. Протежирајући хедонизам као став «нове Црне Горе», он је постао симбол нескривеног презира према свему што је прожето културом и духовношћу. Личности таквог профила по природи ствари цијене и уважавају искључиво материјално богатство и политичку принуду. И од Црне Горе «оптерећене историјом и митоманијом», ствара монтенегрински рај у коме ће суверено и несметано да креира ток и развој цјелокупне научне мисли, а посебно историје. У тој држави животни мото гласи: Покради сваког ко ти је на путу, живи слободно без узде и без кавеза према здравом инстинкту што ти га је природа улила у крв. Животиња си и живи као животиња. Ипак, све мора бити потчињено вођи и његовој страсти да доживотно влада изабраним народом и изабраном државом преко насиља, страха и манипулација који се овдје шире под плаштом демократије. Све нас то подсећа на императора Марка Аурелија, за вријеме чије је владе цвјетао прогон хришћана, а он објашњавао да је то због тога што је хришћанство у нескладу са римском врлином безусловне и неограничене покорности државној власти.

И најзад у својој мултиетичности, мултиконфесионалности и жељи за европским и трансатланским интеграцијама усправна и све усправнија Црна Гора, стидно сиромашна, одавно зажмиривши на једно око своје историје, сада полако и сигурно затвара оба. Тако се изгубила разлика између Бога и сатане, слуге Божјег и ђавољег сина, цркве и секте, између Истине и лажи, између државе и празног простора, између здраве економије и лоповлука, између трговине и шверца, између културе и некултуре, научника и кукавица, науке и нагађања, између језика и локализма, интелектуалне мисли и идеологије, љепоте и проституције... Све је демократски сведено на исту раван, а човјек, као биће ослобођено од сваке одговорности, бира. Када изабере ону гору варијанту, добија углед, положај и новац. Они други су државни непријатељи и треба их немилосрдно тући. У свему овоме наше млађане «демократе», својом медијском кампањом, свесрдно се при том позивајући на људска и вјерска права као и професионализам новинарског извјештавања, подупиру режимски и тобож независни медији.

Сви часни и богобојажљиви људи, свјесни значаја историјског тренутка у коме живимо, братски пружајући руке једни другима, а душу Господу, збијени око наше Митрополије и духом богатих људи, ради благослова и будућности наше дјеце, пружимо отпор овој деструкцији и хаосу у које нас ова однарођена власт гура.

Када се у боју против Филитејаца израиљска војска поплашила од горостасног и страшног ратника и наследника Голијата, псалмопјевац Давид «јер му то би од Бога заповијеђено», иако најмлађи од синова Јосејевих, изиђе пред Израиљску војску говорећи:» Ко је тај Филитејац те срамоти војску Бога Живога?» и, иако га одговараху, «јер бјеше чобан и дијете, а Голијат војник од младости», он нимало се не уздајући у сопствене снаге, већ будући послушан вољи Божјој, изађе сам пред неупоредиво јачег противника и побиди га говорећи:» Не мјерим своју одбрану према томе колика ме сила напада, већ колику светињу браним. Ни смрт неће угасити моју вољу за одбрану Светиње!»

У Никшићу, 12. марта 2005. године

ВУКО ВЕЛАШ, професор
Херцег Нови

Политика и језик

БОКЕШКА ПРИЧА

Српски језик је матерњи језик свих «језика» из заграде министарства монтењегринске просвјете. Да се није десило распеће Српског језика, ове ријечи не би имале чисту главу распећа.

Која учитељска тачка, у нашем послу образовања дјецe и адолесцената – зеленог жита овога друштва – може бити тако јасна као ово распеће?

«**Моћноме ћу цару вјеран бити до посљедње капи крви осим онога што би се тицало мога вјероисповједанија**» (заклетва, 1806. године, Никанор Богетић, Грбљанин, архимандрит и настојатељ Савинске светиње – «Автобиографија», Константин Кирило Цвјетковић). – За све остало ћемо ласно, ласно ако јесмо људи; ако нијесмо тотљуми, мртвих очију и равних душа, јаки само за производњу «велике скандале у народу».

«**Од свих словенских дијалеката најљепши је српски дијалекат**», испитали су током 16 вијека ватикански мисионари, за потребе превођења Библије и на основу тих сазнања стварали планове за будуће вјекове; Ватикан раније то није радио, био је латински једнојезичник.

«**Ми смо, хвалећи Бога, цвијет от вјере и закона правога грчаскога и језика и јунаштва славеносрбскога**», ријеч из писма црногорских главара, Цетињски Збор, 1722. године, млетачком Сенату. Служећи се калаузом овога и још много сличних докумената, Вук и Његош су «ukrali» Црногорцима језик; на основу старих докумената Цетињског Збора Његош нас је «slagao» кад је изрекао суд о Катунској нахији као «мајци српске Црне Горе».

У Херцег Новом, због распећа Српског језика штрајкују незапослене професорице Српског језика и књижевности – Александра Петрић, Зорица Дојковић и Ана Замбелић. Ове младе даме одбиле су да преузму часове отпуштеног професора.

Прије нешто више од три године, неко је, под окриљем мрака и вођен тмушом личне неочовјечености (и тмушом програма у име кога је то учинио), скинуо ознаке «Српски језик и књижевност», са учионица у новској гимназији. Српски језик овдје је нулта вриједност стара макар 1500 година, тврди Грбљско памћење, сачувано на латинском језику. – Јесенас (2004.), то недјело овјерио је министар монтењегринске просвјете. Гнусна дјела за која је идиотима и (или) злим дусима неопходна поноћ, непросвећена власт обавља по дану. – **Веза између идиотизма, бесова и монтењегринске власти је очигледна.**

Кад је на језику лаж, под језиком – у загради – је рачуница. Не пада снијег да помори свијет него да свако покаже какав му је траг. Кома закон лежи у секташтву, трагови му смрде нечовјештвом.

У деценији која је иза нас, преименовање Српског језика избркљачено је питањем: «Да ли је срамота језик назвати црногорским?» - То питање стварно и није питање. Оно је пука саморефлексија бркљачића који су га изrekli да стање властите свијести и образа подметну као кукавичје јаје црногорској јавности. Све што је гријех то је и срамота, каже народна мудрост, забиљежена баш у Црној Гори. Срамотно је важна питања (знања, стручности, науке, просвећености, културе; закона, устава, политике) постављати на тако бестидан начин. Срамота је прво осјећање човјеково које га је опоменуло на грешност и гријех, тврди Књига и тврди

стара црногорска мудрост. Срамота је и последње, одоцњело, из самртног ропца, сазнање гријеха отуђеног и расцијепљеног човјека да је живио као пас, тврди Кафка. – Срамота није термин језикословне науке, просвећености и културе; није ни уставна ни правно-политичка категорија. – Срамота и стид су врло непријатно и депресивно: психичко, самосазнајно, морално и практично стање. Уравнотежени појединци и здраве заједнице настоје да се што једноставније, хигијеном просвећености и уљуђено, ослободе произвођача и производње тога крајње деструктивног стања. Док не буде касно, док не стигне, нужно и неминовно, слијепа одмазда, самоотуђеном и расцијепљеном који је прихватио рог туђости за свијећу властитог живота, памети и културе. – Таквим ставовима и памећу монтенегризам дрљачи Црном Гором, ротира јој памет, оцрњује образ. – У лажи су кратке ноге; њени производи немају корак за ина и важећа тржишта; само мрцине свијет у коме раде, другима и туђостима пружају неслућене могућности. Лажљивост ради попут вјештица из Гетеовог и Његошевог спјева. И пјетлова-лажова, из епистема свијета, о превари, подвали, лоповлуку и осталим пикарским радњама.

Поглавица језичког карневала изриче и ставове који логички значе:

- ако постоји тај језик, не постоји језик; не постоји метафора, нема чак ни оноματοпеје;
- ако су његови ставови тачни, онда нема науке и просвећеног знања. Живе нека бића прије Јура парка, теку догађаји у тминама пракултуре.

Језик Боке и Црне Горе је Српски језик. По истини, правди и науци. И према старим и још старијим документима. Ту чињеницу Боки су вјековима признавале и моћне европске државе. Данас, у Боки, Српски је «проблематични језик великосрпског шовинизма и хегемонизма». Зато, данас, у Боки – «заљеву хрватских светаца сваки камен говори чакавски и (или) кајкавски», пошто је то «тисућљетни сан сваког чакавца и кајкавца...». Или: дјело Великог злочина и скврна, у последњих 150 година, са стеклиш-фуртим-ушашко-комунистичким дионицама производње. (Напомена: стеклиш и фуртим су термини из хрватске културе. Ријеч стеклиш значи «бијесна куја», термин се односи на праваше А. Старчевића. Другим је означен тајни договор, на почетку 20. вијека, између Ј.Ј. Штросмајера и Јосипа Франка, да се политичким притисцима, преваром, смицалицама и насиљем остварују циљеви старог прозелитизма и новог кроатизма.)

У последње вријеме Боки се избрложио и монтенегрински језик, производ «хиљадугодишњег сна» сваког слијепца из «старог народа» рођеног 1946. године (програми бабичења се знају), из секташке љубави и поноћне размјене мишљења између Броза и Ђиласа. – Ђилас је убрзо пао и одрекао се властитог производа. Поклекнуо је, признао грешку, пострадао, није пао у гријех, ушао у Плејаду подвига и жртве. Непоуздани Кумровчанин чак је и умро. Производ је остао. – Бабичење «старог народа» у 1946. години освјетљава нам и комунистичке прогласе током другог рата: адресе из тих прогласа само су покрајинске ознаке... – Вјечнаја памјат и слава занесеној младости која је јуришала на небо; они су хтјели нешто боље и љепше; међутим, из њихових заноса, подвига и жртви, па и бесова којима су били обузети и стијешњени, избрложио се монтенегрински гријех. Да ли је то био њихов циљ?

Данас, овјеравајући кајкавски и (или) чакавски у Боки, монтенегринска власт је овјерила и шовинистичку лозинку коју смо навели и која је веома јасан ретуш лозинки стеклиш-фуртим-ушашког злочина (Бог и Хрвати; смрт Србима; Србе на врбе; Бока Хрватској, Милом (*np.* преваром, у овим пословима нема милости па не смије бити ни повеза преко очију) или Силом (*np.* извјесно с и л и ћ огаравило је руке у тој граматички); на те лозинке бокешки Срби су, посебно Которани, оба закона, одговарали: «**Вјера и Бог**». - Которска бискупија (бискуп Фрањо Тићо Ућелини, 1891.) негативно се одредила према кроатизацији Боке. Колико је познато, са тога уваженог мјеста ни касније није изречен другачији став. Међутим, нешто се, фуртим, Боки догађало и догађа.

Срећом коју можемо прецизно именовати (Милош Јанковић и Јово Секуловић), ушашка фаза кроатизације Боке није остварила своју уобичајену производњу (као на другим мјестима), а била је више пута солидно припремљена. Неки од ушашких повјереника из Боке, након рата, проглашени су проворборцима НОР-а. Ови Бокелји који су спријечили ушашку производњу,

изгубили су достојанство људских и грађанских права... баш у години (април 1945.) кад је Бока прикопчана Црној Гори – а и тада «да то буде веза са Србијом», тражили су Бокелји, наглашавао дон Нико Луковић. Према томе, Бока јест у Црној Гори заједничког културолошког писма и вјековних тежњи; не може себе наћи у монтегрину.

Кроатизација и монтегринизам су узајамни догађаји Великог злочина (*Magnum crimen*) и још Грднијег скврна. – Бока дуго памти, посједује сложено али и врло јасно културолошко писмо. Бока је најевропскија покрајина узбуркане Европе, у *Anni mirabiles* Европе и Српског народа. – Данас, у процијепу између кроатизма и монтегринизма, Бока (а и Црна Гора) пролази драму косовизације. Народ који заборави на своје вредносно писмо, прах је на вјетру, слама у ватри текућих збивања, буњиште свијета.

Лудило је болест, глупост је вјечна. И ту се не може ништа учинити. Међутим, постоје различити програми друштвеног и просветног рада. Једни просвећују људе и производе здрав, уравнотежен и благословен развој друштва. Други производе тмушу и секташтво, унезверују или мјесечаре људе. Мрцине нас док људство и вриједности не постану шодер испод Везировог моста. Или министри «нови човјечуљици за два петогодишња плана» које ће монтегрински краљ Ђивко постројавати на Ивановим Коритима. – Ту се, са тим програмима, може и мора нешто учинити. Црна Гора мора се лијечити од *rubera* трулежи (болест злочина и преваре, стида и срамоте, очаја и самопрезира) која Црној Гори брложи «прогрес» монтегринства.

Ваља погледати што кажу Свечи, Генији, Витезови и Старци, Знамените установе и умни људи, из себарске ријеке живота. Шта документи, прије свих – Цетињског Збора? Ваља погледати шта нам кажу епистеме будног и забринутог ума родне баштине – на пример – «Вилина гора», Библ. Луча, књ. 33, стр. 46-47, епистема бр. 8, Граф. Завод Тг, 1971. године. – «Вук је забиљежио да Турци не воле да пишу, а ја бих додао да ови наши (*np. ?*) не воле ни да читају» (Михајло Лалић, непочитани пјесник). – Наши, задушени идеологјуринама, измјесечарени секташком тронизацијом злочина и унезверености, не знају ни да читају. Знају да трикују, ревидирају, редизајнирају, трафикују... по онеређеној субјективности или по тренутном надахнућу обијести. Зато Црна Гора живи у логистици монтегринског лудила.

Идејни оквири монтегринског лудила.

- Кардељевски (1956.): «Ништа не може бити свето да се не би могло мијењати» (тј. дробити главу, парати истину, дрљачити номинатив у акузатив туђости...).
- Брозовски (1961.): «Кад је у питању изградња нашег социјалистичког самоуправног система, судије не треба да се држе закона као пијан плота». По овој регули ампутирано је креативно расуђивање, устоличено кафкијанско суђење човјеку, човјечности и очовјечењу. Тада је Десанка затражила помиловање...
- Бакарићевски (1967.): «Идеологија мора бити кров и оквир економије, културе и просвете... Сваки народ има право да свој језик назове својим именом.» Тако су све вриједности бачене на буњиште, у отпад за бувљу пијацу.

Практични учинци монтегринизма:

- најприје је промјењено име,
- Ловћен је доживио сумрак. – Тако је догађај насликао гениј Петра Лубарде,
- данас, монтегрински краљ Ђивко постројава црногорску младост на Ивановим Коритима, да ђипају по слави и образу Црне Горе као по буњишту,
- данас, у Књизи за промјене, Гимназије, &1.4, најважнијем развојном документу Црне Горе, нема Ловћена, Цетиња и Митрополије, укеца је Монте Касино... ,
- у монтегрински фронт краљ Ђивко увео дјецу од шест година, адолесценте, студенте и Универзитет. Све младе, без обзира на етничке, вјерске или политичке кодове, свима преноси вирусе крајње непросвећеног модела понашања... Свима ослије-пљује очи и равна душу... Кад хоћеш некога да уништиш, треба га лишити поимања присних вриједности у метрици и збивањима општечовјечанским...

Довести га у стање: изван себе, мимо свијета, испод разума; без висине, без дубине, без љепоте, без благослова...

Грдна расцијепљеност Црне Горе је знак:

- да иновације црвених вјетрова (*rubera*) нијесу дале здраве приносе друштвеном, културном и просветном развоју, тој најтежој, најсложенијој и најнеизвјеснијој људској грађевини и једином лакту успјеха. **Будућност нам је давно почела, добре и благословене иновације могу расти само из здравих носталгија.**
- да је кроз *rubera* иновације Црна Гора постајала акузатив: језуитизму, инструментализму, другостима, туђостима и самоизлуђивању, онеређеној субјективности и мјесечарству. **Ко ради по туђим и онеређеним појмовима обавља нездраве или «здриво туђе» послове.**
- да су огромни кредити, у деценијама црвених вјетрова, били и мјенице за трафикинг неуспјеха у «прогрес» монтенегринства. **Тврди уредно вођена књига догађаја.**
- да нам се живот, инстинкти, образ и памет, искра разума и суза љубави, боре – на живот и смрт, са «прогресом» монтенегринства – да би стали на зелену грану, на њиву благословеног рада и за честиту трпезу просвећеног свијета. **Зато морамо се ослобађати – уљуђено и просвећено – тмастих вишкова тога «прогреса».**

Бокешки увиди у Велики злочин и Грдни сквирн:

А) Кроатизација

- расцијепила је Србе – католике и православне,
- карневализовала просвећене, хуманистичке и хришћанске регуле европског развоја и европских вриједности,
- искртичила, карневализовала и унијела зловољу у миленијски логос – простора, историје, културе, етноса; науке и језика; свих практичних могућности и здравих и уравнотежених догађања,
- онеређивала и уназађивала, у свим периодима, креативне могућности југославике; карневализовала креацију, конзумацију и деструкцију у југославици,
- битно уназадила српско биће Боке и не само Боке,
- уносила стеклиш права и фуртим методе, у Боку и свуда гдје је радила
- најновије достигнуће: отвара установе «расељене Хрватске»...

Б) Монтенегризам – плод кроатизације:

- радећи по њеним појмовницима, обавља њене послове,
- иако се зна прерушити у «слатку служавку», сирови и непросвећени монтенегризам мјесечарски служи њој, широм јој отвара врата,
- изпразнио и празни све ресурсе; уништио «главне занате и приходе»; излуђује људе, жене, дјецу, треће доба; ликује – «помажем, спасавам, ја сам ваш бог» (видјети опет епистему бр. 8, Вилина гора)
- пао у гријех, дубље него Мардарије, пред Фрањом де Леонардисом,
- тули искру разума, суши сузу љубави, бали у со живота,
- у ждријелу између кроатизма и монтенегризма Бока је стијешњена као никада у својој дугој, тешкој и честитој историји. Као никада!

«Сваки Бокез јасно каже – нећемо с Кровацијом никада живи... Тешко оној души која посеја сјеме раздора међу католике и православне, међу Србе и Хрвате јер је то омело бржи развој укупне народности и језика.» (С.М.Љубиша, 1878.)

Данас можемо и допунити знаменитог Паштровића – тешко оним душама и програмима што посијаше црно сјеме раздора међу саме православне Србе и отуђише нас од роднога писма и од норми просвећеног свијета.

Народ који заборави своје вредносно писмо и Плејаду подвига, жртве и еманципације, живи у гријеху. Власт која презре име, вриједности и напоре свога народа, нужно производи скврн, гријех и народно пропадање. Таква власт не може знати ни за опште (европске, медитеранске) вриједности. Секташке теорије и мјесечарска пракса никада и никоме нијесу дали здрав принос друштвеном развоју.

Када главу раздробиш тијелу, чиниш што знаш, не знаш што чиниш; када у важним стварима помјериш једно, тумба се остатак, кући се враћаш са мање живота, образа и памети него што си их понио из куће.

Шта може спојити здробљену главу («пуца чело на четверо, ал не пуца петокрака», стих из пјесме-јаука, лозинка дурмиторског пакла, ледена зима 41. на 42. годину...) Црне Горе?

Не може данашња политика, политичурине и политиканство!

Не могу ни евре милостиње и презира, стида и самопрезира!

Може само здраво писмо и благослов дуге црногорске еманципације из себарске ријеке живота!

У Херцег Новом, марта 2005. године

РАДИНКО КРУЛАНОВИЋ, професор
Никшић

Култура

КУЛТУРОМ ПРОТИВ НАСИЉА

Насиље је угњетавање духа. Дух много за то и не хаје, јер је у његовој онтологији да свуда воли да дише. Насиље је увијек на страни ђавола и сам ђаво је насиље. Чак, и из самог имена се може увидјети суштина насиља, на силу нешто чинити, радити, остваривати, а и једно од имена ђавола је нечиста сила.

Насиље значи - до циља доћи не бирајући средства, оно не зна и нема правила, или зна и има само једно правило, а то је да нема границу, нема мјеру јер је незајажљиво и незасито у својој деструктивној природи. Оно не зна и нема стрпљења, већ је сво стихија која би све лијепо и узвишено да разори, обезличи, уништи.

Оно је нарочито сурово, али и немоћно када нападне нешто или неког у чему или у коме дух дише, сурово до самоуништења, немоћно до бијеса, што је још једно од имена ђавола. А дух воли свуда да дише и није насилан, а јесте „сила“, али сила која кроз љубав дјелује и која љубављу преображава. „*Јер љубав је јака као смрт*“, рећи ће *Пјесма над пјесмама*.

Љубав, ах, та љубав! Сила која не сили, духовно чуло које крмари „крз страшни пакао сумњи и искушења“, *perpetuum mobile* свега што постоји, јер све је љубав, и небески одсјај, и земаљски узлет, и све је љубав, јер је *љубављу све створено*. Ово не значи негирање мржње у смислу да она не постоји и да нема снагу, али значи да мржња не може потпасти под појам културе и да деструкција не гради него разграђује.

Стога је и култура преображај, али не преображај који сили, већ преображај који слободом узноси. Ка коме ? Ка Творцу!

Латинска ријеч „*cultura*“, значи ратарство, обрађивање, развој, оплемењивање и потиче од ријечи „*cultus*“, поштовање, поклоњење, обожавање, обоготворење. То указује на религиозне корјене културе.

“*И узевши Господ Бог човјека намјести га у врту Едемском, да га ради и да га чува*“.
(1 Мој. 2. 15.)

Култура је брига о свијету и позив човјеку да буде Божији сарадник. Свијет као небиће, повјерен је човјеку да га човјек, ако он то хоће, обожи и на тај начин, оплемени и обоготвори. Човјеку је дато да оно што је необликовано - обликује, да оно што је неоплемењено - оплемени, да оно што је мало - учини великим, да оно што је безлично - учини личним; да све приведе своме Створитељу. Преображавајући Божију творевину, култивишући је, човјек култивише, преображава и себе. Све обожити, испунити духом, врхунски је циљ културе, себе учинити сличним Богу је смисао нашег постојања, *вјера нада и љубав* начин како до тог циља доћи.

Међутим, данас се много тога вулгаризовало. Окрећући леђа Богу, окренули смо леђа себи. Творевина препуштена себи самој, пада све ниже и ниже без могућности да се сама стара о себи. Човјек је све мање и мање посвећен себи, а да не говоримо о повјереној му творевини. Сав у заблуди да је у прогресу смисао живота, заборавља да се упита: Шта је прогрес? Шта је циљ? О начинима да се до тог циља дође нема паметно рјешење, радећи што му падне на памет а пада му на памет, толико, колико, да средства не треба бирати да би се до циља дошло.

Без сталности у идентитету, људски живот претворио се у трагање. *Људски, исувише људски* и сами не знајући за чиме трагамо.

Само напред, горди човјече! То је прогресивно, модерно. Али, и трагикомично. Јер, онога ко трага за неодређеним и сама ситуација чини неодређеним. Залутали човјек не увиђа своју залуталост и заблудјелост, али не би било ни коректно очекивати да у опијености прогресом може и видјети било што. Блудни син је напустио Оца свога, а Отац га чека да се он пронађе и дође себи.

Технолошки изуми овладали су човјеком, и умјесто вјере у Бога, човјек све више вјерује у Технику. И нијесу чудне пророчке ријечи Мартина Хајдегера, *како је техника постала нова метафизика*. Владавина Технике је очита, а ропско понашање човјека још очитије. Дух беживотности присутан је свуда, покушавајући да све обухвати, опасно угрожавајући Божију творевину и човјека као слободно биће. Природа стење под насиљем Технике, а човјек замишљен и технологизован и не поставља питање: шта се то са њим збива!?

Врхунски циљ културе да све треба обожити, одуховити, тако лијепо звучи, али данашња квазикултура, без снаге и истинског преображаја, као да носталгично, али без искрености, зазива давно прошло вријеме.

Данашња технологизована квазикултура изгубила је мјеру и дух и сва се претворила у техничко чудовиште које *инквизиторски* хоће од камена хлебова, а од човјека неслободно мало биће за земљу чврсто везано. Дух медиокритета присутан је свуда, а квазикултура га и подстиче. Телевизија, рачунари, роботи су идоли којима вјерно служимо. Златно теле је опет оживјело, док се Бог замишљено пита:» Куда иде човјекова слобода?»

Човјек је постао продужена рука свега што је мртво, док се ђаво задовољан учињеним послом негдје из прикрајка осмјехује. Вријеме је да се стане, јер «*ђаво се стрпљењем побјеђује*» ријечи су Владике Николаја. Вријеме је да се златно теле ђушне у прашину, а ми да се вратимо милом и драгом Богу једином, правом и истинском исходишту културе. Једино тако преображај човјека и творевине неће бити насилан него слободан, лични чин, јер «*Све што чините у славу Божију чините*», рећи ће апостол Павле, једино се тако може ући у радост Очево и Блудни син вратити из мртвих, долазећи себи и свом *Спасењу*.

У Никшићу, 12. марта 2005. године

МИОМИР - БЕЛИ КОВАЧЕВИЋ, професор
Никшић

Историја

ЧОВЈЕК ЈЕ СТВОРЕЊЕ ЈЕЗИКА

Свако ново историјско вријеме је продужена прошлост обogaћена стваралачком динамиком. «Унутрашња веза са прошлошћу најдубље је обраћање споменицима прошлости и смелост стваралачког почетка», устврдио је Берђајев. У Црној Гори не постоји рационална историјска свијест, зато народ живи у «бунилу садашњости», заборављене прошлости и сумњиве будућности. Једино овдје ратују вријеме и простор, географија има предност у односу на историју.

Не тако давно, чувени слависта, Герхар Геземан, је примијетио да Црногорци посједују квинтесенцију српско-динарске душе и једно племенито такмичење – ко је бољи Србин. Убједљиво је запажање Јована Цвијића с почетка 20-ог вијека о Црногорцима: «У Црној Гори је српска свест увек била несебичне јачине. Запазио сам да и сваки чобанин зна за велику српску целину, и то је готово једина садржина вишег народног осећања, после бриге за свакодневним животом».

Велика Народна скупштина, одржана у Подгорици, 26. новембра 1918. године, овјерила је вишевијековне напоре српског народа. У првој тачки Одлуке Подгоричке скупштине, «задњег референдума» у Црној гори, пише: «Српски народ у Црној Гори једне је крви, језика и тежње, једне вјере и обичаја с народом који живи у Србији и другим српским крајевима; заједничка им је славна прошлост којом се одушевљавају, заједнички идеали, заједнички народни јунаци, заједничка патња, заједничко све што један народ чини народом».

Историја Црне Горе јесте трагична. Пут српског народа у Црној Гори водио је врхом опасне провалије. Црногорци су гледали у дубину бездана који их је неодољиво привлачио. Нијесу гледали горе, у небо. Заборавили су велику заповијест Христову: «Који хоће да буде међу вама први, нека вам буде слуга». Умјесто истинске Теодулије (*Теодул – божјији слуга*) народ се ставио у службу кривовјерног интернационализма. Партијски фарисеји су се отимали око првих мјеста, а преобраћени народ заковали за последње мјесто.

Није случајно то што на Косову пале Божије и српске куће, а у Црној Гори гасе српски језик. «Човјек је створење језика», каже Хердер. Језик је цијели свијет традиције, историје, религије, цијело срце и душа нације. Међу свим одређењима нације, једнојезички концепт је најдемократскији. Који народ у свијету бјежи од свог језика, од себе, у психијатријски случај «ван себе»? Протјеривање српског језика из Црне Горе онемогућава национално освјешћавање народа. Јер, гдје нестаје језик, нестаје и народ. У Црној Гори изгубљени унук није начисто ко му је ђед, ни којим језиком је говорио. Све док неки не схвате да је данашњој Црној Гори потребно више језика него хљеба, настале трауме довешће до поразних посљедица.

На историјским прекретницама Црногорци и Србијанци су оправдано дијелили исту судбину. Државно и политичко јединство оба народа је недјељиво. Вежу их исто поријекло, вјера, језик, геополитички положај, економски и саобраћајни интереси. У помућеној и подијељеној Црној Гори, гдје искључивост живи као принцип и политичка обавеза, избистривање историјске свијести још увијек није остварљиво. Пројекат дукљанске кроатизоване Црне Горе је анахрон, без националног, духовног и културног утемељења.

«Нека вам школа буде са вјером, политика са поштењем, војска са родољубљем, држава са Божијим благословом. Нека се сваки врати Богу и себи; нека нико не буде ван Бога и ван себе, да га не би поклопила језива тама туђинска, са лепим именом и шареном одећом. Нека се свак, ко је српски родољуб, пашти да задобије Царство Небеско, којим се једино може одржати царство земаљско на дуже време.»

У Никшићу, 12. марта 2005. године

СА ПРОТЕСТНИХ ШЕЋЊИ

ПОБИЈЕДИЋЕ ИСТИНА, ЗАКОНИ И ПРАВДА

Особито сам почаствован што ми се дала прилика да вам се обратим са овог светог мјеста, испред дворца краља Николе, са жељом да сви заједно успијемо у овом науку. Истјеривање из школа, а тиме и Црне Горе, српског језика и његовог имена је незапамћен злочин. Томе се треба енергично одупријети свим цивилизацијским средствима. Иначе се ова однарођена власт неће зауставити.

За ово мјесто овдје ме везују двије ствари:

1. Ја сам у овом здању завршио свих осам разреда гимназије. Имао сам и ту срећу и част да ми је у првом разреду био разредни старјешина и предавао српски језик професор Стојан Церовић. Његово име носи наша Гимназија.

2. Дивим се учесницима шетњи и отпора, који непрестано три мјесеца протестују, пролазе градом до овог историјског мјеста и Сале 18. септембар. На овим протестима слушамо, од врских говорника, најљепше лекције српског језика.

Почасно мјесто у нашем отпору, свакако, припада отпуштеним професорима никшићких средњих школа, ђацима никшићке Гимназије, као и студентима и професорима Филозофског факултета у Никшићу.

Вољом министра ПОБАЦКУЉЕ, његовог шефа и послушника, истјерано је из учионица 27 професора средњих школа из Никшића и Херцег Новог. То су они људи “који се у ланце не даше везати”. Њихова једина кривица је у томе што су упорно бранили законито и своје уставно право.

Нашем отпору бруталном насиљу власти придружили су се бројни представници културе и просвјете из Црне Горе, Новог Сада и Београда. Својим надахнутим говорима пружали су нам снажну подршку и увјерили нас да нијесмо сами. Тај талас се и даље шири. На жалост, мало се чуо глас професора српског језика Црне Горе. Владајућа политика их је, нешто милом, уз привилегије, а нешто силом, уз пријетње, приморала да буду послушни. То је добро плаћен посао. Црна Гора је постала велико радилиште лажи и фалсификатора. Она је постала рај за превртљивце. Но, прије или касније, томе мора доћи крај. Побидиће истина, закони и правда. Имена професора отпораша, који жртвоваше и свој посао, своју мршаву зараду за егзистенцију породице, заузеће заслужено и славно мјесто бораца за истину, правду и слободу свога дјела и имена. Побацкуља и његови реформисти остаће као трајна тамна и срамна мрља црногорске просвјете и културе.

Име српског језика најбоље бране великани писане ријечи, почев од његовог утемељивача Вука Караџића, затим Његоша, Марка Миљанова, Ива Андрића, Матије Бећковића. А зар не би био довољан Његош са Ловћена и његов Горски вијенац!?

Од опозиције смо очекивали и добили значајну помоћ. Прије неколико дана, челници опозиционих партија дођоше заједно, одржаше лијепе ватрене говоре и обећаше свесрдну помоћ. Наредних дана смо видјели и чули да се слажу као рогови у врећи. Партијски програми су им у основи исти; вође, рекло би се, паметни и поштени људи, али нема слоге ни јединства у њиховом дјеловању. А без тога се не постиже ништа добро. Црна Гора све дубље тоне у незаконоње, безвлашће, сиромаштво и свакојаке подјеле. Проблем српског језика је само једна, али важна карика у том ланцу непогода. У таквим околностима народ каже: “У памет се браћо Црногорци - улог је велики!”.

У Никшићу, 6. децембра 2004. године

Прим. др Коста Миловић

УЧИОНИОЦА НИЈЕ МЈЕСТО ЗА НАЦИОНАЛНО ПРЕБРОЈАВАЊЕ УЧЕНИКА

Од оног дана (14. септембра 2004.) када сам, заједно са групом колега, без и најмање двоумљења, одложила дневник и придружила се протесту професора српског језика, многи ме питају зашто баш ја, када се питање језика и његовог имена непосредно не тиче нити моје струке нити мог професионалног образовања? Да ли сам ја као инжењер електротехнике морала баш тако учинити; када, ето, не чине ни многи професори српског језика, а они су на то неупоредиво обавезнији и позванији?

Слажем се, професори српског језика јесу најобавезнији да устану у одбрану језика и своје професије, али су довољно обавезни и сви остали (и не само професори), а што се мене тиче, имала сам најмање три довољна разлога да то учиним.

Први разлог – јер сам родитељ. Замислила сам сасвим реалну ситуацију, да се сјутра, у истој школи, у истом одјељењу, нађу моје дијете и дијете мога брата или сестре. А, пошто, како неко духовито рече, данас „мајке у Црној Гори рађају дјецу различитих националности“, неће ли се догодити да на крају школске године, у складу са министровом реформом, у њихова свједочанства буде уписано да је једно учило српски, а друго тзв. црногорски језик, што би значило да припадају, ако не обавезно различитим нацијама, а оно свакако међусобно различитим и међусобно супростављеним свјетовима. При чему би припадност једноме или другоме неизоставно подразумијевала извјесну подозривост (па и ниподаштавање) у очима супротне стране, посебно у нашем друштву, гдје се свако мишљење другачије од нашег сматра као врста увреде, тј. гдје важи правило „ко није са мном, против мене је“. И што је најгоре о свему томе дјецу нико не би ништа питао, што би код њих изазавало још већу збуњеност и осјећај преварености. Како бих им онда објаснила да су они и даље брат и сестра и на који начин бих могла спријечити да се они не почну удаљавати једно од другог, отуђивати се, и груписати према тој новој, наметнутој припадности, што подразумијева и сталну могућност сукоба и конфротација, прво у школи, а онда у породици, касније свуда и у свему? А када одрасту, страни и далеки једно другоме, и када сазнају шта се све дешавало у овом злом времену, ко их је, како и зашто раздвојио, неће ли ме питати: „Гдје си ти тада била, зашто се и ти нијеси супротставила, а ипак, било их је који јесу?“ Шта да им тада одговорим? И, збиља, ја се стално питам, шта ли ће кроз пет, десет, двадесет година, казати својој дјечи они који данас ћуте и који се претварају да не виде како клија сјеме раздора у готово свакој породици у Црној Гори. Отровно, зло сјеме, које се сије тамо гдје се никада није сијало – у школским учионицама.

Други разлог – јер сам **слободан** грађанин, боље рећи, јер нећу да будем роб! А роб је, не онај који је свезан ланцима, који је у тамници, него онај коме је мисао ропска, коме је дух ропски, онај који пристаје на све, који се попут данашње црногорске просвјете савија и прије додира, који нема кичму, који лаж признаје за истину, а истину доживљава као лаж, који нема става и који никада и ничему не каже НЕ. Нажалост, данас је у Црној Гори то постало правило живљења, у Црној Гори која више и не живи, него преживљава. А ја, као човјек, као слободан грађанин, то правило не могу да прихватим, нити са таквим мишљењем да се сложим, а поготову не могу да се помирим и предам, и зато сам се одлучила на **грађанску непослушност**.

И, најзад, *разлог трећи* – јер сам просвјетни радник. Тридесет година сам провела у учионици; шеснаест као ђак и студент, дакле слушалац, и четрнаест као професор, и за све то вријеме сам се, безброј пута, увјерила у неповредивост два основна педагошка правила:

1. Да се дјеца ни у чему и **никада** не смију лагати. Ко ово правило не признаје, он и не треба да иде у учионицу – тамо ће увијек улазити силом и никада неће бити добродошао. Управо су зато Савјет за опште образовање и министар просвјете, преименовањем предмета српски језик у матерњи језик и њиховим циничним оправдањима тога чина, забранили улазак у учионицу сваком просвјетном раднику у Црној Гори. Јер, може ли бити веће преваре и дрскије

лажи од тих оправдања? Па како онда носити дневник и потписати свједочанство у коме се та лаж озваничава и признаје за истину. Колико човјек мора себе да понизи да би на то пристао?!

2. Да је школа храм науке и да је научна истина светиња за сваког просвјетног радника! Јер, свака је политика од данас до сјутра, свака је идеологија од данас до сјутра, све то буде па прође, само наука и научна сазнања никада не пролазе.

Зато, уколико се било који предмет у школи (а камоли најважнији) заснива на нечему што нема научног утемељења и што је у супротности са научним принципима, онда се то односи и на све остале и школа се неминовно претвара у нешто што она не смије бити – у систем за испирање мозга, у организовани злочин. Свједоци смо да нема ниједног лингвисте од Новог Сада до Подгорице, од Никшића до Бања Луке који преименовање српског језика у нашим школама није, не само научно оспорио, него једноставно означио елементарном глупошћу, „аветлуком“, како рече један од најпознатијих. Па који то просвјетни радник онда може и смије пристати на такво нешто и својим ћутањем, макар и невољним, дати право министру просвјете да, зарад својих дневно политичких и ускостраначких интереса, претвара нашу школу у нешто што она није, да злоупотребом демократије и људских права, разара њену суштину и њене темеље? Наука је изнад свих права и свих норми које људи успостављају, и непоштовање њених принципа подразумејева гоњење свега онога што је човјек у својој историји створио.

Сви остали разлози, а има их низ (и осјећање повријеђености националног поноса и дуг према духовном и културном наслеђу и обавеза поштовања Устава и закона и колегијална солидарност) за мене су били од мањег значаја, премда бих вјероватно и због сваког од њих, појединачно, поступила на исти начин.

Ипак, надам се да су просвјетни радници у Црној Гори, у највећем броју, часни и одговорни људи (нажалост, безброј пута преварени и издани за све и од свакога), али који, шта год било, неће дозволити да их савлада чума из Дукљанске академије. Неће дозволити да им исфрустрирани шовинисти, неостварени писци и скрибомани, недоказани научници, мизантропи, анатемњаци, богохулници и сотонисти, обијачи цркава, сврзимантије и расколници, провинцијски мегаломани, и манипуланти, интелектуални маргиналци и морални кепеци, политички гмизавци, људи празних душа а срца пуних злобе – одређују памет и трују будућност њихове дјеце.

Са том надом и вјером у Господа и његову досежну правду, ја вас срдачно поздрављам.

У Бијелом Пољу, децембара 2004. године

Радмила Митрић-Матовић, професор

ХОЋЕ ДА НАС РАСРБЕ, РАЗБРАТЕ, РАСПОЛУТЕ, РАЗЈЕЗИЧЕ

Част ми је да пожелим добро вече најчаснијим никшићанима који се од прошле године уписују у историју српског језика. Ја знам да ћете истрајати не само због вас и нас, него због наших предака и наших потомака.

Хришћански би било да поздравим и оне који су међу нама по специјалном задатку. Таквима је Зуко Цумхур, на «јуначке» груди качио «орден за магареће уши»

Предлажем да са овог светог мјеста упутимо апел најмудријим Србима и најпозванијим институцијама да предузму све како би код надлежних међународних институција заштитили српски језик као наше највеће духовно богатство. Кад може да се заштите; ријека, парк, водопад – зашто не би могао српски језик. Тако више не би могли; расрбљени, одрођени, сад већ бивши Срби, да појединим варијантама српског језика додају мало својих «бисера» и тријумфално га прогалсе њиховим језиком.

Тара је суза Европе, а језик и писмо су непресушни извори духовног богатства. Да није језика и писма не бисмо знали ни за **Свето писмо**, ни за Ћирила ни за Методија.

Аустријанци у својим музејима чувају 400 година старе ћириличне записе, а ми смо имали најстарију штампарију на Балкану у којој су штампане српске књиге на српском језику. Шта се ово данас у Црној Гори догађа са Србима, српским језиком, ћирилицом?

Недавно су се тројица цетињских професора усудила да уђу у Министарство просвјете Црне Горе – да затраже зарађени новац. Завршили су у Хитној служби и на плочнику. Још им је запријеђено пријавом због неовлашћеног уласка у туђе просторије. Овако су некада завршавали амерички црнци, а сада црногорски професори.

Тешко земљи која се метком брани од истине! Тешко земљи у којој се убијају, премлађују, прогањају и отпуштају с посла високи интелектуалци! Ово је некад била Стаљинова пракса. Тешко земљи која неће своју војску, своју цркву и свој језик! Ако неће своје, обавезно ће добити туђе.

Први пут сам, у овом здању, прије 28 година узела дневник. Одмах сам примијетила једног високог дјечака, лијепо васпитаног, са тужним осмијехом и тужнијим погледом. Растао је без оца. Изгубио брата. Дипломирао је. За њега посла није било. У војсци се активирао и постао официр. Да се није одазвао на дубровачко ратиште био би прокажен, издајник, кукавица. Какав је војник био, најбоље говори његов надимак - РАМБО. Када се политичка ситуација промијенила, прије суђења и прије оне господе из Хага, Владимира Ковачевића су прогласили ратним злочинцем. Гдје је сада она господа која га је послала на ратиште, бодрила га и дивила му се. Како је то поднио најбоље говори његово нарушено здравље. Са тих ратишта нијесу се вратили моји ученици, Бјелица Владимир и Мрвошевић Жељко. Вољела бих да знам чијом грешком нијесу успјели да полете.

Она иста господа која је чекала у реду да обиђе борце на ратиштима и рањенике у болницама престојила се у ред за ИСПРИЧАВАЊЕ. «Заборавили» су да се поклоне онима које су у сандуцима донијели. Мене интересује - буде ли их из јама крици, преварених, голобрадих младића! Матија Бећковић каже: «Ко није спреман да клекне пред својим гробовима, не треба да клечи ни пред туђим, да их не скрнави».

Господари Свијета траже да се Црна Гора отргне од своје духовности, од српства. Они траже да се Црној Гори промијени национални идентитет. Не питају за цијену и средства. Нажалост, у Црној Гори су нашли упориште. Питам се – иде ли Црна Гора на пут без повратка.

Борисав Пекић каже: «Власт је најопаснија кад је несигурна. Збуњена држава је као бијесан пас. Ризнице су празне. Скупоћа је велика»...

Млада сликарка Милена Јовићевић каже: «На мојим сликама пас је симбол слободе и индивидуалности, а човјек је дресиран». Новопеченим богаташима је битно да им кућни љубимци имају педигре, а то што су им преци били Срби и говорили српским језиком треба под хитно заборавити. То данас шкоди нечијем менталном здрављу.

Нијесу они само нама дали отказ. Они су и својим прецима дали отказ. Зашто?! Зато што су били Срби и што су говорили српским језиком.

Они су дали отказ и оном хромом «лопову» из Дробњака. Зашто?! Зато што им је «украо» језик, а лоповлука више не смије бити у Црној Гори.

Они су дали отказ «Примјерима чојства и јунаштва». Зашто?! Зато што су данас на цијени неке друге вриједности.

Они су дали отказ најгоростаснијем књижевнику, владици и владару Црне Горе. Зашто?! Зато што је био «геноцидан», што је био Србин, што је творио и зборио на српском језику.

Зато, драге колеге, главу горе! Власт није свјесна какво нам је друштво одабрала.

Примијетила сам да још увијек читају и пишу на српском језику, а ћутањем се бране – вјероватно на «матерњем». Наш министар се сатима ћутањем бранио у Скупштини Црне Горе, а кад је проговорио - боље да није.

Чујем да су матерње полиглоте добиле «Мост на Дрини». Свијету и нама је остала једна једина и непоновљива «На Дрини ћуприја».

Марљиво раде на преводу «Огледала српског», ако га преведу вјероватно ћемо добити «црногорско зрцало».

Ако нам преведу Црну Гору, добићемо шкуру, мрку, или мрачну гору црну.

Превише је данас у Црној Гори сумњивих лица. Сумњиви су сви који једнако воле Црну Гору и Србију. Сумњиви смо сви ми који волимо више српски језик од коре хљеба. Како смо се усудили да не љубимо њихово «клонирано матерње чедо»? Сумњиви су сви који су одбили да

пред њима пузе и који су сачували здрав разум. Сумњиви сте и ви, драги никшићани, који нас мјесецима несебично подржавате.

Хвала вам на стрпљењу и на подршци. Хвала вам што имате своје ЈА.

У Никшићу, 14. јануара 2005. године

Љубица Јововић, професор

МОЈА МАТИЦА ЈЕ ЦРНА ГОРА

Поштовани грађани Никшића, храбри и часни људи, помаже Бог!

Обраћам Вам се са намјером да покушам дати свој скромни допринос борби за очување српског језика у увијек, а надам се и данас, српској Црној Гори.

Пекла би ме савјест и не бих могао бити миран да нијесам са вама и међ' вама, да нијесам дигао глас у одбрани језика који је, поред вјере и нације, наша највећа светиња и најбоље духовно и историјско памћење. Ту светињу бранимо и срцем и душом, и снагом аргумената и оним што пише у законима и Уставу.

На жалост, језик покушавају да нам одузму, уз неубједљиву аргументацију и очито непознавање чињеница, они који такође припадају овом народу, а који тврде да нијесу то што су и да се од нас разликују по свим питањима и основама.

Тај ишчашени и нездрав дио српског народа себе назива Дукљанима, а нас издајницима и ретроградним елементима окренутим прошлости.

Стварају нови тип Црногорца и нову нацију – црногорску. Кад томе додају и нови језик – црногорски – лаж постаје потпуна и очигледна јер свими добро знамо да православног народа, сем српског, у Црној Гори нема, нити га је било, нити ће бити.

Не задовољавам се могућношћу да будем проглашен националном мањином, са правима националних мањина, у својој рођеној земљи, нити да будем држављанин Србије, или азилант у њој.

Моја матица је Црна Гора, а српство је у самој основи њеног бића.

У нади да ће се овај здрави дио српског народа све више сабирати, што је у основи наше вјере православне, око светога циља – очувања српства и српског језика у Црној Гори – поздрављам вас. Живјели и свако добро!

У Никшићу, јануара 2005. године

Бошко Раичевић, академски графичар

НАРОД БЕЗ ПРОШЛОСТИ ЈЕ НАРОД БЕЗ БУДУЋНОСТИ

Дошла сам вечерас да вам кажем да сам се од септембра, од када трају наше протестне шетње, надала да ћете ви доћи код нас, у Никшић!

Морам признати да су ми на ум често падале ријечи из пјесме „Диоба Јакшића“:

„Како ти је, мој сиви соколе,

како ти је без крила твојега?

Соко њему писком одговара:

Мени јесте без крила мојега,

као брату једном без другог.“

Но, ја нијесам дошла да вас корим, већ да вас позовем да нам се придружите у нашој светој борби за спас нашег највећег блага – српског језика и српске књижевности.

Добила сам отказ када сам се као професор српског језика морала супротставити неприродном и неуставном преименовању предмета српски језик и књижевност у тзв. матерњи

језик, јер се матерњим језиком споразумијевају животиње, а људи говоре језиком који има своје име.

Име српског језика вјековима блиста својом љепотом и ризницом мудрости, племени-ности, праштања и човјекољубља и, надасве, бескрајном љубави према своме раду и својој цркви.

Када је средином 19-ог вијека чувени француски пјесник *Alfonse de Lamoltim* боравио у Војводини, по повратку у Француску написао је да се дивно осјећао међу војвођанским домороцима. Добро сте чули – домороцима. Онда се појавио Вук Караџић као чедо Ђирила и Методија, Климента и Наума, Св. Саве, Теодосија, монахиње Јефимије, Стефана Лазаревића, Доситеја и чудесних усмених приповједача да нама, својим збиркама народних пјесама и осталим драгуљима српског језика, широм отвори врата културне Европе.

Одушевљени Гете је за пјесму „Почетак буне против дахија“ рекао да је боља од Хомерове „Илијаде“, а „Илијада“ је, по свим научним схватањима, једно од 10 најбољих дјела свјетске књижевности. А Французи су у Париз, чак, довели гуслара који је пјевао пјесму „Смрт Омера и Мериме“.

Стихови:

„Прођи ми се моја мила мајко,
није благо ни сребро ни злато,
већ је благо што је срцу драго“

опчинили су француске књижевнике, који су хвалоспјевима тврдили да само најмисаонији и најширокогрудји народи имају такво схватање љубави.

Ни на једном језику, сем српком, жив човјек не завиди мртвом као у нашем Горском вијенцу:

„Благо Андри, ђе је погинуо,
дивне ли га очи оплакаше,
дивна ли га уста ожалише“.

Српски језик је спона са свим нашим славним прецима – владикама, војводама, писцима који су се поносили својим језиком. Да ли ико има право да тај низ прекине и да нас представља као народ без свијетле историје и традиције. Народ без прошлости је народ без будућности.

Без обзира што су се сви непријатељи српског језика опасно удружили да га униште, немају толико разоран замах да угасе 11 вјекова наше културе и духовности. Наши савезници су истина, правда и Бог.

Зна се да Сунце увијек потискује таму, а ми, професори, што са нашим вјерним и вољеним суграђанима неуморно изгарамо у борби за српски језик, бићемо срећни и поносни када побиједимо, јер ћемо бити дио тих сунчевих зрака.

У Подгорици, марта 2005. године

Станка Никчевић, професор

ХВАЛА ЈЕЗИКУ СРПСКОМ

Свети чин одбране језика српског и одбране достојанства људског, слободе, правде, истине, онога што је свето, темеља нашег постојања, је трајање и узношење, рађање кроз жртву, жртворађање. Почели смо као они који вјерују у побједу, а ту вјеру смо црпили из свијетлог живог духа наших предака, из бесмртности Св. Петра Цетињског, из корјена небом утврђеног који је дао часну Црну Гору. Тако почели, а ево, већ смо побједници. Побједници смо јер не можемо изгубити. Ово је наше узрастање, образовање чистим образом, издизање изнад мрака и тмуше демонске. Узношење Црне Горе, оне која је освештана, осијана светошћу руком Св. Петра и Св. Василија Острошког. Излазак из безнађа и страшног судилишта – кад се рађањем по једном мре и умирући рађа по други пут, идући ка оном првом.

Ми смо ти који треба Црну Гору да изнесу пред свјетлост неба, тамо гдје је и била док је Његош њој пјевао, док је Обилић над њом био, и Лазар, Косово и Метохија, божури крвави док су и из овог камења ницали и васкрсавале душе праједовске. Бранећи језик чувамо Црну Гору. И сачуваћемо је. Морамо бити браничи косовски и црногорски, сабиратељи крвавог камена ловћенског, оног којег су злотвори отргли од светиње и низ рањен Ловћен обурдавали. Злотвори и данас исто раде – отржу света слова од светих ријечи, сурвавајући их низ рањену светињу језика српског. Као што смо браничи и чувари оног светог камења, и као што је сваки онај камен по једна црква, тако смо чувари и браничи Тирилових слова, а свака ријеч језика српског по једна је служба и пјесма Ловћену и Његошу, ако је из чистог и словесног срца.

Хвала језику српском који нас води и чува кроз вјекове молитвом, сузом, пјесмом и ријечју. Хвала му што нам је омогућио да зборимо истину и да се бранимо истином.

У Никшићу, 23. марта 2005. године

Радосав Ђурковић, професор

РОДЕ, ДО ПОБЈЕДЕ

Никада нећу зажељети већу част од ове да окренут лицем говорим вама - Вама свијетлој мањини слободне мањине у окупираном Никшићу и окупираној Црној Гори, гдје је силована слобода, осакаћена демократија, приватизована правда, у највећем пазаришту душа за сребрењаке Јудине.

Рече Господ: «Благо онима који плачу јер ће се утјешити». Тешко вама који се смијете сада, јер ћете заплакати.

Треба да плачемо роде, плакали су бољи од нас.

Плакао је Исус Христос, Син Господњи, распет на Крсту, плакао је за онима који га распеше, молећи Оца да им опрости јер не знају шта раде.

Плакала је Богородица за Сином на Голготи.

Плакали су Апостоли за Спаситељем и Учитељем.

Плакао је Свети Сава на Атону, у Ватопеду, Хиландару, Кареји, Студеници, за родом несложним српским.

Плакао је Свети Симеон за сином својим.

Плакао је Свети Василије у Поповом Пољу, Завали, Тврдошу, Попима, Жупи, Загарчу, Острогу, за својим Херцеговцима жељним слободе.

Плакао је владика Раде: «Суза моја нема родитеља, нада мном је небо затворено».

Плакала је мајка Југовића за дивним откосом од срца, косовским.

Плакао је Вук Мандушић над сломљеним цефердаром.

А ми, роде, да плачемо:

за уплашеном већином која говори српским језиком, а ћути;

за мајкама које дају своју дјецу на клонирање;

за дјецом збуњеном и невином;

за неслободним медијима;

за Црном Гором коју срамоте аферама С.Ч. и М.Ђ., «законским» шверцом дувана, убицама који се слободно шетају.

Гонитељи морају знати и ово: ако се убије или протјера онај на чијој је страни правда, он се само прослави.

Европа, стара дама, гледа Тару, њену љепоту и каже: «Лијепа је и нека тече». Гледа скокове са Везировог моста и каже: «Скачите, али не и у јарину».

Роде, нема нам друге него да без узмака истрајемо до побједе.

Кажу да је било овако, мада се дуго није смјело причати, а слично је и записано: „Када је ноћ узмицала зори у Солуну испред стрелачког строја стајао је пуковник Драгутин Димитријевић Апис, иза њега била је ископана рака и тишина. У невољном строју стајао је

војник готово обосои. Позва га Апис и, пошто полако скиде чизме, рече: «Узми!» Последње ријечи које је заглушио плотун биле су: «Пуцајте војници, али не у срце. У срцу је Србија и Бог».

Нека је са тобом, роде!

У Никишићу, 12. априла 2005. године.

Миле Цицмил, професор (радник у Жељезари)

ОДБРАНА ЈЕЗИКА ОД ГУБЕ

“О језику, роде да ти појем,
о језику милом твојем и мојем,
којијем нам миле мајке
казиваху слатке бајке...”

Тако пјеваше Петар Прерадовић, пјесник, родољуб и пријатељ Његошев. Како бих ти, мили мој Прерадовићу, овдје, новом језичком творевином, читао унучадима бајке? “Био једном прелијепи принц, а пун лове ка` брод. Имао је вијереницу у другом краљевству, пријеко седам гора, па кад је тријебало да пође к њој дочекао га високи зид, кога нико жив није могао пријескочити, јер су тамо пријелазили неки трафиканти...” Кад сам овако почео да читам дјецџи питао сам их ваља ли оваква бајка. Они углас: “Не, ђеде, баш је одвратна! Како може бити лијепо оно што је окренуто наопачке и без икаквог смисла!?”

Браћо и сестре! Више него икада захваљујем Свевишњему што је дао овакав дио народа Божијега, са којим сам, ево, и ја свим срцем својим и свом душом својом. Хвала вам што сте овдје у одбрани српског језика у Црној Гори. Да нијесте овдје, били би нигдје, да нијесте ови који сте, били би нико и ништа, били би улизице најгоре власти на свијету.

Кажу да Бог народу даје власт какву народ заслужује. Ја мислим да ми нашу држимо против воље Бога. Није ваљда Црна Гора тако проклета, тако уклета, тако оклеветана код Свевишњег Творца, да нам он шаље ове и овакве кнезове земаљске!? Свето Писмо каже: “Кад сједаше Христос на Гори Маслиновој, говораше својим ученицима: “Чувајте се да вас ко не превари. Јер ће многи доћи у моје име говорећи „Ја сам Христос!“ И многе ће преварити. Чућете ратове и гласове о ратовима. Гледајте да се не уплашите, јер све то треба да буде. Али није још тада пошљедак. Јер ће устати народ на народ и царство на царство и биће глади и помори и земља ће се трести по свијету. А то је све почетак страдања. Тада ће вас предати на муке и побиће вас и сви ће народи омрзнути на вас имена мога рода”. Ово су ријечи Господње, а коментар мене малога, недостојнога слиједи.

Као да сви лажни пророци овдје отаборише и као да свих седам анђела Господњих чаше гњева Божанског овдје изручише, да овај, некад славни, народ сатру и да му избришу име и знамење. Погледајте у прошлост! Осврните се! Присјетите се славоноша и гласноша Црне Горе и Брда, па погледајте њихове данашње сјенке. Упоредите: Граховца и Илију Пламенца, Мишка и војводу Лазара, Бацковића и сердара Мркоја, за којим је Осман Мушовић уздахнуо и упитао: “Ма није погинуо тај витез пјешивачки, ни дао Бог?”. Може ли Кујовић стати умјесто Мине Радулова, који припоји Црној Гори Ровца и двије Мораче? Да ли је Миодраг Влаховић данашњи Вуксан од Роваца? Је ли Ранко “висибаба” данашњи Милош - војвода, витез са Граховца и Вучјег Дола? Представља ли Бурзан Гавра Вуковића - Миљанова сина, ослободиоца Васојевића? Данашњи господар и цар јунака, Никола Марков, јесте Филип Вујановић, а његов покровитељ Мило - цар, како га мафијаши зову, вјероватно представља императора Александра Романовича. Није ни чудо, јер он руководи великом силом социјалних давања од цијелих тридесет еура, па до кесе шећера и два литра уља. Боже Свети, силна цара и царевине!

Велики број пензионера биједне пензије поданички оправдава: “Даје нам ову цркавицу редовно.”. Какво самопонижавање! Само ћу им рећи да се у цивилизованом свијету даје

физичким и умних богаљима, а сви нормални имају своје зараде. Изгледа да смо већина такви кретени да не знамо ни кад смо гладни.

У овој поноситој, усправној, европској држави сви су равноправни, сем што су појединци “равноправнији”. Стари професор, који је извео 37 генерација матураната, “ужива” пензију од 180 еура, а колико само “нови бизнисмени” плаћају кера тзв. племените расе! Његов дневни оброк псеће хране кошта седам еура, а 30 је дана у мјесецу. Њему се плаћа “школарина”, он има засебну собу, а плаћа му се и водич. Њему се бира и псеће друштво, како се не би мијешао са псинама којима се не зна поријекло од најмање осам генерација. Само власник неће ни да чује ко је његов ђед, прађед, чукунђед итд. Зна он, по свој прилици, да му они нијесу били племените расе. Па опет, многи професори (сем часних изузетака) остадоше по страни и не подржаше своје колеге које осташе без хљеба одупирући се тиранији. Како ви ово називате? Ја сам то назвао “свратак”.

Дати Црну Гору оваквима да владају њоме право је “светогрђе”. Србији зло мисле, а Црној Гори зло чине.

“Зла мрзноме чинит’ не можемо,
А ко нам је мио или својта,
Траг по трагу њему ископамо.”

Спријатељили се са свима онима који су нас вјековима убијали, мучили, турчили и католичили. Затиру сва духовна изворишта наше културе и памћења. Није ово почетак, народе мој, но наставак давно започете акције. Ево једног рапорта ударне тројке командиру: “Кућа спаљена, покретности конфисковане, а клавир уништен.”. А већ чизмама од “седам миља” грабимо у Европу. Колико смо близу Европи можемо сагледати ако се вратимо у прошлост. Навешћу два цитата из писма Вука Караџића кнезу Милошу, априла 1832. године. Први цитат: “А сви Ваши чиновници и подручници имају срце, разум, жељу, вољу и све страсти и душевна својства, како год и Ви, јер су и они исти онакви људи као и Ви што сте.”. Други цитат: “Да свак осигура живот, имање и част; да свак свој посао, који ником није на штету, може радити по својој вољи и по својој вољи живети; да се не боји ни Вас ни другога; да нико никога не може на силу натерати да га служи; да се без правог узрока и без суда не може чиновник нити из службе истерати, нити натраг у мањи чин вратити.”.

Законе, које је Вук хтио примијенити у својој земљи, видио је у Аустрији, Њемачкој и Русији, које су све тада биле царевине - империје. Дакле, што велики императори нијесу могли, по својој вољи и мимо закона, чинити прије два вијека, то Слобо и Мијат могу данас. Шта су цареви према овим ауторитетима!?

У Никшићу, 19. априла 2005. године

Ђуро Кривокапић, пензионер

РИЈЕЧ СТУДЕНАТА

КРЕНУЛИ СМО БЕСМИСЛУ УПРКОС

Познато је да су студенти свуда у свијету покретачка снага једног друштва, чије се мишљење уважава. Иако код нас није тако, не желимо да ћутимо. Не знамо шта би се још могло казати у вези са питањем језика. Све што је требало – речено је одавно, прије годину дана када смо се побунили, штрајковали глађу и добили обећање од министра да неће доћи до преименовања језика све до евентуалне измјене Устава. Но, чекало се на «прави» тренутак и сва обећања падоше у воду. А ми тада схватисмо да Министарство на студенте гледа као на заморчад која би требало да ћуте и слијежу раменима. Осим тога, приписивани су нам којекакви надимци као нпр. да смо политиканти, иако смо се све вријеме трудили, и успјели, да останемо изван политике и поред околности које су нас приморавале на то.

Говоримо искључиво са аспекта науке о језику која је наше професионално опредјељење. Тражимо (и очекујемо) да нам се омогући да сјутра предајемо оно за што се квалификујемо и да не дођемо у ситуацију идентичну садашњој - професори српског језика и књижевности добијају отказе јер не пристају на звање професора матерњег, односно сваког језика.

Глупо је и запитати се да ли један јединствен језик може имати два, односно више имена, да ли та имена могу напоредо егзистирати, иако бројне научне и историјске чињенице, а и сама

пракса, не иду у прилог томе. Прије свега, већинско становништво у Црној Гори свој језик назива српским.

Али, ето, ми се реформом «ближимо Европи» уводећи нове, деформисане предмете у школама, док нам нису обезбијеђени елементарни услови студирања (између осталог, недовољан број слушаоница, неопремљене библиотеке, недостатак компјутерске опреме и много тога другог што подразумијевају иоле ниормални услови за студирање). Да не помињемо студентске кредите које нам уплате кад им случајно падне на памет. Лишили су нас предавача из Србије под изговором да се нема пара за њих. Можда би се у то и повјеровало да се на Факултету не отварају катедре за нове Одсјеке. Слутимо да се иза свега крије намјера сужавања наших видика ради лакших манипулација нама. Или то у Црној Гори није пожељно ништа што је из Србије, па ни стручњаци од науке. Можда смо и дошли до правог закључка: вјероватно је сва бука око назива језика у томе што он у себи садржи творбену основу «срб». И никако да «нови» Црногорци схваре да се српским језиком не служи само Срби.

Искрено се надамо да ће ускоро Министарство одустати од производње нових језика и стварања дубљих подјела и да ће своју пажњу више посветити духовном и образовном усавршавању младих у Црној Гори. Такође се надамо да ће се и код нас, као у свим нормалним друштвима, почети уважавати знање и да ће оно бити средство којим се ствара наука, брани историја и чува традиција.

У Никшићу, априла 2005. године

Студенти Одсјека за српски језик и књижевност Филозофског факултета у Никшићу

МИ САМО НЕ ДАМО СВОЈЕ

Часни Никшићу, стубу и тврђаво Истине,

Никшић је, са Филозофским факултетом у своме срцу, а и прије њега, био и остао духовни центар Црне Горе. То његово срце увијек је најснажније било у његовим студентима.

Студенти су свуда у свијету, па и у Никшићу, најпозванији да буду језгро критичке авангарде.

Једино они и само они имају пуну независност.

Само они својим полетом, интелектуалним потенцијалом и енергијом не смију пристати на никакве труле компромисе.

Заједно са свима Вама, ми не водимо борбу у “свијет далеки“, ми не отимамо туђе, ми не намећемо своје, ми не понижавамо и не тлачимо никога, не дирамо ничију земљу, ничију вјеру, ничију светињу и културу.

Ми само чувамо себе, ми само не дамо своје.

На овом мјесту, испред никшићке Саборне цркве, коју будно стражаре и чувају два највећа црногорско-херцеговачка јунака Новак Рамов Јововић и Стојан Ковачевић, не смије се и срамота је мислити о предаји и клонућу.

Одавно нам је свима речено: “Треба служит чести и имену“, “Нека буде борба непрестана, нека буде што бити не може“, “Крст носити нама је суђено, страшне борбе с својим и туђином“.

Ово су поруке, ово су аманети које је једном за свагда упутио ловћенски гениј роду својему, на језику својему, у свим временима и на свим просторима.

Овога пута ми немамо зашто да бринемо, јер ово нам је једино преостало. Од сада нема одступања, другога пута немамо, осим овога.

Очито је да су “демонске месије“ предвидјели неко друго име, предвиђеног другог народа.

Нећемо пристати да нам “домаћи кумови“, на жалост по прекоморским налозима, вјероватно опет за неке “златне талире“, мијењају оно што нам је најсветије и нећемо поклекнути пред измишљотинама и кривотворинама дукљанским.

Не позивамо никога ни на шта друго него на истрајавање на часном путу славних Петровића и безбројних праотаца овога народа који су оставили иза себе споменике, који говоре о томе ко смо и шта смо.

Јер, ми нијесмо културни заморчићи, нећемо да будемо покусни кунџићи. Ми смо они који српски и зборе и творе. Кажемо им да ту не може бити погађања.

Нека нам Свевишњи Бог и Св. Василије Острошки и Тврдошки да снаге и мудрости да истрајемо у нашој највеличанственијој борби за очување свега онога што народ чини народом, а то је очување имена, очување вјере и очување језика.

У Никишићу, октобра 2004. године

Драгана Папић, апсолвент философије

ПОКОЉЕЊА ДЈЕЛА СУДЕ

Није узалуд наш народ рекао - Тешко ногама под лудом главом. У ово несретно вријеме, свједоци смо странпутица којима нас воде луде главе у Црној Гори. Загазили људи путевима само њима познате демократије па присиљавају и нас да им се придружимо у њиховом лудилу. Човјек просто заниједи пред скандалозном одлуком, боље рећи декретом којим се брише име српског језика у црногорском школству. Сваки нормалан човјек види да се ту ради о насиљу над здравим разумом и научном истином. Међутим, у Црној Гори се не тражи да имате здрав разум, не тражи се мишљење науке и струке, још мање се тражи да имате част и морал, али се зато тражи ропска свијест да се уради све Што господар каже. Али, авај, у Црној Гори још има људи који су храбри да устану и кажу „Цар је го!“ Још има поштених и достојанствених људи који брину о интегритету и идентитету своје личности и свога рода. Наши ђаци, студенти и професори су достојанствено устали на браник образа и струке приносећи жртву на олтар српског језика, свјесни истине коју је изрекао највећи српски пјесник, који лежи окован на Ловћену, да “покољења дјела суде”. Црногорски језички реформатори се изгледа не боје ни покољења нити једне светиње и нису свјесни да ће једнога дана, у будућности, све њихове којештарије бити, колико смијешна, толико и трагична страна историје. Такозвани “црногорски језик”, под плаштом матерњег језика, неће издржати суд историје као што то није ни 1916 или 1941. У Црној Гори се вазда зборио српски језик. Да није тако, не би се штампао “Србски буквар” у Црној Гори 19-ог вијека, нити би најумнија глава Црне Горе писала да српски пише и збори.

Управо су дјела и документи која су нам оставили преци а чију смо духовну садржину примили путем традиције, најбољи аргумент у прилог српском језику. Може се са извјесношћу рећи да није било српског језика не би ни било Црне Горе. Сада то неко хоће да потре зарад ситног личног рачуна и изопаченог псеудонационализма тако што се упире да кодификује неки немушти језик и потури га заведеним Црногорцима, као да су до сада, не дај Боже, били мутави и бесловесни. Зато су Његошеве пјесме, Српство књаза Николе и перо Марка Миљанова трн у оку новим “реформаторима” који би жељели да их никад није ни било јер су мислили, писали и дисали на српском језику!

У Никишићу, 11. новембра 2004. године

Велибор Базовић, апсолвент философије

ШТО ПРЕ МЕ РАЗАПНТЕТЕ, ПРЕ ЋУ ВАСКРСНУТИ

Ево нас, студената, да говоримо због тога што то смијемо и хоћемо.

Ево нас зато што смо слободни људи, људи супротни од оних какве желе данас у Црној Гори.

У Црној Гори данас нека група бивших људи узалуд покушава да створи човјека који ће говорити неким непостојећим матерњим језиком, који заправо неће ништа говорити само

ћутати, трпјети, слушати и климати главом, уколико је тај њихов човјек уопште буде имао. Кажем бивших људи јер су ми дали за право одричући се језика, нације, идентитета, негирајући тиме своје постојање. Нама студентима пријете избацивањем са факултета. А једино чиме ми њима у овом тренутку пријетимо је Истина.

Истина за коју су људи вазда били спремни да жртвују своје животе. Наша жртва је мала, али је значајна, нећемо бити студенти факултета којима руководи мафија.

И на крају, молећи вас да по шкртости мојих ријечи не судите о мојим осјећањима, ја их упућујем на последњу строфу „Пркосне песме“ Добрице Ерића која гласи овако:

„Ја ћу да гледам, а ви зажмурите,
иначе ће вам се очи распрснути
од сјаја мог лица, само пожурите,
што пре ме разапнете, пре ћу
васкрснути.“

У Никшићу, јануара 2005. године

Мирко Вукотић, студент философије

ВРИЈЕМЕ НАС НЕЋЕ ЧЕКАТИ

Чешки пјесник и прозаист Милан Кундера једном је написао: «Народи се ликвидирају тако што им се најприје одузме памћење, униште њихове књиге, њихова култура, њихова историја. А неко други им напише књиге, даје им другу културу и измисли им другу историју. Народ онда почне заборављати ШТА ЈЕ И ШТА ЈЕ БИО. Свијет око њега то заборави много брже.»

Ово је незапамћени скандал и насилно поткопавање историјског памћења. Против нашег језика се већ годинама непрекидно војевало са свих страна. Па ипак, његова се љепота сачувала непромијењена током дугих вјекова. То је онај исти српски језик, којег је славни Гете учио како би могао изворно да прочита «Хасанагиницу».

У времену садашњем, трансевропских и евроатланских интеграција, самопрокламоване елите, владине и невладине, јуришају да свој језик истјерају из своје властите куће, из свог бића. Разним механизмима безумља и глупости, шовинизма и примитивизма, прогони се српски језик са родног огњишта у Црној Гори. Језик је, ипак, врло озбиљна ствар да би се препустила политичарима.

Дукљански квази-лингвисти и набијеђени интелектуалци знају да за недјело које чине немају ниједан разуман разлог, али зато се показују савршено вјешти у примјени голог терора. Изгледа да су најбоље научили да се користе паганским принципом «моћ је право», па то другима подмећу под видом само њима знаних «људских права».

Такво право да свако назове језик својим националним именом, по свом личном одређењу је насиље над језиком и културом, којим се атакује на ставове лингвистичке науке и здраворазумску свијест људи.

Што је најгоре, тирада о томе што је право, а што није, држе нам они који су колико јуче били заточеници једне идеологије слијепог једноумља. Баук те идеологије данас кружи Црном Гором, али сви они који су дигли свој глас свједоче да Црна Гора још није изгубила себе.

Поставља се питање како ће оправдати своја недјела пред лицем Бога и судом историје. Наша историја, наше предање нас обавезује. Тог дијела одговорности нико од нас не може бити ослобођен. Тако ће свако поступити по диктату своје савјести. Вријеме нас неће чекати.

У Никшићу, 11. јануара 2005. године

Ана Павићевић, студент философије

ЊЕГОШ БРАНИ НАС, А НЕ МИ ЊЕГА

Ниједан народ није већи од језика, а камоли један човјек, па макар он био и министар. Српски језик је сведочанство и име нашег стварања које нас је увело у хришћанство и духовност. Преко њега смо добили признање и благослов за своје бивствовање. У његовим најдубљим слојевима се ето десио чин рађања нашег бића, етоса, обичајности и културе. Појединац треба да служи језику као једној метафизичкој стварности која га проналази и предаје му историјско наслеђе и идентитет.

Језик све памти. Запамтиће тако и ова бесрамна времена демонске лукавштине и политичке злоупотребе наших душа, потирања свијести и сјећања. Без икакве савјести и научне одговорности нападају срце наше духовности: Цркву, језик и књижевност.

Али, ево у обесмрћеном језику остаће запамћене и ове слободарске вечери у Никшићу које носе оно најљепше достојанство слободних људи, њихову осјећајност и храброст! Шетајући Његошевом улицом до двора краља Николе, ових свијетлих ноћи освјетлили смо образ и себи и својим прауницима. Наши скупови су доказ да лажни полудухови не могу погазити оно што смо годинама знојем градили, не могу запалити, а камоли избрисати, оно што смо кроз сузе писали и не могу тако лако поплувати оно што смо вјековима крвљу предака освећивали. Један од тих предака јесте и Свети Петар Цетињски. Он је и сам знао да ће доћи варварска времена и кажу да је плакао, горко плакао због бруке која ће задесити Црну Гору у двадесетом и двадесетпрвом вијеку. И куд` ћете већу бруку од те да Црногорци у суморној стварности трећег миленијума не знају којим језиком говоре!

Нећемо дозволити да и даље гледамо како распињу, черече српски језик, како га парчају и богаље они који су сами умни богаљи и духовни слијепци. Давно су затровли своја срца, а сад погане и своја уста неким искривљеним ријечима и изразима који су никли из вјештачког ђубрива. Мало им то но`оће и да то ђубре посију по цијелој Црној Гори, да упрљају њиме школе, улице, градове, наше прадједове и нашег дивног Његоша и његово чувено "Огледало српско".

Прво су покушали да докажу како Његош није био Србин, па сад кад су видјели да не могу (а и како би кад он свима громко говори да "српски пише и збори"), покушавају у свом мракоумљу да га што више облате и оцрне. Црн им образ био! Зар су заборавили да је Црна Гора Петра другог била утемељена на српској православној вјери и ва вјеки вјеков остала опјевана величанством ријечи оца српске поезије.

Прије неки дан срео ме на факултету један колега, један студент треће године српског језика и књижевности. И ја га упитах зашто није дошао на пјесничко вече које су скоро организовали студенти. А он каже:

"Знаете колега, имао сам паметнија посла."

"А која то?"

"Па спремао сам се да нападам Његоша!"

Згрануто сам га погледао, а он на тај мој поглед узврати:

"Па добро колега, ако сте увријеђени ви га браните."

"Нема потребе" рекох, "Његош ће се сам одбранити све докле га такви као ти и теби слични нападају!"

И не само то да Владика чува себе од таквих него још увијек и нас држи и посустале кријепи вјечно живим пламеном својих стихова. Зато нек` им једном за свагда буде јасно да се не бојимо њихових отказа и прогоњења професора, студената и ђака. Нама је стало до светиње језика, јер не живимо само о хљебу, него о свакој Божијој ријечи.

А само нека нападају јер и Матија приповједа како су једном пашчад напала Светог Саву кад је кренуо својим путем, исто као што и данас пашчад нападају све који крену Савиним стопама Светосавским путем!

«ВОЈВОДА МАРКО МИЉАНОВ ПО ДРУГИ ПУТ МЕЂУ СРБИМА»

Промоција књиге проф. др Нова Вујошевића, *«Војвода Марко Миљанов по други пут међу Србима»*, одржана је у Никшићу, 1. априла 2005. године. О књизи су говорили проф. др Јован Чађеновић, књижевник Милош Булатовић и новинар Емило Лабудовић.

Третирајући ову књигу као производ храбрости који пријатељким и непријатељским читаоцима нуди своје погледе на ликове и појаве из разних времена, проф. др Јован Чађеновић истиче: «У књизи су дате многе компоненте друштвеног живота из Марковог и садањег времена, али су највише освијетљена морална и политичка питања. Марково вријеме је веома удаљено од савременог доба, па је у неким сценама војвода био немоћан саговорник о садашњим збивањима.»

«...Цијела ова књига је једно поетско ткање, а у поезији је, чини ми се, исцијеђена сама есенција моралних репера који су стварани да трају», рекао је књижевник Милош Булатовић, наглашавајући да је ова књига прави рудник мудрости, врело високоморалних начела и склоп питке поезије.

Новинар Емило Лабудовић је истакао да су ријетке књиге које су интригантне од самог наслова и корица, као што је то нова књига проф. др Нова Вујошевића. «Тај својеврстни час анатомије на страницама ове књиге разоткрива сав сјај и биједу, ово друго нарочито, времена у којем јесмо, морално посрнуће, политичку какофонију, економски суноврат и идеолошке недоумице Црне Горе, фокусирајући не само појаве већ и њихове носиоце», рекао је он.

«НОВА ЗОРА»

Часопис *«Нова зора»*, настао по угледу на мостарску *«Зору»*, коју су уређивали познати пјесници и књижевници попут Алексе Шантића, Јована Дучића, Светозара Ћоровића, представљен је у Никшићу, 9. априла 2005. године.

Проф. др Милош Ковачевић је нагласио да је један од главних разлога промовисања *«Нове зоре»* у Никшићу то што је овај град био центар Херцеговине. У Никшићу се најбоље чува српски језик и свето ћирилично писмо, што су и доказали професори никшићких средњих школа. Тренутно стање у Црној Гори он је приказао афоризмом Петра Лазића: *«Некада је коња за сенатора постављао император, а данас је тај избор препуштен народу.»*

Главни уредник *«Нове зоре»*, писац Радослав Братић, је истакао да часопис нема само локални карактер, већ је захватио широки простор од Сент Андреје до Херцег Новог. «У овом двоброју објављујемо блок текстова о насилном увођењу тзв. «матерњег језика» у Црној Гори, и то из пера компетентних српских писаца и професора», рекао је он.

Отпуштени професор српског језика и књижевности из Херцег Новог, Вуко Велаш, сматрајући да су духовна и материјална криза у Црној Гори последице «црвених магли и вјетрова», зажелио је освитање «нове зоре» црногорске просвјете, културе и науке.

«Након сваког мрака свиће «нова зора»», рекао је мр Михаило Шћепановић, називајући поступке «реформатора српског језика» небулозама.

Професор српског језика из Билеће, Блажо Тепавчевић, сматра да је «највећи губитак духовни и емотивни неред». «Битка за језик је битка за опстанак, као у Немањином завјештању», рекао је он.

Присутне је у име Актива професора српског језика и књижевности поздравио професор Веселин Матовић.

У име Митрополита црногорско-приморског Амфилохија скуп је благословио свештеник Драган Крушић.

«ДУВАНСКИ ПУТ»

„Приповиједање Јовановићево је динамично, иако изразито лирски интонирано. У њему се преплићу асоцијативно богати мотиви и слике из спољњег и унутрашњег свијета, а наратор с лакоћом води читаоца из једног у други рукавац приче, али без сувишног задржавања, које би могло да му одвуче

пажњу од њеног главног тока или ретардира њен емотивни набој“, рекао је професор Веселин Матовић на промоцији књиге Гара Јовановића, „Дувански пут“, одржаној 15. априла 2005. године у Никшићу.

О стваралаштву Гара Јовановића говорили су и проф. др Радојка Вукчевић, књижевница Милица Краљ и професорица Драгана Тодоровић.

Проф. др Радојка Вукчевић осврнула се на Јовановићеву књигу „Барка Светог Петра“ и истакла да „Гаро Јовановић прави још један искорак у изазивању постмодерних граница, тако што уводи збирку фрагмената, сопствених сјећања, вјеровања, митова, сусрета, да би реконструисао личну историју“.

Оглед о роману „Дувански пут“ књижевница Милица Краљ почиње цитатом са почетка романа који је „дефиниција властите мере, смисла и вредности живота и света главног јунака, необичног имена Давида Мишљена, јунака који у дубокој, глувој осами, у двогубом кругу, изабраном и наметнутом, преиспитује протекло време“.

„Да би човјек имао велика дјела мора да има велике мисли, а највећа мисао је мисао о Богу“, рекла је Драгана Тодоровић, професор српског језика.

ПЈЕСНИЧКО ВЕЧЕ

У организацији Актива професора и наставника српског језика из Никшића, 22. априла 2005. године, одржано је књижевно вече у коме су учествовали пјесници Милица Краљ и Веселин Ракчевић. Пјесници су се представили читајући своје стихове.

БЕЛИ АНЂЕО

Стрепим шта ћу у осмеху Твом назрети:

Звезде раскошнице! Звезде падалице!
Жишку разгорелу: Главу испод венца!

Дрхтим. Ти злаћану светлост сејеш.
Док бескрајем зрно тамњана зри.
И очи Матере у вртлогу зденца.

Трептим. Виделом Твојим ћу прогледати.
Длан ће Твој васкрснути уснуле свице
И умножити крилати пород. Док спи

Сунце. И бело пребело сијање
Извиди нашу коб. Продужи трајање.

СЈЕНКЕ

Прате ме сјенке
Посјечених брестова
Памтим их
У тамним предјелима дана
Док изнова исчитавам
Бугалкова
Свјетлост је епизода
Нестварна
У поретку ствари
Умјесто посјечених глава
Стварне су сјенке само
И мисао
Коначно страда
Као нада крхка

Упокојена неповратно
Кроз жилиште тишине
Опомиње
На обнову листопада
Законима неухватљивог
сунца
Сјенка се прикрада
Тајним стазама свечане
тмине

Писма Активна

ПОСЛАНИЦИМА СКУПШТИНЕ РЕПУБЛИКЕ ЦРНЕ ГОРЕ

Поштована господо,

Поздрављамо предлог опозиционих посланика да Скупштина Републике Црне Горе расправља о одговорности министра просвјете и науке **Слободана Бацковића**.

Као невладино удружење чији је основни циљ „брига о заштити и очувању српског језика и књижевности, како у наставним плановима и програмима основних и средњих школа, тако и у јавној комуникацији“ (чл. 4 нашег статута) и чијих је 26 чланова добило отказе са посла због принципијелне одбране својих увјерења, сматрамо да је самовољним преименовањем наставног предмета **Српски језик и књижевност** у матерњи (српски, црногорски, бошњачки, хрватски) у новим наставним плановима и програмима, као и начином реализације тога антицивилизацијског чина, министар **Бацковић** себе учинио непосредно одговорним за:

- кршење Устава РЦГ (члан 9);
- кршење Општег закона о образовању (члан 11), Закона о средњем стручном образовању (члан 107), Закона о гимназији (члан 56) и Закона о основном образовању (члан 79);
- кршење педагошких принципа, тј. ширења и продубљивања националне нетрпељивости и подјела међу ученицима;
- угрожавање дјечјих права;
- одузимање статуса службеног језика **српском језику** у нашим школама;
- протјеривање научне истине из школа;
- присиљавање просвјетних радника у Црној Гори (заstraшивањем, подношењем неоснованих кривичних пријава, давањем отказа и слично), да и сами крше исте те законе, норме и принципе, а тиме и да се нађу у положајима фалсификатора школских докумената;
- ускраћивање просвјетним радницима права на рад у складу са њиховим професионалним и стручним знањима и научним истинама, а тиме и њихових основних људских права;
- уградњу страначких ставова и опредјељења у школске планове и програме;
- злоупотребу школе и образовања у дневнополитичке сврхе;
- ширење опасне идеологије о стварању „новог човјека“ и насилне промјене језичког идентитета већине грађана Црне Горе;
- доношење наставних програма, односно каталога знања из тзв. **матерњег језика**, чија научна неутемељеност, дидактичко-методичка хаотичност и елементарна нестручност (а посебно тенденција обесмишљавања највиших духовних, естетских и моралних вриједности - увођењем у наставу безначајних књижевних дјела локалног карактера, афирмацијом исфрустрираних књижевних импровизатора и политичких подобника, наметањем псеудо-културе и псеудодуховности), представља незапамћен атак на науку, на школу и образовни систем, који пријети њиховој потпуној деградацији и урушавању.
- почетак наставе из тзв. **матерњег језика**, као новог наставног предмета, у једном броју школа у Црној Гори, супротно закону, и без наставних програма и уџбеника.

Због свега овога, захтијевамо:

1. Да се министар **Слободан Бацковић** изјасни, пред Скупштином и пред јавношћу, појединачно о свакој тачки ове наше „оптужнице“, будући да, већ годину дана, упорно игнорише наше бројне захтјеве за дијалогом о овим питањима. Сматрамо да је то његова људска и професионална обавеза, али и питање његовог етичко–цивилизацијског легитимитета.
2. Да министар **Слободан Бацковић**, одмах суспендује Одлуку о преименовању наставног предмета **Српски језик и књижевност** у нашим школама.
3. Да се одмах обустави примјена наставних програма, односно каталога знања из тзв. **матерњег језика**, као и доношење нових.
4. Да се одмах приступи изради нових наставних програма за предмет **Српски језик и књижевност** у складу са законом и научним принципима, тј. у пракси провјереним књижевно-историјским, дидактичко-методичким и естетским критеријумима.
5. Да министар **Слободан Бацковић** изда налог директорима школа у Никшићу и Херцег Новом о поништењу свих отказа професорима који принципијелно бране Устав, законе и своје професионално достојанство и исте врате на њихова радна мјеста.
6. Да г. **Слободан Бацковић** поднесе оставку на мјесто министра просвјете и науке у Влади РЦГ.
7. Да надлежни државни органи покрену кривични поступак против г. **Слободана Бацковића** због злоупотребе службеног положаја и кршења одредаба Устава и закона РЦГ.

Напомињемо да иза ових ставова и захтјева не стоји само наше удружење већ и огроман број просвјетних радника из свих општина Црне Горе, бројне НВО, као и сва релевантна лингвистичка и педагошка јавност у Србији и Црној Гори, која је своје мишљење о овом питању изрекла на бројним научним трибинама у Никшићу и другим мјестима, у средствима информисања, а најцјеловитије на сабору **Одбрана имена српског језика**, одржаном у Никшићу, 4. и 5. децембра 2004. године.

Зато вас молимо да их, у оквиру предстојеће скупштинске расправе, у изложеној форми, предочите **Скупштини** и црногорској јавности.

У Никшићу, 27. марта 2005. године

Отпуштени професори из Никшића

ПРЕМИЈЕРУ МИЛУ ЂУКАНОВИЋУ

Господине Ђукановићу,

Слушајући Вас и Ваше истомишљенике који, током предизборне кампање у Никшићу, не пропустили ниједну прилику а да у негативном контексту не поменете и нас, професоре средњих школа које, на правди Бога, заједно са нашим породицама остависте без хљеба, као одговорни људи и грађани, приморани смо да се, овим отвореним писмом упућеним Вама, обратимо и црногорској јавности. Тешко је сачувати присуство духа, разума и одговорност за изговорену ријеч, у времену сваковрсног терора и пријетњи који долазе од власти а коју Ви персонификујете. Са ријечима је као и са музиком; на харфи може свирати и вјешт умјетник и незналица, али док незналица ражалашћује слушаоце, умјетник их радује и доводи до стања усхићења - исти су прсти и исте струне, али није исто умијеће и није иста намјера.

Ваше ријечи (објављене у «Побједи» од 8. 3. 2005. год.): »Направили смо Гимназију, а они су покушали да је претворе у центар великосрпског насиља, али на срећу у томе нијесу успјели, поред осталог захваљујући и једном **одговорном директору** Гимназије, **одговорном припаднику ДПС-а** Мијату Божовићу», су жалосна слика духовног стања у коме се налазите и идеолошке свијести коју намећете за државни принцип! Директор сваке школе, поготово гимназије, би морао бити прво **одговоран** према научној и интелектуалној истини, према принципу хуманости, уважавању другачијег мишљења, објективности, док би му **одговорност према некој политичкој партији**, макар она била и владајући ДПС, била отежавајућа околност у бављењу педагошким радом. Додуше, омашком сте саопштили и једну истину о доживотном помоћнику директора (и на тренутак директору) Мијату Божовићу, који је до појаве ДПС-а заиста био **одговорни члан СКЈ**, а од појаве ДПС-а, заиста, **одговорни члан** Ваше партије, а то су и најбитнији моменти из његове радне биографије. То могу потврдити и неки од нас, којима је он био професор, а касније и колега и директор у школи, коју је претворио у политички полигон своје партије, заборављајући да смо ми, «великосрпски насилници», углавном са десеткама завршили своје студије. Док нас оптужујете за манипулацију и злоупотребу дјецe, морали бисте знати да смо ми, у школама у којима смо радили, били међу најомиљенијим професорима, као и да разумјети дијете и помоћи му не значи владати над њим, већ служити му, и да радити као професор не значи показивати крајњу амбицију, већ крајње стрпљење. За разлику од Вас и Ваших политичких истомишљеника, наши ученици су то одлично разумјели, а да бисте схватили да то што сте изјавили нема везе са истином, предлагемо Вам да направите тајну анкету међу ученицима Гимназије и на лицу мјеста се увјерите да ли је професор коме ђаци напишу посвету: «Вежите свијет гдје год се кида!» насилник, или је насилник онај ко му не да да ради, а, узгред речено, био је много гори студент од њега!

Друга Ваша изјава: «Нећемо дозволити да се од Филозофског прави Богословски факултет, нити да Никшићка гимназија постане центар великосрпског отпора у Црној Гори», («Побједа», 9. 03. 2005. год.) још више указује на страх који Вас обузима од духа који дише гдје хоће, а преизобилно се настанио у овим двијема најзначајнијим институцијама града Никшића. Добро би било да схватите да, ипак, не можете да контролишете све, мада Вам то, очигледно, тешко пада.

Треће, изјава Вашег пријатеља господина Ранка Кривокапића: «Послије 12. марта неке ће се крв заледити од страха само за то што су учинили Никшићу и Црној Гори и због онога што су говорили ових дана» («Побједа», 9. 3. 2005. год.), пријетећа, морбидна и дракуловски обојена, изречена у 21. вијеку, у једној малој земљи у Европи, је најбољи

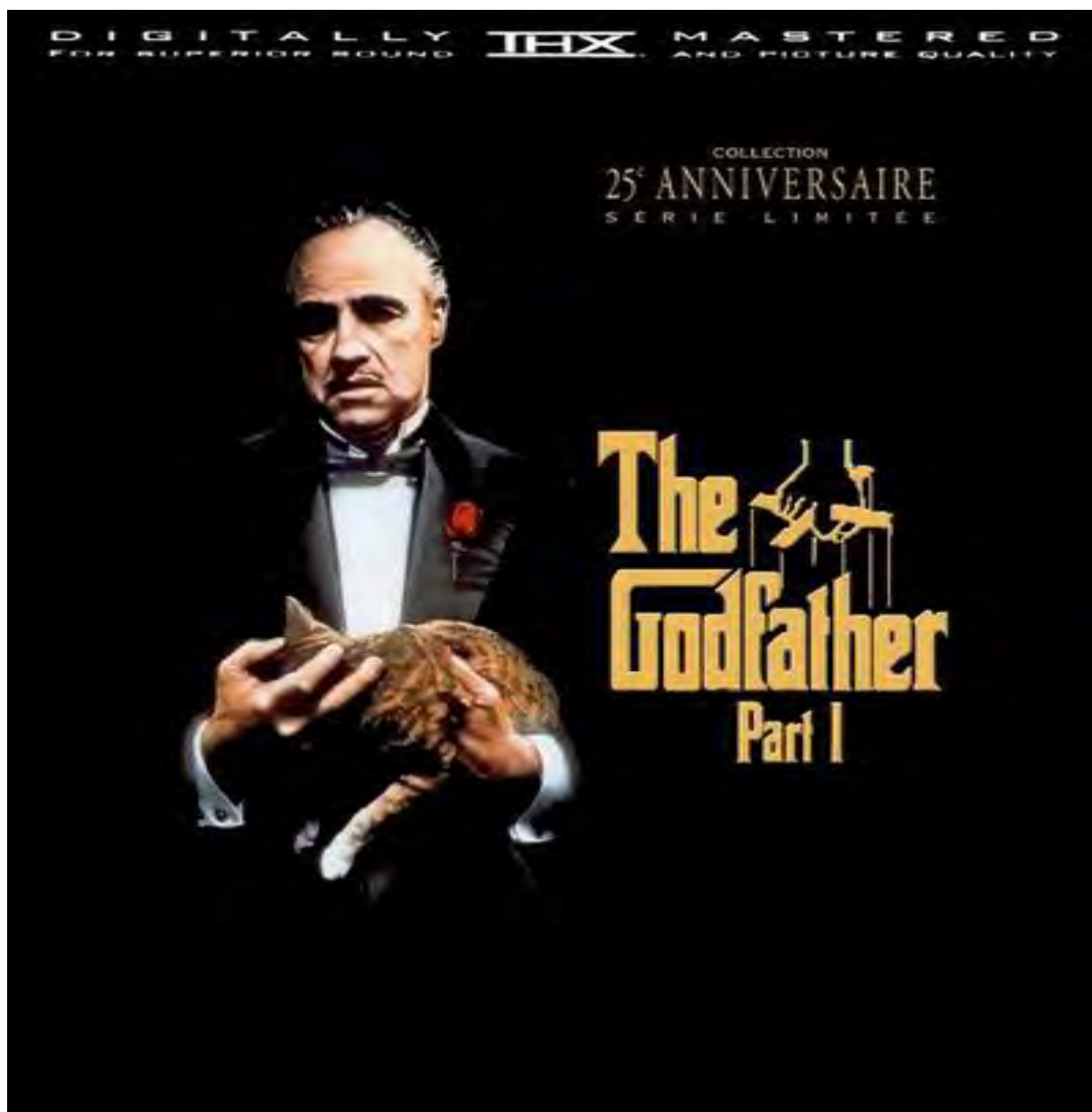
показатељ Ваше «демократије» и она може да нам у свој својој љепоти буде лозинка на вратима Европске Уније! Оригиналан црногорски допринос демократији и бесједништву!

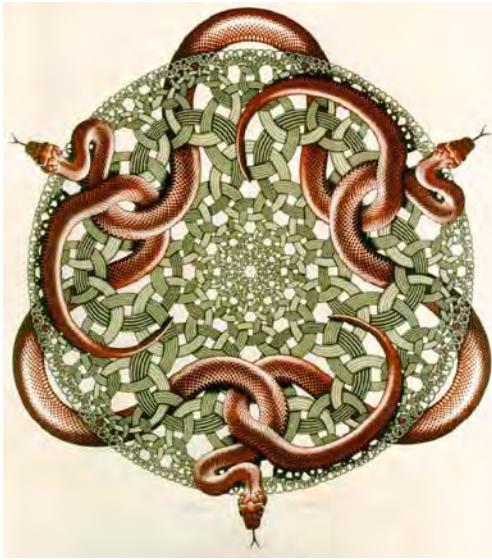
На крају, господине Ђукановићу, ми, «великосрпски насилници» и, Вашом милошћу, отпуштени професори из Никшића Вам поручујемо да смо сви рођени у Никшићу, од родитеља чији су родитељи такође рођени овдје, да су наши преци и наше породице много дали кроз историју за милу нам, а под Вашом влашћу дроњаву, изгладњелу и подивљалу Црну Гору, да резервну домовину немамо, да у Никшићу живи велики број Срба и, ако прихватате мулти-етичност са Муслиманима, Албанцима, Хрватима и Ромима, гледајте да овако често не падате у антисрпску хистерију. Ми смо одувијек овдје живјели и немамо намјеру да се исељавамо, нити да мијењамо свој вјековни идентитет. Покушајте да нас заволите, можда Вам то и пође за руком!

Подсјетићемо Вас и на једну библијску мисао: «Многи тирани су сједјели на земљи, али онај о коме нијесу мислили носио је круну!»

У Никшићу, 27. марта 2005. године

Отпуштени професори из Никшића

СКУПШТИНИ РЕПУБЛИКЕ ЦРНЕ ГОРЕ ПОСЛАНИЧКОМ КЛУБУ ДЕМОКРАТСКЕ ПАРТИЈЕ СОЦИЈАЛИСТА

Господо посланици,

Пратећи ваша излагања у Скупштини Републике Црне Горе на тему из образовања и просвјете, а око актуелног преименовања предмета српски језик у матерњи, у наставним плановима и програмима за основне и средње школе, изненађени вашом необавијештеношћу и олаким доношењем судова и ставова о «изманипулсаним професорима», упозоравамо вас да је сваки човјек, а тим прије интелекталац и народни посланик, одговоран за сваку ријеч коју проговори.

Господо посланици, прави интелектуалац (а то је човјек са ставом) може да се налази у гомили, међу људима и да истовремено буде потпуно сам, тако да нема додирних тачака са оним што га окружује. Од њега (и само од њега) зависи хоће ли, или неће, дозволити да оно што се дешава изван њега постане и догађај његовог унутрашњег живота, дакле, постане оно о чему треба да мисли и говори.

Још су стари Хелени говорили да је у људи говор онакав какав им је живот и да човјек говорећи о другоме, ипак, највише каже о себи. Сходно томе, и о манипулацији зрелим, одговорним и паметним људима, који јасно и отворено, спремни да претрпе све последице, исказују своју мисао, може да говори само онај који манипулише, или је изманипулисан. Одговоран човјек, у причи о другом, не пада тако ниско. Најблаже речено, није пристojно, господо посланици, да о нама говорите као о пихтијастој маси која заузима облик суда у који се улије, а не знате да су многи од нас, до сада, готово прочитали више књига, него што су многи од вас прикупили дана свога живота.

И господин Секулић се у свом ватреном говору, у одбрани језика црногорског, похвали да су му два романа прошла прво читање за Нинову награду. Напомињемо да се Нинова награда додјељује за романе на српском језику, па се да закључити да је поменути господин тада говорио и писао српским језиком. Говорећи да се његов језик сада зове црногорски, он се, вјероватно, одриче својих ранијих дјела, или ће их сам, спознајући «љепоте» новог језика, превести на «Милозвучни језик црногорски». Очито је да овдје нешто није у реду, па бисмо, ако бисмо хтјели бити цинични и малициозни, малко се угледајући на вас, могли питати господина Секулића: Када је, у овој смијешној ситуацији, он био изманипулисан и од кога?

Друга ствар коју нам подмећете, господо посланици, је тврдња да вам ми бранимо да назовете језик онако како ви хоћете и да говорите онако како ви хоћете. Овдје је дошло до замјене теза! Ми вама не бранимо, апсолутно, ништа, већ сте ви ти који нама браните да радимо свој посао у складу са Уставом и законима ове земље, стручно и утемељено у науци и верификовано дипломама које посједујемо. Натјеривати неког професора да предаје нешто о чему нема појма је најгрубљи вид насиља над личношћу и над науком. Предавати српски језик као непостојећи црногорски и постојеће босански (бошњачки) и хрватски је глупост какву свијет још није чуо, а и подметање онима који би да уче те језике, који постоје, онако како су они нормирани и кодификовани. За хрватски и босански (не бошњачки) језик постоје катедре на Универзитетима у Загребу, Сарајеву, Тузли... Професори српског језика у Црној Гори на хрватском језику не знају набројати ни мјесеце у години, па како онда могу ставити свој потпис испод њега!? Босански језик, с друге стране, има толико турцизама који се овдје никада нити су чули, нити се користе, нити их наши професори разумију! На поменутиим катедрама, имајући нову норму и кодификацију, ти језици се не предају и не уче по српским уџбеницима. О

црногорском језику, сем ваше жеље да говорите њиме, не знамо ништа. Било би дивно да учините напор да то схватите и престанете да причом о људским слободама, на најгори могући начин рушите те слободе и подмећете нешто што нема везе са здравом логиком, разумом и науком.

Уведите у наше школе језика колико хоћете, изаберите наставнички кадар какав хоћете, омогућите ђацима да слушају шта хоће и да то што слушају именују по својој вољи, направите анархију у којој никоме ништа неће бити јасно, али покушајте, макар једном, да послушате и прихватите наше аргументе, а што вас дуже слушамо и гледамо, снимамо и анализирамо стање у нашим школама, поготово у Никшићкој гимназији, тих аргумената је све више. Проблем око језика треба ријешити легитимно, принципијелно и на научној основи.

Када човјек, који зна шта је језик и језичка норма, пажљиво одслуша говор Слободана Бацковића, на нашу велику жалост, министра просвјете, главног носиоца идеје о матерњем језику који у свом говору направи грешке типа: »Они би да ни завире у џеп, кревет..., Парламенат и сл.«, схвати да је «и врапцима на грани јасно» да је прича о језику са таквим «зналцем» језика одавно постала смијешна и депласирана.

У Никшићу, 5. априла 2005. године.

Отпуштени професори из Никшића

Мета је још увијек непогођена

ПРВЕ ПРЕСУДЕ У КОРИСТ ПРОФЕСОРА КОЈИ СУ БОЈКОТОВАЛИ НАСТАВУ ЗБОГ МАТЕРЊЕГ ЈЕЗИКА

СУД ОБАРА

Бацковићеве одлуке

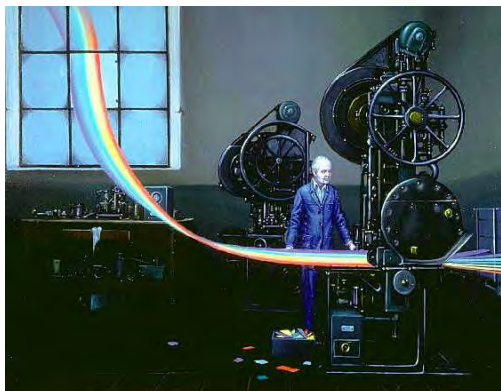
САОПШТЕЊЕ ЗА ЈАВНОСТ

Пресуда Основног суда у Никшићу којом се поништавају рјешења о отказима члановима нашег удружења, професорима Електро-металуршке школе Милојку Пушици и Веселину Кандићу, указује на неколико значајних ствари:

1. Да према нама, отпуштеним професорима из Никшића и Херцег Новог, који не прихватамо преименовање српског језика у новим наставним плановима и програмима, није „немилосрдно примијењен закон“, како је то јавно наредио премијер Ђукановић, већ је слијепо „примијењена“ премијерова воља.
2. Да су наши откази прије свега имали за циљ да заплаше и нас и наше колеге широм Црне Горе, као што се то хтјело и бесмисленим и, такође, од надлежних органа, одбаченим кривичним пријавама, што их је, против једног броја наших колега подносио министар Бацковић, а његов помоћник упорно рекламирао на свим ТВ каналима. Све нам то говори да је Црна Гора земља у којој још увијек нијесу „освојени“ простори елементарних грађанских слобода, нити је у нашем менталитету изграђена свијест о потреби одбране властитих увјерења, односно, да су у Црној Гори, још увијек, политичка воља и ауторитет властодржаца изнад науке, Устава и закона, понекад и изнад здраворазумске логике, а да се свако онај, који се томе супротстави или искаже и најмању непослушност, сматра безмало државним непријатељем, издајником, у најмању руку од некога изманипулисаним и неспособним да мисли без туђег надзора. Нажалост, управо за такво стање, и ових дана, у скупштини Републике Црне Горе, изричито заложио и један од њених потпредсједника, тврдећи да се, у вези са именом језика прво морају питати политичари, па тек онда лингвисти и лингвистика. Шта ли ће радити ови други ако већ први пресуђују, тешко је знати, али још теже повјеровати да овако нешто може изјавити цивилизован човјек на почетку 21. вијека, а камоли потпредсједник Скупштине, која намјерава да у најскорије вријеме ову земљу и овај народ „уведе у Европу“.
3. Ипак, ова пресуда је охрабрујући знак да и у таквој Црној Гори постоје они којима су закон, истина и правда, професионална принципијелност и етичка досљедност, изнад свега другога, и које није могуће заплашити нити идеолошки заслијепити; да постоји суд, независан, изван и изнад политичке воље и директива моћних појединаца. У томе је њена посебна тежина и њен значај, не само за оне на које се конкретно односи, него и за све нас, па и за све грађане Црне Горе, који вјерују у долазак демократије и на ове просторе.
4. Зато, са јачим увјерењем очекујемо да ће ускоро и осталих наших 25 колега бити враћено у учионице, те да ће и Уставни суд у најскорије вријеме ставити ван снаге очигледно неуставну и незакониту одлуку Министарства просвјете о преименовању језика. Додуше, зачуђујуће је да то Уставни суд није већ учинио, будући да смо му ми, још прије пола

године, поднијели предлог за њено оцјењивање. Није нам разумљиво зашто је потребно толико времена да би се спровео такав један поступак.

5. Такође, ова пресуда је охрабрење и за све оне наше колеге, који су јесенас устукнули пред драконским мјерама министра просвјете и премијера Ђукановића, тако да смо сигурни да ће нам се ускоро многи од њих, широм Црне Горе, придружити у борби за истину, за науку, за наше професионално и људско достојанство.

Директор Електро школе, Драган Перовић, професор електротехнике, уложио је жалбу. Предсједник Синдиката школе, Љубомир Драшковић, и предсједник Школског одбора, Дубљевић Душан, (дипл. инж. електротехнике) ођутали су то свом „сараднику“.

На крају, по ко зна који пут, наглашавамо, да ми не желимо ускратити било чија грађанска или било какава друго права, како нам се упорно подмеће од стране министра просвјете, једног дијела срдстава информисања, али и неких страначки заслијепљених посланика у скупштини РЦГ. Ми само тражимо поштовање Устава и закона, научних и педагошких принципа, односно, да се нама и нашим колегама, професорима српског језика, омогући право на рад у складу са законом и нашим стручним квалификацијама и дипломама, као и да се једном престане са злоупотребом школе и образовања у политичке и идеолошке сврхе.

У Никишићу, 4. априла 2005. године

За Актив, отпуштени професори: Милојко Пушица, Веселин Кандић и Радмила Митрић-Матовић (дипломирани инжењери електротехнике).

Адвокат отпуштених професора Никола Булатовић и новинарка „Дан-а“ Биљана Брашњо.

ПРОМОЦИЈЕ „РАСПЕЋЕ ЈЕЗИКА СРПСКОГА“ БР.1 И БР.2

Мр ДРАГО ПЕРОВИЋ, Филозофски факултет
Никшић

ИСКОНСКО СЛОВО ОНИХ КОЈИМА ЈЕ СЛОВО ИСКОН И ПОЧЕТАК

Уважена господо никшићка, господо професори, свједоци и чувари достојанства и узвишености Црне Горе,

Нећете се љутити што ми се чини да сте тек од ове јесени постали истински професори, да сте тек отказима печатали своје професорске дипломе. То вам дође не као полагање државног већ као полагање испита свечовјечности. Ваше некадашње колеге, и ми (за)остали, смо професори овога или онога, а само сте ви, кратко и јасно, професори.

Некада су ваши ђаци записивали по својим свескама и својим душама ваша предавања, све док ове јесени у „беспослици” ношени „Слободном Ријечју” не узлетјесте и не подаристе нам сабрања и саборнике српског језика и показасте се као учитељи свима нама.

Часопис *Распеће језика српскога* је једно свједочанство ваших и наших „пошљедњих времена”, свједочанство које умјесто ђачких свједочанстава, исписујете и потписујете животом и образом а не само пером и мастилом.

Уважена господо, одвајкада, истина се откривала само оном ко је животом свједочио. Истина и није ништа друго него живо свједочење. Овај часопис је живо сведочење наших професора о болести која је напала српски језик и његов народ. Клицоноше те болести су један отпали дио народа који болест хоће да пренесе на сваки комад здравог тијела. Свуда у свијету онај који своју болест намјерно преноси на остале бива суђен и осуђен, само код нас они који то раде бивају награђени, а они који се томе супротставе бивају кажњени. Симптоми ове болести видљиви су на свакој страници наше стварности. Овај часопис је не само дијагноза те болести него и *лијек*, писци ових страница и уредници овог часописа, нијесу само професори већ и *љекари* душе васцијеле Црне Горе.

Текстови који су сабрани у овом броју показују да је српски језик рудник и сабор, извор нашег живота и љубави, бивствени основ наше заједнице, благо закопано у нама самима. У првом блоку часописа огласили су се *Исконским словом* они којима је Слово искон и почетак. Стефан Немања није своје *Завештање* писао прије толико вјекова и завјештавао га свом времену и својим савременицима, него као наш учитељ и савременик управо сада и управо нама пише и завјештава, да нас упозори и да нас осоколи. А господа професори показују да су једини који су чули и спознали сваку ријеч Немањиног завјета. Овај часопис је њихов *одговор*, или боље рећи њихов *разговор* са Стефаном Немањом. Он завјештава и говори њима а они одговарају њему и завјештавају нама.

Часопис, с друге стране, кроз хронологију обраћања надлежним институцијама и уопште свом српском роду, свједочи ко је имао слуха да чује вапај српског језика, а ко се оглушио о њега. И заиста, не може се ни очекивати да *један и исти* одговор дају патријарх Павле и митрополит Амфилохије и тамо неки ситни министарчићи. Овај часопис потврђује *Ко је Ко* у роду српскоме и около њега.

Господо професори, ваши говори и говори ваших ученика, на протесним митинзима су говори који ће својом искреношћу и својом унутрашњом љепотом ући у антологије српског бесједништва. И овај часопис је својеврсна *антологија* бесједништва, макар тематски, до сада непозната српском роду.

Траг који ви и овај часопис остављате у српском језику остављате за сва времена, остављате као своје завештање будућим нараштајима. Овај часопис има то као своју крајњу

сврху јер у њему „роје се ријечи, медоносне, осијане, спасоносне, свете” од прве до последње странице, све оне ријечи и мисли које су на краљевски начин речене испред краљевог Дворца, на стручни и лингвистични начин на разним стручним скуповима и промоцијама, на правни и законотворни начин да би и судије Уставног суда морале да вам уступе мјеста. Због тога писци ових страница и уредници овог часописа, нијесу само професори већ и *уставобранитељи* Устава Црне Горе.

Исто као што сте ви, господо професори, сабрали око себе сваког ко у српском језику умије и може нешто да каже, тако је и овај часопис одраз и вјерни приказ живота српског језика. Српски језик није никада био живљи у Црној Гори него што је то данас. О српском језику никада није речено шта је и колико нам значи, колико је лијеп и моћан, колико нас је задужио и да му се тешко можемо одужити. Осим Вас. Ви сте се одужили српском језику и српском роду, а ваш часопис само свједочи и потврђује, захвалност коју, преко вас, управо Вама, исписује српски језик.

И док овако одзвања ваша ријеч, чиста и бистра, без пардона и узмицања, српски језик не може умријети нити може умријети народ чији професоре тако зборе и творе.

И као што рекосте, „наставак слиједи”. Знамо да ћемо вас увијек затећи тамо гдје сте рођени и гдје јесте: у башти српског језика.

У Никшићу, 9. децембра 2004. године

Доц. др ЈЕЛИЦА СТОЈАНОВИЋ, Филозофски факултет
Никшић

САБИРАЊЕ ОКО СЛОВА

Прегнуће вриједних руку и доброг наума, с Божјом помоћи, и у злом времену добре плодове даје – о томе свједочи и нови број часописа *Распеће језика српскога*, за који је, прије свих, које је овим поводом окупио на Сабору за одбрану српског језика и око Сабора, заслужан Актив професора и наставника српског језика из Никшића. Сви који су заједно све ово вријеме откад траје распињање српског језика свједоци су и учесници свих ријечи и текстова који су се нашли међу корицама овог часописа (свједоци и носиоци отпора и побуне - снагом ријечи и снагом дјела, кроз снагу језика и снагом језика). Зато Часопис јесте – дубоко и истинско свједочење свих нас и о свима нама, о српском језику којем припадамо и који је наш, истинском и исконском Језику, у којем су ријечи од Ријечи, чија слова исходе од Слова, које би у Началу. Управо онако како свједоче у причи - *О писменима* – књиге старос(т)авне:

«Говори се како Сиду, сину Адамову, дата бијаху од почетка од Бога писмена (слова): **АЛѢФЪ**. а. које се зове **АЗЪ** (што на старословенском значи ЈА. **АЗЪ** је прво слово азбуке). Њиме се казује изум (промисао) и знање. И предсазнање. Јер прво бијаше дато од Бога... Исходиште значи и неизрецив дух. Као што је Дух Божији ...

ВѢѠЪ. в. Зове се **ВѢДѢ** ('знање'). Символ дома је у њему – јер – горњи круг небеса назначава; доњи земљу.

Г. Зове се **ГЛАГОЛІЈЕ**. – Својим горњим дијелом означава земљу повјешену над водом...

И. Живот. Град животу. Двије ижице (црте) и по средини црта означава (наговјештава) љествицу којом Вишњи с(н)иђе...

Л. Зове се **МИГЛѢТЕ**. Равнотежу свијету назначава.

НУНЪ. Н. Које се зове **НИШЪ**. Ноћ назначује горња. Дан доња...

ПЕ. П. Које се зове **ПОКОЙ**. Уста и ријеч. И двоје људи назначава. И људе и језике ('народе'). Црта на врху. Христос. Као крајугаони камен који држи обоје...

РЕС. Зове се **РЪЦИ** ('реци'). **Р.** Жезло царства означава ...

Х. творевину на четири краја, једнако свјетлошћу обасјану. Створену (промишљену) крстообразно од Бога «...»

И тако, како **КЊИГА** каже, свако слово промисао Божију носи, промисао човјека, живота, станишта, ума, неба и земље, свјетлости ... А ова су слова, **КОЈА СЕ С ЋИРИЛИЦЕ НЕ МОГУ «ПРЕВЕСТИ»** а да не изгубе **оно што назначују** и **оно чиме су назначена**, крило и окриље и српског језика, од искони до дана данашњега – и сјутрашњега: од **ЗАЧАЛА** до **КОНЦА**. Зато се и распиње **ЈЕЗИК СРПСКИ** (и **СЛОВО**). И зато га треба свједочити. Упркос лажним језицима и прогонитељима који «за правило лудост изабраше».

У *Врхбрзничком рукопису*, рукопису који Пивљанин монах Гаврило Тројичанин писа у манастиру Свете Тројице код Пљеваља, записана је и прича: *Како је дрвеће бирало цара*, у којој се каже: «И тако дуго идоше дрва. Да поставе себи цара. – И рекоше **маслини**: 'Буди нам цар'. И рече им маслина: 'Зар да оставим изобиље своје, најбоље плодове ове земље, које прослави Бог и људи и да идем да владам дрвећу'. – И рече дрвеће **смокви**: 'Буди нам цар'. 'Зар да оставим радост (сласт) своју да идем да владам дрвећем'. – И рече дрвеће **трновом жбуну**: 'Буди цар над нама'. И рече трнов жбун: 'Дакле, ако ме заиста постављате за цара над **ВАМА**; приђите и станите под **СЕН** моју. Јер изаћи ће огањ од мене и спалиће (и прогутаће) све оне који не могу стати под моју **СЕН**. Спржићу све **КЕДРОВЕ ЛИВАНСКЕ**'».

И тако и сада и овдје. И свуда гдје власт има **трнов жбун**. И гдје има **КЕДРОВА**. Смисао је јасан. Поготово ко живи у Гори Црној. Они који неће, а и никако не могу, под **СЕН** трновог жбуна, они се сабирају и сабираће се око Слова од Искона и Ријечи, око слова које свједочи и које свједоче – сабира их **распеће српског језика**, које је и само свједочанство живог живота **ЈЕЗИКА** (**ЈЕЗИКА СРПСКОГ**).

У *Никшићу*, 4. фебруара 2005. године

Мр ЉИЉАНА ВУЈАДИНОВИЋ, Филозофски факултет
Никшић

ТРЕБА БРАНИТИ, АЛИ ТРЕБА ИСТОВРЕМЕНО И ГРАДИТИ

Наше четворомјесечне шетње, започете 18. септембра прошле године, иако игнорисане од средстава јавног информисања, захваљујући нашим професорима преточене су у часопис *Распеће језика српског*. Пред нама је други број овога часописа који су приредили: Радинко Крулановић, Борис Јовановић и Милојко Пушица.

«Овај зборник је више од ћутања, више од јаука, више од вапаја. Овај зборник је опомена 'да смо на слободу позвани'. Овај зборник није жалац, него глад и жеђ за оним који је пут, истина и живот», ријечи су професора Крулановића из уводног слова.

Часопис је уређен по критеријуму професије којој припадају аутори текстова, а све текстове обједињава наш језик – српски језик.

У *Никшићу* је одржан 4. и 5. децембра 2004. године Сабор *Одбрана имена српског језика*, на којем су учествовали познати и признати научници, књижевници и умјетници из Црне Горе, Србије и Републике Српске. Никшић је опстао као матица језика српског, а Сабору је посвећен овај број часописа.

Од стране лингвиста и научника све је речено, доказано и одбрањено. «У Црној Гори српски се збори». И доиста, у оваквој констелацији друштвено-политичких снага (не)-прилика језик више није лингвистичко већ политичко питање. Наука је маргинализована, морални

кодекс уништен, вриједносни систем урушен. Здравом човјеку није потребно доказивати да је вода мокра и море слано.

У прилогу овоме, ево неколико наслова текстова из овог часописа: *Језици деоба и покушаји деоба српског језика, Бранитељи истине о српском језику, Српски књижевни језик и Црна Гора, Српски језик – стуб и вертикала Црне Горе, У част имена српског језика у Црној Гори, Језик нас је сабирао и чувао од нестајања ...* Шта се то дешава у овим турбулентним временима, зашто се раскида са прошлошћу, ко су ти који се стиде српских коријена па зарад ситних интереса хоће да нам пројектују «свијетлу будућност»? На ова ћете питања наћи одговоре у овом часопису, а ја ћу се овом приликом послужити једним дијелом из бесједе проф. Предрага Пипера под насловом «Историјски језик и политички 'језици'»: «Одувијек је било људи који се лажно представљају. Сада чак део српског народа уче и приморавају да се лажно представља. Да каже да није оно што јесте и да не говори оно што говори. Зар Црној Гори није доста што је имала лажног цара него се тера да прихвати лажни језик. Зато се мора упорно предочавати да је лажни избор матерњи или српски само једна од степеница плана откидања дела по дела српског народа од његове матице».

Шта чинити?

«Нека свако учини највише и најбоље што може у свом најужем, ширем и најширем окружењу верујући у добар исход. А дотле остаје једно – држати се чврсто за корен свог бића и истрајати, држати се завета светих људи свога народа – светог Петра Цетињскога и светог Василија Острошкога и многих других великих људи – о чувању вере и имена, имати пред очима и пример деспота Стефана Лазаревића о достојанству и о потчињености ...

Није довољно чувати се и бранити се од онога што не ваља. Мора се непрестано радити за добро онога што ваља, а то значи неговати српски језик у свим његовим видовима и облицима, у свим приликама и околностима, у крупним и наизглед ситним, описмењавати народ у дословном и пренесеном смислу те речи, без сустајања развијати свест о српском језику као националном добру првога реда.»

Треба бранити, али треба истовремено и градити.

Ко гради, тај вјерује да ће опстати, «а вера је овде, као и иначе корен свега и јамство да ће доћи бољи дани и боља времена с бољим људима».

Надам се да ће ове ријечи чути они који «за наше добро желе да нас што прије интегришу и организују». Али нека не забораве да «човјек организације», «има огромну жељу да афирмише, често на бруталан и нељудски начин» (Г. Андерс, *Застарјелост човјека*).

На Сабору је усвојена Декларација о одбрани имена српског језика поводом актуелне језичке и друштвене ситуације у Црној Гори, која је у цјелости дата на страницама овог часописа, већ је потписана од стране великог броја грађана Црне Горе. Иако је Декларација, од стране свих нас присутних вечерас, прочитана и потписана, не значи да смо све своје рекли; она нас обавезује да «учинимо максималан напор како би њен дух и њене поруке доспјеле до сваког грађанина Црне Горе». Прочитајмо још једном Декларацију с надом да ће вријеме и стрпљење бити наши најбољи сарадници.

«Свако ко поштује себе морао би се трудити да говори само оно што мисли. Та слобода и то достојанство немају цијену.» Слиједећи ове мисли, и овај други број *Распеће језика српскога* оставља трајан жиг времена. Иако се покушава лаж наметнути као истина, па иако ту «неку истину» подржава већина под «штитом закона и у име правде», вријеме ће као мајсторско решето одстранити талог овог безумног времена.

Поштовани грађани – наши искрени пријатељи – у овим хладним фебруарским данима пригрлите овај часопис који ће угријати ваша болом рањена срца.

И на самом крају, обраћам вам се као родитељ.

Уважени и слободни професори, иако нијесте у учионицама, присутни сте у нашим домовима, саткани сте у душама наше дјеце – Ваших ученика. Уградили сте им нове квалитете – да слободно мисле и да не буду медиокритети. Када их путеви Господњи одведу различитим животним стазама, несумњиво је, да ће их Ваши морални ликови и часна дјела, љубав према

истини – српски језик, повезати да се не изгубе. Неко ће од њих написати нове примјере чојства и јунаштва. Зато Вам још једно Велико Хвала на моралном обликовању наше дјеце.

У Никшићу, 4. фебруара 2005. године

Проф. др ЈОВАН ЧАЂЕНОВИЋ,
Подгорица

«РАСПЕЋЕ ЈЕЗИКА СРПСКОГА» КАО ХРОНИКА САМОРАЗАРАЊА ЦРНЕ ГОРЕ

Актив професора и наставника српског језика никшићких средњих и основних школа, који су устали у одбрану српског језика, организовао је разне активности. Највећи њихов подухват је Сабор у одбрану српског језика који је одржан у Никшићу, 4. и 5. децембра 2004. године. У раду су узели учешће бројни лингвисти из Црне Горе, Београда, Новог Сада, Бања Луке... Поред лингвиста, о језику су говорили интелектуалци разних струка који српски језик осјећају као свој завичај, као пјесму уз колијевку.

Професори пишу и говоре о нападима власти на наш језик, одржавају протестне шетње, организују стручне и научне скупове. Њих подржавају бројни интелектуалци разних струка из читаве земље. Необично је у овим дешавањима што се језик брани од наших људи који претежно потичу из Никшића.

У том циљу покренут је часопис «Распеће језика српскога» у коме су објављени радови о језику у Црној Гори. До сада су објављена два броја, први 2004-те, други ове године.

У другом броју огласило се педесетак аутора у тематски разноврсним прилозима који су највећим дијелом изговорени на скупу о језику. Затим су дати прилози философско-психолошког карактера, најзад радови писаца као рефлексije напада на језик.

Преименовање је схваћено као насиље над језиком, историјом, народом, над великом поезијом, народном и умјетничком, над Уставом, над институцијама. Прилози су врло садржајни и критички усмјерени, често се јављају оштри тонови против оних који уништавају заједничке драгоцености. Зато није било могуће представити прилоге како они заслужују, него само у понекој мисли о идеји.

Савјет за опште образовање и Министарство проsvјете и науке чији је корифеј Бацковић, двоструки академик, игнорисао је науку о језику и постао оруђе надређеног предсједника. Наложиио је директорима средњих школа да отпусте «непослушне» професоре, моралне личности које су лишили средстава за преживљавање. Иако сва језичка памет у Црној Гори осуђује поступке власти, Бацковић је упоран у спровођењу насиља над школством, културом и науком. Предсједник Савјета за опште образовање, др Благоје Церовић, извршио је задатак врховне власти иако је као професор математике нестручан за језик. Њему не смета што у његовом Савјету готово нема чланова којима је струка српски језик, како би то тијело могло колико-толико да разумује проблем који рјешава.

Према томе, од дна до врха, власт је игнорисала стручну страну језика, професоре, појединце и институције, а све је препустила политичарима да рјешавају. У преименовању српског језика у матерњи политички врх се послужио обманом тврдећи да је то прописано у европским документима. Међутим, више аутора на скупу у Никшићу, и у прилозима, навело је ријечи Њемца Грешела, да нема ни једне декларације о људским правима, правима мањина Савјета Европе, УН, ОЕБС-а, која говори о праву на самоодређивање имена језика.

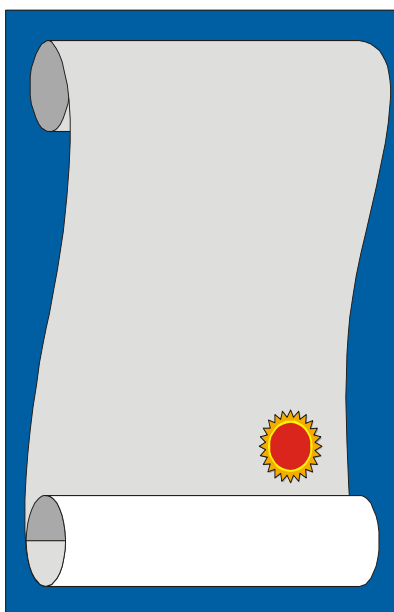
Имена језика настају у раном периоду историје, а не почетком 21-ог вијека. То је сувише касно јер у Црној Гори је жива свијест о традицији и историји, о својим прецима, владарима, писцима и духовницима. И народ који се одриче језика осуђен је на заборав свега онога што је на томе језику створено.

Март 2005. године

недеља, 24. април 2005.

АКТУЕЛНО

Никшићу с љубављу

Под Требјесом се најављује низ значајних манифестација. Већ 5. маја гостоваће Народно позориште из Београда с представом „Тесла или прилагођавања анђела“ са лауреатима српског глумишта **Љубом Тадићем** и **Радивојем Миљанићем**. За 7. мај се припрема отварање изложбе слика у Дому „Св. Василије Острошки“ у поставци **Љубише Фелића** и **Николе Кусовца**, а дан касније књижевно вече на коме ће своју поезију говорити **Добрица Ерић**, **Љубивоје Ршумовић**, **Благоје Рогач**, **Драгомир Брајковић**, **Благоје Боковић**. Председник КПЗ-а Србије **Љубивоје Ршумовић** додијелиће изванредну Вукову награду професорима и наставницима српског језика (њих 27), који су добили отказ бранећи професију и српски језик. То је њихова нова „диплома о положеном испиту у одбрани имена српског језика и књижевности“ пред дукљанским црногорским дахијама актуелне Ђукановићеве власти.

ОТПОР УЧЕНИКА

МЛАДИ, А ХРАБРИ

Николина, Владислав, Милош и Симеон нијесу ову школску годину почели онако како је требало. Отишли су из свог града, својих домова, учионица, одвојили се од својих родитеља и пријатеља. Они се нијесу дали преварити, њихов поглед није замагљен страхом, иако им се то не би могло замјерити због година које имају. Имали су снаге и храбрости да се супротставе нечему што им је наметнуто, и ономе ко пријети њиховој слободној мисли.

У знаку нашег Актива приказан је њихов младалачки полет.

Једном је пјесник рекао: „... кад смо млади, недозрели смо за велика дела“, а они су показали да не мора увијек бити тако.

Милош Цицмил: *Не знам шта ће бити?*

Можда ће Црној Гори досадити да нијемо гледа прогон професора и ђака. Сигурно је да моја моћ није у сили. Тражим је само молитвом Богу, а Свевишњи може дати да устане цијела Црна Гора против насиља над српским језиком.

Владислав Ђуретић:

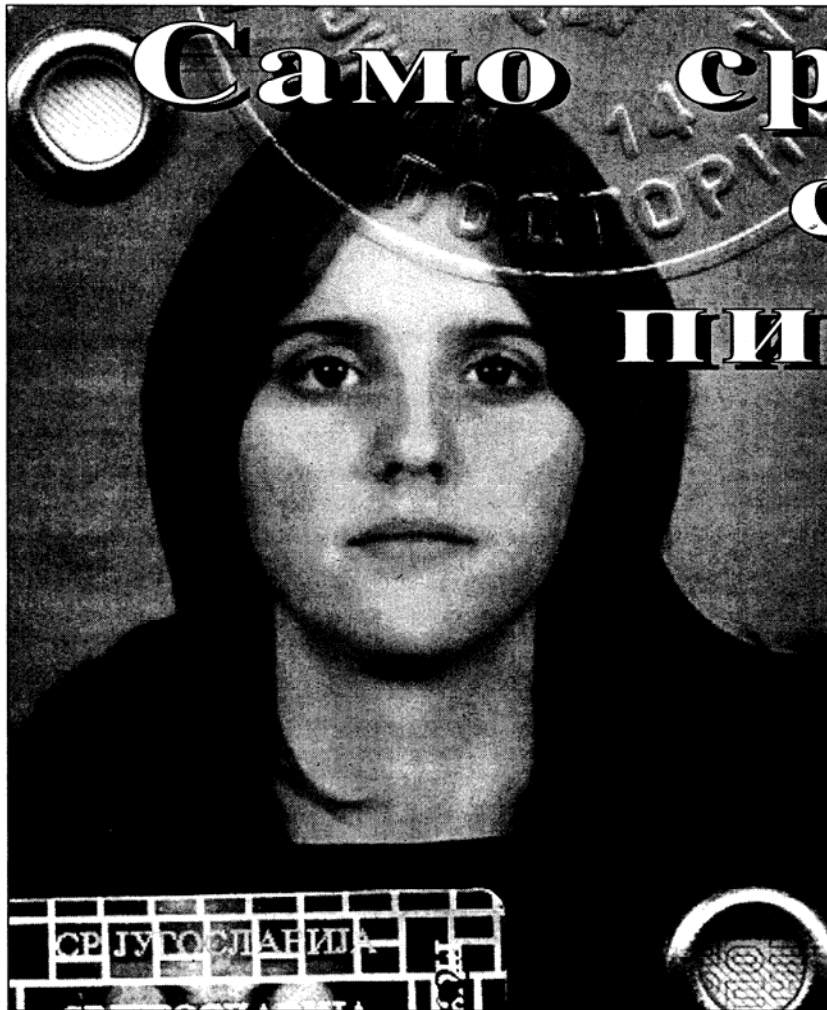
Мислим да више немамо шта да тражимо у учионицама у којима су ријечи Св. Саве, Деспота Стефана, Јефимије, Његоша, Вука и др. замијењене ријечима оних чија дјела не познају и не читају ни чланови њихових фамилија. Није ми мјесто у школи из које је протјеран српски језик, и из које су прогнани слободна мисао и усправни ход.

Симеон Минић:

Мој језик и моја историја су у имену које носим и зато их, између осталог, с љубављу чувам. Када бих прихватио њихова имена морао бих промијенити и своје. Отишао сам из своје школе да бих показао онима који то не знају да је у имену суштина.

Једна од најбољих никшићких ученица, Николина Костић, огорчена одлукама министра просвете и понашањем директора Гимназије, преселила се у Требиње

Непосредни повод да напустим никшићку Гимназију било је гостовање директора Божовића на црногорској телевизији, односно његова изјава да не зна којим језиком говоре његова дјеца!

Николина Костић (15), после завршене основне школе, са све самим петицама (најбољи ученик генерације), уписала се јесенас у никшићку Гимназију, али је огорчена познатим дешавањима, а прије свега одлукама министра просвете др Слободана Бацковића и понашањем директора Гимназије Мијата Божовића, одлучила да напусти Никшић и школовање настави у Требињу.

- Непосредни повод је било гостовање директора Божовића на црногорској телевизији, односно његова изјава да не зна којим језиком говоре његова дјеца - прича Николина. - Тада сам написала пјес-

му "Само српска слова пишем" и одлучила да заувјек напустим црногорско школство! Јер, ако директор Гимназије не зна којим језиком говоре његова дјеца, шта ја имам да тражим у тој школи.

Николинини родитељи кажу да нијесу жељели да утичу на њену одлуку, иако су знали да ће јој у Требињу, макар у почетку, бити тешко.

- У Требињу живим у ученичком дому, и заиста ми је у почетку било тешко, јер нијесам никог познавала. Међутим, сви су ме сјајно прихватили, ово је дивна средина - рекла нам је Николина у телефонском раз-

Само српска слова пишем!

говору. - Већ сам добила десетак петица. Истина, из српског, на писменом, само четворку, јер је професор, заиста, строг.

На питање - како коментарише преименовање српског језика у средњим школама у Црној Гори, Николина узбуђено каже:

- То је страшно! Моји вршњаци у Црној Гори ускоро неће знати ни ко су, ни што су! Још када се узме у обзир какви су им сада уџбеници историје. Мени мозак не би могли да исперу ни десет Бацковића и Божовића, али нијесам жељела да трпим то насиље. Исто тако сам жељела, својим поступком, да скренем пажњу јавности на све што нам раде. Ово је моја, мала жртва, за општу, српску ствар!

Њену жртву, хумани људи су знали да цијене. Вијеће народних скупштина Црне Горе је одлучило да јој додијели стипендију, а зимски распуст ће провести у Јужноафричкој републици (фотографија коју видите је скинута са пасоша који је ових дана добила), одакле су је у госте позвали Срби, који су прочитали њену пјесму на интернету. Ево неколико строфа из те пјесме:

Само српска слова пишем,
Што Вук нам је дао свима,
Само српским духом дишем,
Биће тако док ме има!

А Дукљани, један посто,
Ни са мозга ништа више,
Нека им је Богом просто,
Ал се њима црно пише!

А, Мијате, "директоре",
Шта заврши ти од школе?
Који језик досад збори?
Ми чекамо - одговори?

ДРУГИ ПИШУ

ЕПИГРАМИ

БИОЛОГИЈА

Можда ће министра биолози да славе
јер је за биологију његова заслуга велика:
измислио је да мањак мозга, неке главе
надокнађују бројем језика.

ЗГОНЕТКА ДРУГА

Он је наш највећи бос,
бос раван свјетским босовима,
многи су због њега поносно подигли нос
и шмрчу као стока на солилима.

БЛАЖО ПАПОВИЋ, члан Одбора за одбрану српског језика

Др Милош Ковачевић

МИЛОВА СТАЉИНИСТИЧКА ЈЕЗИЧКА ПОЛИТИКА

Осим што је остао познат као непревазиђени прогонитељ и уништитељ свих неистомисленика, Стаљин је ушао и у историју лингвистике најприје по томе што је подржавао учење о друштвено-економској условљености језика, које је разрадио Н. Ј. Мар, и чија је основна идеја да у коегзистенцији језика увијек побјеђује језик оних који су експлоатисани. Стаљин је у лингвистици, међутим, оставио још дубљи траг управо тиме што је укинуо "маризам" као учење које је не само потпуно изоловало совјетску лингвистику, него је значило и прекид готово сваке везе са лингвистиком као науком.

Зашто је данас и овдје потребно спомињати Стаљина. Најмање из два разлога. Први је што је данас његов прави и ваљда у свијету једини пандан и својеврсни сљедбеник Мило Ђукановић. Али сљедбеник само с обзиром на Стаљинов први период: период апсолутне подршке нелингвистици као лингвистици (с тим да он своје неистомисленике не шаље у Сибир него их отпушта с посла). А други је разлог битнији: то је нада да ће се ваљда и Мило Ђукановић, попут Стаљина, опаметити па доћи до сазнања да је његова подршка дукљанској "аветној лингвистици" политички прогон не само лингвистике и њених критеријума, него и "здраве памети" из Црне Горе. Да ће схватити, заправо, да је од цијелог свијета још једино у Црној Гори лингвистичке нестине и некритеријуме могуће уграђивати у језичкополитичке платформе. "Разуме се – рече једном Матија Бећковић – да је једно од основних људских права немати појма ни о чему, али још није било државе која је то право увела у школски програм". Ето сад и то, што никад не бијаше, имамо у Црној Гори захваљујући Милу Ђукановићу и његовој влади.

Као суверени владар још несuverене Црне Горе, готово опонашајући Стаљина, Мило Ђукановић ће изјавити (што су на страни 7, цитирајући његов говор, пренијеле "Вечерње новости" од 7. 10. 2004. године) да изражава "безрезервну подршку министру Бацковићу" поводом преименовања српског језика у матерњи. Бацковићев чин, за Мила Ђукановића, "чисто је техничко питање", јер "не значи промјену језика, него назива предмета у наставном плану". Мило очито заборавља или не зна да сваки предмет мора имати своје име, па да промјена једног предмета другим (нпр. физике хемијом) никако није техничко питање. Или, можда, за Мила Ђукановића јесте, јер он рече, заобилазећи истину у повеликом луку: "Погледао сам своја свједочанства током школовања и видео гдје пише да сам учио матерњи језик". Добро би било да приложи као доказ фотокопију тих свједочанстава, јер би онда морао под хитно у пензију, пошто у Црној Гори "матерњи језик" бијеше једино за времена италијанске окупације. Или би и овако морао с мјеста на коме се налази, јер не приличи једноме владару да замајава народ неистинама, да не кажем лажима. А ако од наведене може бити веће неистине, онда се Мило потрудио да и то досегне, желећи да оствари градацију. Тако он изјави и остаде жив да је "и Но-

восадским договором из 1954. године у називу језика легитимно фигурирао српско-хрватско-црногорски". Очито Мило није завршио регуларну школу, него се дошколовао код дукљанских академика, посебно код Војислава Никчевића, па му је у српскохрватском, одн. хрватскосрпском, о којем једино Новосадски договор говори, "транспарентан" и "црногорски". Он не само да види у свом свједочанству што жели да види, него и у хиљадама пута прештампованом Новосадском договору види оно што никад нико прије њега није видио, осим можда "дукљанских академика". И не само што види, он би и да инаугурише право (па какав би то он био владар кад се само његова не би "бројала"?) које никад нигдје нико у свијету прије њега инаугурисао није. Он, наиме, каже да они који се противе преименовању српског језика у матерњи "афирмишу ексклузивно право да бране српство и српски језик, оспоравајући право другима да тај језик назову именом којим они желе". И чуди се томе. Он би желио или су му погрешно подметнули (попут онога с Новосадским договором) да такво право постоји. А таквог права никада нигдје није било. Никад нико није могао, а да за то нађе правно покриће у документима УНЕСКО-а, ОЕБС-а или Савјета Европе, један језик чије је име утемељено на лингвистичким и етнолингвистичким критеријумима, преименовати по својој вољи. (Ако не вјерује, нека погледа врло опширно истраживање њемачког лингвисте Б. Грешела објављено у VIII књизи "Српског језика" о томе да такво право никада није постојало, па зато нигдје у свијету, сем Балкана, и није примијењено!) Такво преименовање представља лингвистичко насиље. А да се и "насиље" може прогласити "правом" најбољи показатељ је управо чин Мила Ђукановића остварен пером његовог министра просвјете Слободана Бацковића. Чин који га ставља уз раме Стаљину, обезбјеђујући му мјесто ако не баш на врху – јер је за њега, без обзира колико се трудио да га достигне, Стаљин још увијек недостижан – онда при самоме врху језичкополитичког свјетског бешчашћа.

Рајко Петров Ного

О ПОСРБИЦАМА

У побрканом и наопаком свијету, у ово пошљедње вријеме, и језик је вјером преврнуо. У поганом црногорском и херцеговачком говору има свакојаких ријечи, али да се за Црно горце, и ине, који се Србима осјећају, може рећи да су *посрбице*, а да језик од стида не поцрвени, и да их том поругом оплићу ови наши савремени црногорски нововјерци, новокомпоноване потурице и творци паралелних историја – то нас, што би рекао Андрић, увијек изненади нечим одвише познатим. *Посрбица гори од Србина!* Е, није. Од посрбице једино је још горе бити – Србин. Не знајући како с Његошем накрај да изађу – брисали су му и изостављали стихове, толковали оно што је у Вијенци најјасније – ево су се јаду досјетили: Његош и није Црногорац, аутохтонац, старица, већ – Србин. Петровићи, доцнија црногорска династија, однекуд су се из Босне доселили. А онда је, је ли, све јасно.

ЧЕЛЕ РАШОВИЋА

У Фундини свитну на Медуну мрче
Век без тебе мину срдит српски брче
Развојводо кућо изабрана главо
Ово поскитано племе гологлаво
Што крај твога гроба и трошне црквице
Пали задушницу зову – посрбице
Ти који се ником не уклања с пута
Кад би почем данас љутно Арнаута
Па сам угазио усред Подгорице
Теби би дукљани нове потурице
С леђа на плећима прозор отворили
И кроза њ наизврат са сунцем зборили
Па куку и леле Лале и Дрекале
Залелекали би кад те с коња свале
Настрек Марк Миљани да ти ово вече
На ту горду бисту не устакну кече
Жагоре из трмки под липом сред пића
Душе неумрле челе Рашовића
У Медуну свитну на Фундини мрче
Век са тобом мину срдит српски брче

**СКУПШТИНА РАСПРАВЉАЛА О ФУНКЦИЈАМА
СУПРУГЕ МИНИСТРА ПРОСВЈЕТЕ**

Бацковић: Жена ми је боља но што мислите

Оставку министра просвјете Слободана Бацковића, због неуставног преименовања службеног и Уставом прописаног српског у матерњи језик у образовном систему, јуче је затражила црногорска опозиција.

– Министарство просвјете и науке, супротно Уставу и закону, промијенило је назив обавезног предмета српски језик и књижевност и одредило матерњи језик и књижевност што је имало низ негативних последица. У Црној Гори у службеној употреби је српски језик ијекавског изговора и равноправно ћирилично и латинично писмо – казао је Драган Копривица (СНП), наводећи да је на овај начин „демонстриран атак не само на српски језик већ на све што је српско у Црној Гори“.

Владајућа партија оцијенила је да интерпелација СНП-а представља злоупотребу језика у по-

Током јучерашње расправе најзанимљивији дио било је изношење података који представљају школски примјер конфликта интереса, у коме је главни актер министар просвјете и његова даља и ближа родбина, као и рођаци његових замјеника.

Ову тему отворила је Зорица Тајић-Рабреновић, наводећи да је министрова супруга **Аиђа Бацковић**, од када је он именован на ту функцију у Влади, постављена на више значајних функција у образовању. Уз то, Тајић-Рабреновић индиректно је изнијела сумњу и да преко пројеката које финансира САД, а за чију је реализацију задужена Бацковићева, министрова супруга често путује у Америку, гдје су јој деца на студијама.

– Министрова супруга је замјеник Завода за школство, као и шеф сектора за истраживање. То представља конфликт интереса

Бројне оптужбе на рачун министра образовања

јој грађани телефонским путем дојавили и да министрова супруга, уз све наведене функције, још

горици сада кажу да више није наредио министар, него госпођа министарка. Професионално сам

„Ако нам узмете пароле остаће нам мотке“, професори који матерњи не зборе.

„У људи је
говор
онакав
какв им је
живот“
Сенека

CRNOGORSKI KNJIŽEVNI LIST

IZLAZI NA
CRNOGORSKOM,
SRPSKOM,
HRVATSKOM
I BOSNJAČKOM
JEZIKU

KNJIŽEVNOST • KULTURA • UMJETNOST • NAUKA • POLITIKA

broj 97.

PROTIV MAJCINA MLIJEKA I JEZIKA

pise: Pise:Novak Knezevic

- povodom niksickog sabora o odbrani imena srpskog jezika -

U Nicsicu je 4. i 5. decembra 2004. održan, u duhu dragacevskih trubaca i atmosfere, lingvistički klero-nacionalistički sabor crnogorskih posrbica za navodnu odbranu srpskog jezika.

U razornom duhu mrznje i isključivosti, uz osude i poziv na linc svega sto je pod crnogorskim znakom i imenom, objedinjeni kohezijom duhovnog primitivizma i dousnickom revnoscju Amfilohijevom »vrebajucem umu« i srpskom »zavetnom« mislju, okupilo se u bioskopskoj sali »18. septembar« oko stotinak zatocnika za odbranu srpskoga jezika koji, uzgred budi receno, niko i ne ugrozava u njegovoj kontinuiranoj ekspanzivnosti. Od prisutnih u ogromnoj sali bilo je oko dvadesetak znanstvenih uglednika, neki i sa naucnom reputacijom, dok su ostali cinili intelektualni basibazluk i nacionalni dekor, neophodan za sve slicne sabore i nastupe trubaca, guslara, roquera i knjizevnika.

Taj sabor u srednjevjekovnom duhu po formi a u duhu civilizacijske patologije po sadrzaju, zamislen je i održan pod rdanim naslovom »Odbrana imena srpskoga jezika«.

Sabor je organizovao Aktiv profesora i nastavnika srpskoga jezika i knjizevnosti, u stvari krizni stab Srpske pravoslavne crkve za Crnu Goru, na celu sa mitropolitom Amfilohijem i episkopima budimljansko-niksickim Joanikijem Micovicem i dioklijskim Jovanom Puricem od Valjeva.

Ucesnici su bili srpski Crnogorci iz Srbije, Republike Srpske i Crne Gore.

Strucno-naucno nacionalisticko jezgro skupa, osim srpskih episkopa, cinili su profesori jezika i knjizevnosti iz Beograda i Novog Sada, »poreklom iz Crne Gore«, prof. dr Dragoljub Petrovic (poznat kao »Jajara«), prof. dr Mato Pizurica, prof. dr Jovan Delic i prof. dr Bogoljub Sijakovic, a u drugoj postavi: prof. dr Pavle Milicic, docent Jelica Stojanovic, poznata kao Kosovka devojka, mr Mihailo Scepanovic, mr Daga Bojovic, dr Momcilo Uscumilic.

Knjizevni i kulturno-umjetnicki nastup imali su: Budimir Aleksic, Blagoje Bakovic, Acim Visnjic, Milutin Micovic, Momir Vojvodic, Dragan Koprivica, Simon Djuretic, Dragisa Madzgalj, Petar Rmus, Ranko Jovovic, Vladeta Radovic i Miroslav Aleksic.

Saboru se nije odazvao akademik Branislav Ostojic, vjerovatno ne zeleci da se spusta na taj nivo price o srpskom jeziku i kojejvitezanju za odbranu njegovog imena. On je u stampi rekao sto je imao, a ocito da sabor nije njegovo mjesto niti oni na saboru njegovo drustvo.

Vise nego uocljivo je bilo odsustvo prof. dr Radomila Marojejica, koji izgleda nije pozvan samo zato sto se civilizovano i demokratski odazvao na medjunarodni naucni skup o crnogorskom jeziku, održanom skoro u Podgorici, iako je na tome skupu bio zestoki branitelj srpskoga a osporavatelj crnogorskoga jezika. Ali samo prisustvo ovome skupu kostalo je Marojejica »skupo« - da ne bude pozvan na sabor »Odbrana imena srpskoga jezika«. Ocito, opasno je zamjeriti se Amfilohiju.

Posebna »beda« se navalila na novosadsku grupu profesora, koji su rođenjem Crnogorci, a moraju se nesrećnici neprestalno, i vikendom, dokazivati kao Srbi i potvrđivati se svojim srpstvom, iako su se u njega uvalili do guse, srcem i dusom. Ali sudbina crnogorskih janicara, kao i svih, ista je.

Posebnu atrakciju na saboru predstavljalo je ucesce profesora sa Prirodno-matematickog fakulteta u Beogradu dr Pavla Milicica i dr Momcila Uscumlica, sto upucuje da jezik, narocito srpski, nije daleko ni od matematike ni od politike.

Takodje, odusevljenje na saboru izazvao je i nastup profesora Masinskog fakulteta iz Podgorice dr Vuka Domazetovica, cije prezime je moglo da asocira na domazetstvo prisutnih intelektualaca nad Crnom Gorom i potvrdu skoro zaboravljenje Staljinove opaske: »U pravu si, Domazetovicu«. A to nije mali doprinos odbrani srpskoga jezika u Crnoj Gori.

Voditelji programa na saboru bili su prvoborci za srpski jezik u niksickom strajku, koji je inspirisao Amfilohije, blagoslovio patrijarh Pavle a podrzala i osokolila Srpska akademija nauka i umetnosti, srednjoskolski profesori jedva pismeni Veselin Matovic i nesto pismeniji Boris Jovanovic.

Posebnu dousnicku revnost Amfilohijevom »vrebajucem umu« svojim ucescem na Saboru pokazao je Borko Vujicic, inace clan (crnogorskog) drzavnog Savjeta za opste obrazovanje, koji je nista manje nego iskazao svoj

protest, kako se amfilohijevski izrazio, »protiv bezumlja preimenovanju jezika«. Vujicic je kadar Blagoja Cerovica!

Sto je sakupilo i koja je nevolja navela ovu bulumentu da se skupi na saboru na kome se brani srpski jezik i od koga ili cega?! Odluka Ministarstva prosvjete i Savjeta za opste obrazovanje o preimenovanju nastavnog predmeta srpski jezik u maternji (koji bi demokratski obuhvatao i srpski, i crnogorski i bosnjacki i hrvatski)?

Ta odluka je dirnula u srpski osinjak koji je jedva docekao da uzavri. Iz njega su poceli da izlijeću crnogorski strsljeni i trutovi, zabadajuci svoje zalce gdje god stignu, obadajuci po Crnoj Gori, zajedno sa prosrpskom opozicijom, sludjenu masu, nagoneci je u strajk stampedom, drzeci joj propovijedi o ugrozenosti srpskog jezika i njegovog imena u Crnoj Gori od fantomskog neprijatelja, trucajuci o krizi i ugrozenosti srpskog identiteta Crne Gore, napadajuci crnogorsku drzavu i apelujuci za nestanak i nje i Crnogoraca.

Na Saboru u Niksicu, uz svoj blagoslov, iz svoga »vrebajuceg uma«, isijavao je Amfilohije svoje sholasticke »mudrosti« o Crnoj Gori kao »raspocenoj zemlji«, o dubokim korijenima te raspolucenosti, cudom se cudio kako to da u zemlji »koja ima hiljadugodisnju tradiciju, u jednom dijelu njenog naroda pojavljuje se pokret koji hoce da pocne sve iz pocetka, da preimenuje cijelo bice, da projicira svoju ideju rodjenu iz ideologije koja inace nestaje u svijetu«, izrazavajuci sumnju u uspjeh takvog projekta.

Ali stari falsifikator Risto Cirov zna, a nece da zna, da ta hiljadugodisnja istorija i tradicija nijesu izvorno srpske vec dukljansko-zetsko-crnogorske, da je srpstvo u Crnoj Gori religiozno-ideoloska kategorija nametnuta od sredine 19. vijeka, ali se kalem nije primio i da se zasjeceno crnogorsko stablo razgranalo, olistalo i rascvjetalo iz sopstvenog korijena, koji nije srpski, da se gora zazelenjela, da je iz bica Crne Gore progovorio i crnogorski jezik.

Dragoljub Petrovic »Jajara« je lamentirao nad Crnom Gorom koju su »pravili i njen obraz branili neki drugi Crnogorci, razliciti od ovih danasnjih – koji su pravljani po nekim tudjim mjerama kalupima«, plagirajuci misao Matije Beckovica, kako tih »pravih« vise nema i da su posljednji izginuli, navodno, pod Skadrom, na Bregalnici i Mojkovcu. Steta sto je taj efendija dozivio istorijski sok pa mu se svasta prividja, posto se formirao po srpskim mjerama i kalupima«, a Crnogorci su ostali ono sto su uvijek bili, sa svojim crnogorskim bicem, imenom i jezikom.

Ni pivskom djakonu i profesoru dr Jovanu Delicu nista nije jasno. On ne moze da shvati da se ne mijenja ime srpskog jezika vec ime nastavnog predmeta, da maternji jezik obuhvata i njegov usvojeni srpski jezik. Ali se zato okomio na crnogorsku vlast i rezim, udvarajuci se i dokazujuci se sredini u kojoj zivi, posebno radikalskom gradonacelniku Maji Gojkovic, koja zahtijeva pravovjernost i srpski patriotizam, uz obavezno koriscenje sintagme »sve srpske zemlje« i »srpski narod u celini«.

On spocitava crnogorskoj vlasti da je »jedina vlast koja se iakada u svijetu pojavila s namjerom da mijenja svoj narod, njegovu dusu, jezik, kulturu, vjeru i crkvu«. Delic je ne samo promijenio sebe nego se izoblicio i fizicki i duhovno, pa mu se u nastupima paranoje pricinjava da se drugi mijenjaju, cak i narod. Ali i pored toga sto ga on ne vidi ili nece da vidi, crnogorski narod postoji. I ne moze nestati, mogu samo pojedinci. Takodje, crnogorski narod ima i svoju dusu, jezik, kulturu, vjeru i svoju Crkvu crnogorsku, iako bi u svojoj bezdusnosti i zluradosti Jovan volio da sve to nestane kad on pomisli ili mahne rukom.

Koliko je samo dusebriznistva u njegovim rijecima, koliko brige i krokodilskih suza za Crnom Gorom i njenim crnogorskim »udesom«. On ne moze da spava koliko ga to mucu, pa hamletovski razmislja: »Ako od Crnogoraca naprave dukljane, Montenegrine, ako ih usmjere prema drugoj vjeri, crkvi onda ce neminovno unuke suprostaviti djedovima, moju bracu meni. Onda smo zakrvljeni i promijenjeni«.

Ali ovaj obrazovani ali ne i mudri Pivljanin nema razloga da se toliko brine o Crnoj Gori i nama koji u njoj zivimo, koji sa njom dijelimo sudbinu i hocemo da budemo ono sto jesmo – Crnogorci i govorimo svojim jezikom pod crnogorskim imenom, da se pod tim imenom i Bogu molimo, da stvaramo i zivimo.

Bolje bi mu bilo da on misli o sebi. On je vec suprostavljen svojim djedovima i svojoj braci. Njegovi potomci ce zaboraviti da im je Jovan bio iz Crne Gore i nece razumjeti njegovu vezanost za zemlju njegovog rodjenja. On je Crnogorac koji hoce da bude Srbin, i neka bude – ima na to pravo – ali ce njegovi potomci biti samo Srbi, koji ama bas nikakve veze nemaju sa njegovom otadzbinom koje se on odrice. Ali njegova otadzбина nece se i ne moze odreci svoga »sina razmetnoga« koji, sada, dusebriznicki, »u odbranu identiteta naroda u Crnoj Gori« poziva na formiranje nekakvih ekipa, crnih trojki, koje bi po Crnoj Gori, u ravnogorskom duhu propovijedale srpstvo i stapom naturale identitet, srpsku vjeru, crkvu, srpski jezik i kulturu.

U napadu nacionalne paranoje, kad pocinju i misevi da se prividjaju, a od svuda vreba neprijatelj, zavjera i opasnost, srednjoskolski profesor Veselin Matovic vidio je posebnu urotu sto, osim TV Elmag, nijedna druga televizija nije htjela da prihvati da prati održavanje skupa, pa je zakojevitezao kako je u Crnoj Gori »napadnut srpski jezik i sve sto je srpsko« i zalelekao za srpskim imenom, »Ustavom utvrdjenog sluzbenog srpskog jezika«. A ne interesuje ga sto je taj ubudjali Ustav skoro mrtvac i da Crna Gora i Crnogorci, a i ostali gradjani, traju tako vezani za mrtvaca koji im je nametnuo tudji »sluzbeni jezik«.

Na kraju dvodnevnog kukanja, kojejitezanja i eganja ali i valjana drvlja i kamenja na crnogorsku vlast i sve sto nije srpsko, usvojena je Deklaracija o odbrani srpskoga jezika, iako nije jasno od koga je, kako i zasto napadnut taj jezik u Crnoj Gori, niti onima koji njim govore neko to ne brani. Ali bi se deklaracijom htjelo da se odrzi njegova hegemonija i zvanicna sluzbena upotreba, da u skolama nema nikakvog drugog imena za jezik kojim govore i nesrbi osim – srpskog.

Deklaracija je svojevrсна tugovanka za srpstvom i srpskim identitetom i kulturom u Crnoj Gori. U njoj je

kulminirao paranoicni strah od uvođenja crnogorskog jezika. U deklaraciji se prividja oduzimanje srpskog pamćenja, smisao srpskog postojanja, oduzimanje ključeva srpske duhovnosti i kulturnog naslijeđa. Deklaracija ne priznaje postojanje nicega crnogorskog, a kamoli jezika!

U Crnoj Gori, po tome famoznom dokumentu, ne postoje Crnogorci vec samo Srbi. A time se uzakonjuju srpski identitet, kultura, jezik, vjera i srpske institucije nauke i kulture.

Tom se navodnom demokratskom deklaracijom »izrazava bunt protiv krsenja ustava RCG, gradjanskih i decjih prava«. Sto ce Crnogorcima i njihovoj djeci gradjanska prava i slobode?! Oni i onako ne postoje, iako su zivi.

Ali potpisnici Deklaracije ne znaju da su strajkovi u Niksicu i po Crnoj Gori oko srpskoga jezika ucinili da se on mnogima zgadio iako su se na popisu izjasnili da njim pisu i govore. Kada bi se sada popis ponovo organizovao, broj onih koji bi se izjasnili za srpski bio drasticno manji.

Ne podnose ljudi nasilje, pa ni jezicko. Crnogorci posebno. Zato ih je sada mnogo vise spremno da se bori za svoj crnogorski jezik i njegovu sluzbenu upotrebu.

A jezik se posisa sa majcinim mlijekom. A ko se njega stidi – majcino mlijeko moze da ga i oguba, kaze narodno iskustvo.

Pogotovo je ta izreka strasna kada to svoja majka izgovori kao kletvu: »Gubalo te majcino mlijeko...«

Skinuto sa: www.ckl.cg.yu

БЛАЖО ПАПОВИЋ, дипл. инж. електротехнике
Никшић

Сатира

О СТОЛИЦИ

Кад је човјек био на пола пута од мајмуна до себе, измислио је столицу. Био је уморан од тог дугог пута па је морао да се одмори. Плашио се ако чучне или легне да би то био огроман корак уназад, а, опет, још увијек није био сасвим усправљен да би смислио неку стојећу варијанту. И, тако је настао епохални положај – сједјење и епохално помагало – столица. То је и данас најчешћи човјеклов положај. Тако је гузица постала човјеклов ослонац у његовом најважнијем положају. Глава још није успјела да достигне предност коју је гузица овим еволутивним открићем добила. Поштено речено: био је то аутогол главе који ће је коштати одлучујућих бодова у трци за примат у људској еволуцији.

Касније, кроз историју, сједјење је постало врло значајно и омиљено, а столица се развила до неслућених висина у облицима и значењима... Она је постала мјера вриједности човјека који је у њој. Многи су постали значајне историјске личности, не што су били вриједни већ зато што су сједјели у важним столицама. То је попримило такве размјере да се људима наметнула главна утакмица: како сјести у моћнију столицу. Многи су изгубили главе борећи се да гузицу смјесте у бољу столицу.

Чак је глава, видјевши да губи поменути утакмицу, пристала на "соломонско" решење: "кога не можеш побиједити ти му се придружи" и свим својим потенцијалима се ставила у службу своје успјешније вршњакиње. Са свим својим мозгом и својом памећу ради да њој обезбиди бољу столицу и тако и себи значајнију улогу. Многе главе су отишле дотле да су чак пристале да изигравају улогу столице па и данас видимо да постоје људи који цијелијем народима сједе на глави. То је та такозвана глобална столица. То је у том чудном поретку отишло дотле да људи моле да им се омогући да своју главу уграде у ту столицу. А овај што сједи у тој столици неће, кад би требало, да оде у тоалет, но сједи и с... ли с... Ови што су задужени да га оправдавају кажу да му се можда то једном случајно десило па сад му мука да се подигне и да види како изгледају главе које му чине столицу. Обзиран човјек. А они, несрећници, мисле да тако треба и мирис који се по њима шири рекламирају као парфем с његовим именом и у том постижу неслућене резултате. Постоје и они који говоре "не дајте своје главе за туђе столице", али они су, срећом, врло ријетки. То су ти тирани и диктатори.

Столица је једина ствар те врсте која је толико утицала на развој човјечанства да је постала светом. Сви знате за свету столицу. Поштујући је, нећу ништа говорити о њој, она сама себе објашњава. Једном сам направио грјех дошавши код доктора и рекавши: шта да радим докторе, нешто није у реду света столица? Касније сам се исповиједио и Бог ми је опростио, јер сам био у тешком психичком стању због прогона милиона мојих сународника из правца те столице на исток.

Сатирични приказ

ПИСАЦ, НАУЧНИК, ПОЛИТИЧАР

прилог за патологију књижевника и књижевности
сочињен по лику и дјелу пишиписца новака килибарде

КАКО ЈЕ наш новак ЊЕГОША НАТПЈЕВАО

и друге невјероватне али сасвијем истините догодовштине које треба читати с опрезом будући да гдје се год помене новаче-ковачу, да ту је увијек могућ упиш живи па нимало случајно најбоље је читати у нужнику ове пишурије

Но да чујеш, мио побратиме, како наш новаче-ковачу раскива и прекива Његоша јер ни он килибарди и његовој приповједачкој вјештини није до кољена. Узме лијепо наш новак сестру Батрићеву и с њом чини што и са свим другим, разлаже и лаже док од свега тога не остане ништа. Он узме доказивати оно што Његошу вјерујемо на ријеч а новачу нећемо ни на читаву причу, па да је још толика, и прича и њен лажитворац.

Хтједосмо се присјетити како се у Његоша опјева Батрић, како сестра му, па да све то ставимо спрам новака, али сама помисао на такво поређење јесте богохулна и изазива муку па ћемо бар читаоцу такво мучење изоставити. (Истина је, грјех тај већ је донекле почињен али не мора бити и поновљен.)

Као и свугдје, ни овдје се наш приповједач не задовољава пјесничком језгровитошћу. Та и како би када он зна много више него што у пјесму може стати, када он јесте Богом позван да надомјести нужне недостатке Његошеве и шупљикавост пјевања и стиховања свакојега које ће тек прича и наука новаковска на мјесто поставити и у ред довести.

Био сојевић по кући, а не зна се је ли ја БОГ више даровао и љепотом, с памећу или са јунаштвом! Куда је и четом пролазио туда су буле Бога молиле да јопет наљезе, а Турци се нијесу тријезнили од стра да ће Батрић и четом наново наљези. Није он турао у турску нејач, но је само мљерне Турке сјекао и испред њих мал њихов плијенио! Буле турске Батрић није размињивао, али не што би је он, бива, напастовао. А би виђела Батрића, млада и лијена була сама је на плећи лијегала!

Опет исто, хотећи да слику јунака поправи и прошири, хотећи да Његоша доведе у ред, наш приповједач све поквари. На страну такви слаткиши какав је - *Није он турао у турску нејач* - а шта то није турао, Бога и новака питај. Колико само доприноси поетичности овог лика податак који нам новак потура како је овај јунак - *мал њихов плијенио*. Па тек оно скоро чедно и стидљиво објашњење како он, далеко било, буле није - *бива, напастовао*. Не брате - *А би виђела Батрића, млада и лијена була сама је на плећи лијегала!*

На страну и то колико је увјерљиво, и историјски и умјетнички она молба булах да четовоћа Батрић *поново наљезе*, та како и не би јер су црногорски четовође своје чете наводили све поред срчали-пенцера иза којих су их сеириле хануме а Турцима би *уљего стра у гузицу* (Килибардин омиљени и много пута обртани обрт) па су сами своје буле потурали.

Но добро, то се само разилазе историјска и умјетничка истина, разилазе се иако понекада и понегдје могу да се споје тако да у једном запису Растка Петровића из Пљеваља прича се и о неком силном бегу који био спреман да убије сваког оног ко ненајављен уђе у његово двориште и види његову хануму откривена лица. Ето како пише мрски српски писац а како тањезга наш скрибоман.

Ако су чете поред срчали-пенцера и наилазиле, како турске тако и српске, онда се ту плијенило робље и куће огњу предавале а најчешће је, ако је за то било икакве прилике, нејач бјежала јер је добро знала шта је чека. Једино то не знају наш романописац који воли и хроничарем да се зове (да би се уз његов зов и Андрић призивао), и не зна то још само хашка правда, или ће прије бити да се прави да не зна, и која повјеровала причи само једне стране а она је, прича, и троугласта и равнострана, иста нашка туга иако свака страна гусли да је друга и прва, различита а не сличита.

Али допустимо такву причу као јуначки фантазам, та не прича се само како заиста јесте већ и како би мило било, како се и снило (*снила баба што јој мило било*, свака баба па и баба новка, и докторка кано и основка). Остаје нам, дакле, да одустанемо од сваке историјске истине, ма колико назив *хроника* на њу донекле обавезивао (Андрић је био савјестан и темељан претраживач архива), и да погледамо каква је фантазматска а каква приповједна вриједност овога мотива.

Још једном да поновимо оно о булама, да не заборавимо о чему диванимо. Дакле:

А би виђела Батрића, млада и лијена була сама је на плећи лијегала!

Каква була?

Млада и лијена, уз грдне и оматориле се Батрић није ни лијепио. *Сама на плећи лијегала*, него шта. Јесте да коси се то са икаквом психолошком увјерљивошћу, па и са поетско-приповједном. Жене воле да буду освојене, да буду наговорене и надговорене, чак ни последње лакодајке не лијежу саме, јер отпор, ма колико неискрен, саставни је дио игре, а тако је не само у стварности, тако је увјерљиво не само биолошки и психолошки већ и умјетнички.

(Читаоца сигурно не треба подсећати, њега не треба ако већ нашег жаликњижевника мора, шта о женском лијегању каже права књижевност, примјерице - Ростанов *Сирано* или Чеховљева *Стена!*)

Нема драме па ни љубавне драме која се састоји све од самих петих чинова, али ово новаково или новкино чак ни пети чин није већ нека врста харемске или ропске среће, оно што се и не прича већ подразумева.

Сама је на плећи лијегала.

Не ваља и не ваља, не ваља ни као истина, не ваља ни као лаж, не ваља ни као пушта сања а не ваља све и да је јава, не ваља никако и нимало па жали-боже дивит и артију утрошену на овакву диванију.

Успут, успут питам се, како ли само наш новосарајлија након оваквих писанија живи у Сарајеву, живи ли тамо или само издржава неку врсту добровољног и добротворног притвора. Треба само подсетити на још нека мјеста из *Хронике* па се силно забринуту за његову безбједност, упркос дипломатској а богома и још којеквакој недодирљивости.

Та ево, ако коза лаже - не лаже рог, ево још једног мјеста из *Хронике*:

И да видиш једнога чуда! Сви Турци смрде турковином, а буле миришу као перивој росни! Да није була, не би Србин могао уљези у турску кућу колико од мушкије удара турковина и турска апа! Кад их је Бог кажњавао да базде турковином, смиловао са на њине жене да миришу душом као жутом неранџом!

Мора, мора бити да у шехер-Сарајеву нико није ни чуо а како ли прочитао како их конзул мирише. Толика му слава и апа књижевна. Или наш конзул и не излази из својих двора да се са том сарај-апом не би сударао. Јесте, да, јоште једном да призна се како могу да се раздвоје прво лице приповијести и сам приповједач, могу да се раздвоје али само ако могу да се раздвоје, ако они до зла бога не личе. Овај и овакав приповједач личи на ондашњег новака, садашњи проповједник турковине која, по нашем новаку као политфилозофу, није никаква кочићевска *укопација* већ пуко цивилизацијско достигнуће, личи на садашњег.

У новака ништа ново.

И кад се санћим обнови, и кад длаку промијени, новак остаје онај стари. Али за разлику од вука који ћуд мијења али не и длаку, наш новак обнавља и длаку и ћуд а то већ није мутација и еволуција, то ће богме понајприје бити читава револуција.

Јесте да хтио бих овим завршити овај дјелић овог невеселог списа, али морам, морам да изразим још мало свој страх за новака-нола-сарајлију (а да ми се не би болан наљутио), страх који има бар два јака разлога, један што му буле тако миришу, други што му онако смрде они који му смрде.

Колик је и какав књижевник, види се и по томе колик је у књигописању психолог. *Турска ана!* Има апе, и крштене и некрштене, свијет је пун апе, само што ту апу не виде сви на истом мјесту, тамо гдје је осјећа новак, не осјећа новка, па страни женској само буле смрде турковином а турци богоми миришу као перивој росни. Или покојни Војин Чалов није и *Бановић Страхињу* пљевао уз гусле па наш новак-ноле-сарајлија тако остао необавијештен шта женска страна мисли.

И не само да новки турском апом догоне баш туркиње, него догоне и све жене, свака сања новаков сан, да је једина и највећа. Исти сан сања и свакоји књижевник па није ли Мирослав Крлежа, није ли једном рекао - *Када сретнем књижевника, прелазим на другу страну улице* — но у Крлеже ту има ироније, и самосвијести, свега за шта наш новак не зна и не може знати, јер он не зна другачије осим дословно.

Тако се може сањати и тако се и сања, али ако се тако почне јављати и јавкати, онда ту већ почиње болест за коју не имаде ни лијека ни хећима.

Ето такав је новаков Батрић и сирам оваквога, онај Његошев биће во вјеки заборављен. Та то је циљ и био. Свуда и у сваком погледу Његоша надмашити што и није тешко таквоме јунаку. У Његоша Батрић има једну сестру, у новака читавих пет (у пјесми народној *Перовић Батрић*, сестре се не помињу):

Баирић Перовић имао је пет удатије сестара у четири племена: једна у Бјелице у браство Милиће, друга у Бајице за Мартиновића, двије на Љуботин - једна за Шоћа друга за Дрецуна. Најмлађа је отишла у Црмницу, у Брчели за Поповића! То није било пет шћери кнеза Пера из села Заљути, но пет вила з горе! Што је Батрић бијо међу мушкијем главама, то су његове сестре биле међу женскијем!

На страну што новак разудаје сестре Батрићеве за прваке Народне странке (у некојем могућем другом издању ваља пратити шта ће новак наш учинити са Перовића одивама, хоће ли их вратити дома или ће и њих преудати (за брковиће и крковиће); шта ће урадити *шњима* ова заклета превјерица јер, треба ли рећи да су толики Перовића зетови коначно прочитали ко им је странку водио), то чак није ни недуховито али зло јесте нешто друго. У својим напорима да народнога пјевача надпјева, да Његоша надњегоши, овај назовиприповједач стално пада и гријеши јер да ишта зна о поезији овај би жалинаучник и лажумјетник знао и то да се за изузетно не смије проглашавати све редом ако ишта изузетно хоће остати. Ако су сви изузетни, изузетан није нико и напон пјесме и приповијести пада. Али глуву шапутати и ћораву намигивати, залуду је.

Читав роман од пет стотина страна кипти од примитивне српске митологије и митологике с каквоном се у Јевропу не може уљећи. Шта ли ће сада наш новак са тим романом, хоће ли га поцрногорчити, хоће ли га потурчити? Хоће ли га бачити у Дрину?

Кажемо - примитивна митологија и митологика. Баш тако јер за народног пјевача, за гуслара (покојни Војин Чалов), за пастира то је могла бити сањарија која га је и вукла и гурала напријед, која му је помагала да преплива горку јаву. Заклана и очерупана од нашега ученог приповједача који никакву неукост ипак није морао глуметати, који је из тога свега изљуштио хиперболе и све оно што поезију чини поезијом, који је својим подухватом пјесму и бајку свео на оно што оне никада биле нијесу - на филозофију и историју, који је спустио високу температуру пјесме и добио лешину, сањарија ова и поезија којом је српство лијечило црну своју јаву, сањарија српска обесмишљена је до гађења. Наравно, само ако би се овај роман узео сасвим озбиљно, ако се не узме за оно што уистину и јесте, за лакрдију с којом се може само ћосати и лапрдати.

Посебно је занимљиво питање шта ли ће с овим романом саден новак учинити, шта ће када је од данах његова исписа толико памети презуо и толико вјера промијенио. Шта ће са њим као српским романом који би српски и остао да је окићен Ниновом наградом. Разна су решења његови истомишљеници и ништамишљеници у такву безизлазу налазили па су рецимо из Његоша чистили сваки помен српства или, ако су га већ остављали, онда га тумачили само као синоним за вјеру, а са нацијом, са нацијом ствари већ подручачије стоје.

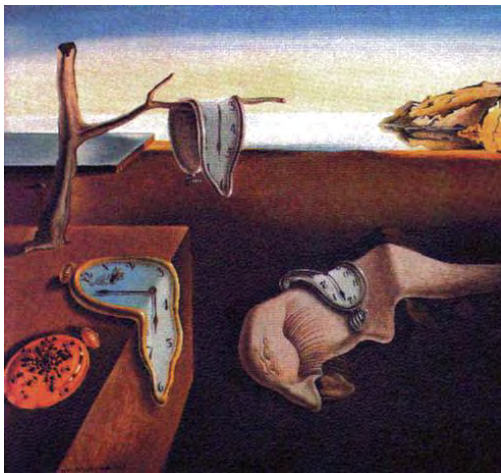
А ако би осјетили да је и тај доказ нејачак, е, онда су они потрзали јачи и већи, тај како Његош није знао оно што они знају, како би их Његош сигурно подржао, само да му је устати и сићи с онога неботичника.

Али (увијек исто оно *али* које дјевојци срећу квари) пошто је црногорска ствар узнапредовала, пошто се стопостотни црногорац домогао и своје стопостотне црквотине а не само национа (и алности, и алавости), новак наш ни то тумачење властитога нејдела не може усвојити. Та како би то Црногорац могао себе звати Србом као припадником *српске вљере*, како када Црногорци имају своју цркву чију имовину само *притишће* српска црква. (*На окуп, Црногорци! На ждријело витез ко је! Укопација!*) Мораће, мораће новак признати како је тек остаривши памет стекао али неће то баш радо учинити.

И као и увијек, биће у праву, биће у праву ако тако устврди јер бар за то имаће тврд доказ у једној народној пошалици која вели како - *није таква глава за двије ноге*. За ноге још и не знам, али једно тврдо знам - за онакву главу мало је једна памет и за то и појак доказ имадем, то што их је наш паметар промијенио већ толико да се и сам морао забројити.

И (словима) тачка.

Здравко ЖИВКОВИЋ

НЕКА ВРИЈЕМЕ ОЦИЈЕНИ

*Какав је ко био, то се не брише.
Патријарх Павле*

Прича о преименовању наставног предмета **Српски језик и књижевност** у новим наставним плановима и програмима у Црној Гори, почела је у марту 2004. године, када је Савјет за опште образовање упутио предлог министру просвјете да се тај предмет зове **матерњи језик и књижевност**. На ту вијест реаговала је група професора српског језика из Никшића, упутивши отворено писмо

министру просвјете у коме га опомиње да је такво рјешење бесмислено и да то неће прихватити. У исто вријеме реаговали су и студенти Одсјека за српски језик и књижевност са Филозофског факултета у Никшићу, а затим и бројни просвјетни радници као и други интелектуалци, и више од стотину професора са Универзитета Црне Горе.

Прва јавна трибина у нашој организацији је 28. марта у Никшићу, и тада се велики број професора српског језика јавно обавезао да никада неће прихватити промјену имена српског језика нити у своје школске дневнике уписати било какво друго име осим оно које је садржано у њиховим дипломама. Одмах након тога, **група студената Одсјека за српски језик и књижевност ступа у штрајк глађу** захтијевајући од министра просвјете да одустане од те бесмислене идеје, што је резултирало договором између студената, Наставно-научног вијећа Филозофског факултета, председника Савјета за опште образовање Благоја Церовића и министра просвјете Слободана Бацковића да се то питање скине са дневног реда Савјета за опште образовање, да име предмета остане непромијењено, а да се питање службеног језика у Црној Гори ријешу у процедури доношења новог Устава.

Након тога, за вријеме љетњег распуста, кршећи споразум који су сами потписали, изненада и кришом, Савјет за опште образовање и министар Бацковић рјешавају да се предмет назове **матерњи (српски, црногорски, бошњачки, хрватски) језик и књижевност**. Одмах након сазнања о томе, ми, група професора српског језика из Никшића, отвореним писмом министру просвјете алармирамо јавност о овом неморалном, неуставном, ненаучном и антицивизацијском чину поменуте господе.

На сједници Наставничког вијећа Гимназије „Стојан Церовић“ која је одржана **23. августа**, директор Гимназије обавјештава професоре српског језика да ће се њихов предмет од почетка школске године звати матерњи (српски, црногорски, бошњачки, хрватски) језик и књижевност, због чега они одбијају да изврше расподјелу часова, тражећи од министра просвјете да им достави одлуку и образложење о преименовању њиховог наставног предмета.

Свјесни озбиљности ситуације и опасности намјера министра просвјете, ми, група професора српског језика из средњих и основних школа у Никшићу **24. августа 2004.** формирамо **Невладино удружење Актив професора и наставника српског језика и књижевности средњих и основних школа**, како бисмо, као правно лице, покренули поступак пред надлежним органима за поништење ове одлуке. Пошто министар просвјете игнорише наше захтјеве и позиве на дијалог, ми, 9 професора из 4 средње школе из Никшића (6 из Гимназије и по 1 из Економске, Електро и Машинске школе), **одбијамо првог септембра да уђемо у учионице**, све док се ово питање не ријешу у складу са Уставом и на научној основи. **Другог септембра смо одржали трибину у Никшићу** на којој смо саопштили, великом броју присутних грађана и јавности, нашу одлуку, која је поздрављена од свих здравомислених грађана Србије и Црне Горе и највиших духовних, научних и културних институција у земљи.

Већ сјутрадан, нама се прикључују бројне колеге из свих средњих као и један број из основних школа. На све ово министар просвјете и директори школа реагују нецивилизовански, пријетњама и оптужбама, у прорезимској јавности се ствара атмосфера линча: **проглашавају нас, безмало, народним непријатељима, издајницима, клеронационалистима, поткупљеним и изманипулисаним од цркве и политичких странака**, а већ **14. септембра** директор Гимназије почиње са првим отказима професорима српског језика, што је имало за последицу бурну реакцију јавности, родитеља и грађана Никшића, а 42 професора Гимназије, 7 професора из Електро и 5 професора из Економске школе ступају у штрајк. Истовремено министар просвјете Слободан Бацковић подноси кривичне пријаве против 9 професора Гимназије (међу којима су 2 помоћника и предсједник синдиката). Ускоро слиједе откази професорима српског језика из других школа, и све то, свакако, уз незапамћену медијску кампању, у којој су коришћени чак и авиони из којих је град засипан лецима једне од владајућих странака, дјелује застрашујуће, тако да један број професора одустаје од штрајка, а остаје их 26 из Никшића и један из Хрцег Новог, и сви они током октобра мјесеца добијају отказе са посла и то без права жалбе надлежним школским органима. Ево њихових имена: *Гимназија „Стојан Церивић“*, *Никшић*: Светозар Ћираковић – српски језик и књижевност, Радован Чолаковић – српски језик и књижевност, Весна Тодоровић – српски језик и књижевност, Драгана Тодоровић – српски језик и књижевност, Борис Јовановић – српски језик и књижевност, Владенка Ковачевић – српски језик и књижевност, Небојша Ђилас – физика, Марија Лалтовић – физика, Драгомир Нинковић – биологија, мр Иванка Антовић – биологија, Миодраг Тодоровић – философија, Душан Килибарда – математика (пом. директора), Радинко Крулановић – философија (пом. директора), Миомир Ковачевић – историја, Радосав Ђурковић – философија, Ранко Зечевић – биологија, Љубинка Радовић – кафе куварица. *Ученици који су се истисали из Гимназије*: Николина Костић, Симеон Минић, Владислав Ђуретић, Милош Цицмил. *ЈУ Електро-металуришка школа, Никшић*: Веселин Матовић – српски језик и књижевност, Радмила Митрић-Матовић – дипл. инж. електротехнике, Милојко Пушица – дипл. инж. електротехнике, Веселин Кандић – дипл. инж. електротехнике, Ратко Шкулетић – философија. *ЈУ Економсо-угоститељска школа, Никшић*: Станка Никчевић – српски језик и књижевност, Лидија Мијушковић – дипломирани економиста, Љубица Јововић – дипломирани економиста, Рада Радовић – руски језик и књижевност.

ЈУ Машинско-металска школа, Никшић: Миланака Турђевац – српски језик и књижевност. СЦ „Иван Горан Ковачић“, Херцег Нови: Вуко Велаш – српски језик и књижевност.

Реагујући на све ово, већ првих дана септембра, преко 900 ученика Гимназије се солидарисше са својим професорима и започиње штрајк, њима се придружује и одређени број ученика из других школа (4 ученика Гимназије демонстративно напуштају Никшић и одлазе у Требиње и Београд на даље школовање), а **Одбор родитеља Гимназије** организује **прву протестну шетњу 18. септембра**, на Дан ослобођења Никшића, на којој учествује огроман број незадовољних грађана. Те шетње се од тада организују свакодневно, све до данас, биле су прекинуте само за вријеме веома лоших временских услова. Током октобра мјесеца, незадовољни грађани Никшића, заједно са нама, отпуштеним професорима, формирају **Одбор за одбрану српског језика**, који преузима организовање, осмишљавање и вођење тих протеста, на којима је досад говорило преко 300 угледних научника, професора универзитета, умјетника, књижевника, угледних грађана, страначких првака и других личности из културног и јавног живота из свих градова Црне Горе, Београда, Новог Сада, Косовске Митровице, Бања Луке итд.

Поред бројних саопштења за јавност, обраћања Министарству просвјете и другим надлежним органима, **Актив** почиње са организовањем научних трибина и књижевних вечери, на које позива наше најеминентније лингвисте као што су проф. др Милош Ковачевић, академик Предраг Пипер, мр Бранислав Брборић, мр Михаило Шћепановић, проф. др Јован Делић, професори са Филозофског факултета из Никшића: проф. др Милош Вукићевић, проф. др Лидија Томић, доц. др Јелица Стојановић, мр Драга Бојовић, мр Драгана Керкез, мр Драган Радоњић итд. Почетком децембра **Актив** организује у Никшићу велики сабор **Одбрана имена српског језика** на коме учествује преко 100 еминентних научника, професора универзитета, књижевника, умјетника и других интелектуалаца (око 50 доктора наука), међу којима и: Драгољуб Петровић, Мато Пижурица, Радоје Симић, Милош Ковачевић, Јован Делић, Момчило Ушћумлић, Павле Миличић, Богољуб Шијаковић, Радојка Вукчевић, Јелица Стојановић, Михаило Шћепановић, Борко Вујичић, Вуко Домазетовић, Владета Радовић, Драган Копривица, Владимир Јовићевић, Драга Бојовић, Његово Високопреосвештенство Митрополит

Црногорско-приморски Амфилохије, Жарко Команин, Зоран Костић, Благоје Баковић, Ранко Јововић, Момир Војводић, Драгиша Мацгал, Мирослав Алексић, Петар Рмуш, Будимир Алексић, Милутин Мићовић, Борис Јовановић, и тако даље. **Сабор** усваја и **Декларацију**, која је достављена јавности и бројним научни и културним институцијама у земљи и иностранству. У међувремену **Актив** се обраћа за помоћ бројним установама, инситуцијама и међународним организацијама међу којима: Његој Светости Патријарху Павлу, предсједнику Републике Црне Горе Филипу Вујановићу, предсједнику Владе Републике Црне Горе Милу Ђукановићу, предсједнику Скупштине Републике Црне Горе Ранку Кривокапићу, предсједнику Савјета министара Србије и Црне Горе Светозару Маровићу, предсједнику Републике Србије Борису Тадићу, предсједнику Владе Републике Србије Војиславу Коштуници, затим: Уставном суду Републике Црне Горе, Црногорској академији наука и умјетности, Српској академији наука и умјетности, Матици српској, Савјету Европе, шефу Мисије ОЕБС-а за СЦГ Маурицију Масарију, AMNESTY International, УНЕСКО-у, конзулатима и амбасадама САД, Русије, Грчке Француске итд. Поред тога, **Актив** се оглашава преко неколико интернет сајтова (www.njegos.org и други) свјетској и домаћој јавности, нашој дијаспори, и упознавао их са збивањима око језика у Црној Гори.

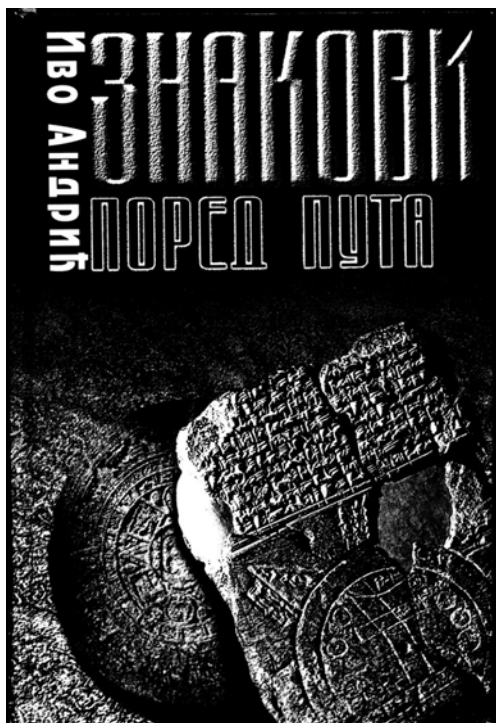
Напоредо са овим активностима, **Актив** покреће и часопис **Распеће језика српског** у коме сарађују најеминентнији научници и књижевници из Србије и Црне Горе и Републике Српске. Досад су објављена два броја а у припреми је и трећи, мада, часопис још увијек излази у виду билтена (са преко 100 страница), који бесплатно дијелимо грађанима и сарадницима, а ових дана припремамо његову регистрацију и укључење у продајну мрежу јавних гласила. И поред медијске блокаде, чланови **Актива**, успијевају да учествују у неколико значајних ТВ и радио емисија у Црној Гори и Србији, у којим објашњавају своје ставове и своју борбу за очување имена српског језика у Црној Гори.

Од самог почетка **Актив** је наишао на искрену подршку СПЦ (прима нас Његова Светост Патријарх Павле), САНУ, Матице српске, Филозофског факултета у Никшићу, Филолошког факултета у Београду, Одбора за стандардизацију српског језика, као и бројних других научних, културних и других институција и појединаца, као и опозиционих странака у Црној Гори.

У складу са закључцима из **Декларације** са **Сабора**, **Актив** настоји окупити и организovati заинтересоване просвјетне раднике широм Црне Горе, и у том циљу организовали смо неколико успјешних трибина у Беранама, Бијелом Пољу, Подгорици, а ускоро то намјеравамо да урадимо и у другим градовима Црне Горе. Са истим циљем настојимо остварити што чвршћу сарадњу са другим НВО и одборима за одбрану српског језика у многим црногорским општинама. Поред тога, **Актив** је организовао неколико одлазака пред Скупштину, приликом којих смо посланицима свих посланичких клубова уручили наша протестна писма и наше захтјеве везане за проблематику језика. **Актив** је организовао и посјету **Сајму књига** у Београду у октобру 2004. гдје су наши чланови учествовали на неколико значајних и веома посјећених трибина, када је промовисан и тематски број часописа **Свевиће**, посвећен збивањима око језика у Црној Гори.

Иако у веома тешком, можемо слободно рећи неиздрживом, материјалном положају, чланови нашег **Актива**, отпуштени професори, нијесу посустали, нити ће одустати од борбе и одбране наше светиње, која се зове српски језик. Ових дана стигло нам је и једно охрабрење – прва пресуда Основног суда у Никшићу којом се поништавају откази двојици наших колега, што доживљавамо и као прву нашу побједу над незаконојем Министарства просвјете и актуелне власти у Црној Гори.

Користимо сваку, па и ову прилику, да се обратимо свим институцијама и појединцима у земљи и иностранству, истински заинтересованим за очување сржи народног бића Црне Горе, да нам у овој борби помогну. Наглашавмо да нема много времена за премишљање и одгађање, и да, ако то не учине данас, сјутра ће, можда, бити већ касно.

Влага (шапуће, али чујно и упорно): Тако дакле! Преко мене и свега оног што ја кажем прелази се без речи. Са мном се разговара отпором и ћутањем. Ја сам нико и ништа, улез без лица и имена, ја "подилазим" и "подривам" као подмукла снага која уме само да разара. Дабоме, кад је неко камен, "станац камен", како воли да га називају, и кад нема ока ни разумевања ни за ког другог, а кад је још овако наврх брежуљка, свему свету на видуку, онда заиста ништа друго не постоји, нико није достојан погледа ни одговора! - О, знам ја све вас који сте господски усредсређени на своју личност, крути, неосетљиви и непокретни! Не познајете и не признајете никог око себе, не казујете ником ништа о себи, и нико од вас ништа нема. Стојите и ћутите. То је све. И то је - ништа. А од тога "ништа" ви сте направили нарочиту врсту савршенства, неко камено достојанство, свима тешко а ни на чем засновано. Зато што се не крећете с места, ви мислите да сте савршенији од оних који гамижу, иду или лете. Стојите у месту! Па шта? Као да стојати и постојати, само по себи, значи и нешто бити и значити. Кад бисте били оно што мислите да сте и вредели онолико колико се сами цените, то би, наравно, било много. Али, ваше мере и оцене важе само на простору који ви притискујете својим обимом и својом тежином. И ни милиметра даље и

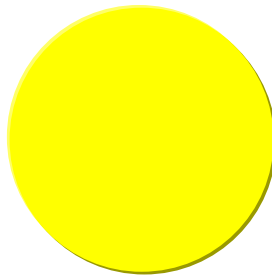
нигде више, ни за кога! Ваше самозадовољство важи нешто само за вас, јер иначе се нигде не признаје и не котира. О том бисте се лако уверили кад бисте уопште могли ма шта да видите и признате као објективну истину.

Стена: (ћути).

...

Лист (пошто је дуго ћутао, затрепери и са нелагодношћу одговара, али не право и непосредно, него у страну, увређено, као да говори неком трећем. Глас му је, за разлику од тешког гласа Влаге и дубоког ћутања Стене, светао и лак, али прикривено узбуђен и очигледно заједљив): Они којима је до разговора и препирке, боље би урадили да потраже себи сабеседнике на другом месту, а не да од мене траже одговоре и решења која ја не дајем и не могу дати. Мени није до тога. Ја имам своју петелку и своју грану, а моја грана има своје дебло и свој корен. Ко жели нешто да пита и сазна, тај треба са противне стране да приступи, са кореном да разговара. Ја сам само један од толиких листова. А што се тиче мога "треперења", наслањања на камен и разговора са сунцем, то спада у мој редовни посао. И само пакостан или луд човек може свему томе да даје нека друга објашњења, и да ми нешто замера и приговара, и то никад у лице, право, него увек подмукло, издалека. А то са "узимањем влаге из дубина" и то је само прича доконих и завидљивих суседа. Што год од кога узмем, ја то и предајем даље. Сви ми и узимамо и дајемо. А само поремећен свет мери и броји та узимања и давања и ствара од тога обавезе и задужења, наравно на туђу штету а на своју корист. (Живље): Уосталом, шта хоће од мене те "предузимљиве и борбене снаге" без лица и лика? Нисам ја ваљда измислио ову велику стену. Нисам ја пронашао сунце, истурио га на високо небо, ни дао му положај ни силу коју има да би сада неко имао права да ме пита зашто се наслањам на камен и шта имам да разговарам са сунцем. Само будале могу да мисле да сви треба да знамо све, и да смо сви одговорни за све и сваког. Па ваљда и ја који сам изложен на овом челопеку, где није лако бити ни дрво ни камен, а камоли лаки лист на ветровиту месту? У ствари, то је дрскост посувраћених и нездравих природа. "Зашто ћутите?" питају нас, а и не помишљају да они нама објасне зашто непрестано шапућу, блебећу, или вичу у сав глас. Облетају нас и боцкају неоправданим и бесмисленим питањима, уместо да ми њих питамо зашто и којим правом нам постављају таква питања. И зато је заиста најмудрије не одговарати на њихова заједања, не слушати их, ћутати. Има Стена право.

**НВУ АКТИВ ПРОФЕСОРА И НАСТАВНИКА СРПСКОГ ЈЕЗИКА
И КЊИЖЕВНОСТИ СРЕДЊИХ И ОСНОВНИХ ШКОЛА - НИКШИЋ**
Никшић, VI црногорске Т-10; e-m@il: **srpski@cg.yu**; tel. 067 880 452.

АКО

*Ако можеш да будеш јак,
а да притом останеш нежан,
да не мрзиш оне који тебе мрзе,
а да се ипак бориш и да се браниш.
Ако можеш да чујеш како твоје речи
изврћу неваљалци да раздраже глупаке
и да чујеш како луда уста о теби лажу,
а да сам не кажеш ни једну лаж.
Ако можеш да сачуваш достојанство у слави,
ако можеш да будеш скроман,
ако можеш да задобијеш победу после пораза
и те две варке подједнако примиш,
онда ће сви краљеви, богови, слава и победа
бити Твоји послушни робови
а што је веће од сваке славе и свих краљева,
бићеш ЧОВЕК, сине мој!*

Радијар Киплинг

1. Миланка Станисевић-Љупецац
2. Умрежић Радко
3. Штучић
4. Милошевић
5. Шодровић Весна
6. Јанка Антонић
7. Ђорђина Милевић
8. Ђорђина Радовић
9. Јулија Килибардић
10. Шодровић Зорана
11. Ђорђевић Радко
12. Јулија Милошевић
13. Марија Ласковић
14. Ђорђевић Радко
15. Милица Ковачић
16. Небојина Јурић
17. Ђ. Јурић
18. Р. Радовић
19. Радовић Радковић
20. Владисла Јовановић
21. Р. Круковић
22. В. Јурић
23. Р. Милошевић-Милошевић
24. Борис Јурић
25. Веселин Р. Јурић
26. Јовановић Јурић
27. Јулија Јурић

„Немој тако говорити ријечи,
не смије се овде право зборит!“

